

דברי הכנסת

הישיבה השישים-וחמש של הכנסת הארבע-עשרה

יום רביעי, י"ד בשבט התשנ"ז (22 בינואר 1997)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:08

תוכן העניינים

שאליות בעל-פה

יעילות ההכשרה המקצועית בתחום ההיי-טק

שאליות ותשובות

הטבות למוגבלים בניידות

רישום בוגרי מכללת יהודה ושומרון בפנקס המהנדסים

סיוע לעיוורים

סיכונים בריאותיים לעובדים בתחנות דלק

פיצויים למפוטרי "דימונה טקסטיל"

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11)

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 12 – הרוב הנדרש

להעברת ראש הממשלה מכהונתו על-ידי הכנסת)

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 13)

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 24 – הזכות להיבחר

(הצעת חברת הכנסת ד' איציק)

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23 – הזכות לבחור

(הצעת חברת הכנסת ד' איציק)

הצעת חוק מעמד היועץ המשפטי לממשלה (מינוי ופרישה), התשנ"ו–1996

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – מספר שופטים בבית-המשפט העליון), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה (תיקון – הארכת מועד ערעור

על תוצאות הבחירות), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (ביטול), התשנ"ז–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הצעת חוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלה), התשנ"ו–1996;

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון) הצעת חוק השכר בשירות הציבורי (הכנסה מרבית), התשנ"ו–1996;

(הצעת חבר הכנסת רן כהן) הצעת חוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלת שכר),

התשנ"ז–1996

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ו–1996

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)
הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – תשלום המס על-ידי הקונה), התשנ"ז–1996
(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)
הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – שירותי בריאות בבתי-הספר),
התשנ"ז–1996
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – השלמת מימון הסל), התשנ"ז–1996
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – בחירה בחוץ-לארץ), התשנ"ז–1996
(הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)
שאלות ותשובות
סגירת חטיבות הביניים ביישובים בדואיים לא מוכרים
ריקון מערות קברים בירושלים
הכאת ילדה על-ידי מורה
השתלמויות למורים במקצועות הנהיגה
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת
חילופי גברי בוועדות הכנסת
הצעות לסדר-היום כינוס המועצה המייעצת לעניין החינוך במגזר הערבי
על-ידי שר החינוך, התרבות והספורט
הצעות לסדר-היום
הפרסומים בדבר מכירת נשק מדרום-אפריקה לסוריה
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעה לסדר-היום
התפטרות מנכ"ל קופת-חולים הכללית
שאלות ותשובות
סגירתן של תחנות לחלוקת תחליף סם לנרקומנים בשבתות ובחגים
הצעה לסדר-היום
מצבם של חולי אלצהיימר בישראל
שאלות בעל-פה
מניעת כניסתה של קבוצת נוער פלשתיני להשתתפות בסמינר בגבעת-חביבה
שאלות ותשובות
מחסור באספקת מזון לחיילי צה"ל
אי-חידוש צו ההגבלה לברוך מרזל
האוניברסיטה האסלאמית בחברון
הצעות לסדר-היום
הפיגוע בחברון
הצעה לסדר-היום

המשך הפריסה ביהודה ובשומרון

הצעות לסדר-היום

ניסויים רפואיים שמבצע צה"ל בחיילים

הצעה לסדר-היום

גידול במספר בני הישיבות שגיוסם נדחה

הצעה לסדר-היום עלייה במספר מקבלי פטור משירות צבאי בגלל עיסוק בלימודי התורה

הצעה לסדר-היום הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הגידול החד במספר תלמידי הישיבות המקבלים דחיית שירות צבאי

הצעה לסדר-היום

התערבות בג"ץ בנושא דת וחברה

שאלות בעל-פה

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת, היום יום רביעי, י"ד בשבט התשנ"ז, 22 בינואר 1997, ישיבת הכנסת פתוחה. אני מתנצל על האיחור בן כמה הדקות, בשל שאלות דחופות של עיתונאי – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

שוב על שכר חברי הכנסת?

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא, זה יותר גרוע. שכר חברי הכנסת זה בחסד, תאמיני לי.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

השאלות הן על – – –

היו"ר ד' תיכון:

לא, לא. רבותי, השאלות בוודאי תגענה לידיעת כל חברי הכנסת, על מה שנקרא: האם מותר לעיתונאי לעשות בכנסת ככל העולה על רוחו, והאם יש מגבלות שנובעות מן העובדה שאני פתחתי את הכנסת בפני אמצעי התקשורת, ואולי פתחתי יותר מדי? לכן שואלים אותי כל מיני שאלות שאין לי מושג – אבל זה בסדר.

דליה איציק (העבודה):

מה, למשל, אדוני היושב-ראש? אנחנו לא יודעים על מה אתה מדבר.

היו"ר ד' תיכון:

תדעי, תדעי. זה בסדר.

רבות, אנחנו עוברים לסדר-היום. נפתח בשאלות בעל-פה. שר העבודה והרווחה ישיב על שאלתא של חבר הכנסת יורי שטרן בנושא: יעילות ההכשרה המקצועית בתחום ההיי-טק. חבר הכנסת יורי שטרן, בבקשה.

יעילות ההכשרה המקצועית בתחום ההיי-טק

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

כבוד היושב-ראש, ברצוני לשאול את כבוד השר: לפי הדיווחים בתקשורת ומהשטח, קיים בארץ מחסור בכוח אדם טכנולוגי, ולצד זה – בוגרי קורסי הכשרה רבים, לרבות מתכנתים שאינם נקלטים בעבודה מקצועית. גם רוב המהנדסים העולים אינם מועסקים בעבודות היי-טק.

ברצוני לשאול:

1. מה הם נתוני משרדך בנדון?

2. מה הן תוכניות המשרד למיצוי יעיל של כוח אדם מקומי לצורכי ההיי-טק?

היו"ר ד' תיכון:

ישיב שר העבודה והרווחה, בבקשה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אדוני היושב-ראש, חברי הבית, להלן תשובתי לחבר הכנסת יורי שטרן.

1-2. בשנת 1996 הכשיר האגף להכשרה מקצועית ולפיתוח כוח אדם אקדמי הנדסאים מבוגרים בתחום התוכנה, לפי הפירוט הבא: הנדסת תוכנה לאקדמאים – 246 לומדים בעשרה קורסים, קורסי תוכנה לאקדמאים – 1,150 לומדים ב-56 קורסים, הנדסת תוכנה להנדסאים – 896 לומדים בשתי שנות לימוד במקביל.

בימים אלו מבצעת הרשות לתכנון כוח אדם במשרד העבודה והרווחה סקר מקיף שמטרתו לבדוק את שיעור קליטת המבוגרים בעבודה. נתוני הסקר יהיו בידינו בחודש מרס הקרוב, בעזרת השם.

על-פי בדיקת מסיימי הקורסים בהנדסת תוכנה שתוצאותיה כבר בידינו, כשני-שלישים מהבוגרים עובדים במקצוע בתום שנה מסיום הלימודים. מבין ההנדסאים עובדים במקצוע הנלמד 51.4% מהמבוגרים, ו-15.6% נוספים עובדים במקצועות אחרים. בקורסי ההסבה עובדים במקצוע הנלמד 58.1% מהמבוגרים, ו-29.1% נוספים עובדים במקצועות אחרים.

אני רוצה להוסיף משפט אחד, ולומר שהבעיה של ההעסקה, בפרט כמהנדסי תוכנה, אדוני היושב-ראש, זה קצת מקביל לעניין העובדים הזרים, משום שיש ביקוש רב בתחום הזה, ואני, בצורה מגמתית, עקרונית, בין היתר במדיניות הקשוחה שלי לגבי עובדים זרים, לא מאשר פה, על מנת שיעסיקו את האזרחים בישראל. כשיש מחסור – אני מכשיר יותר ויותר על מנת לספק את הצרכים שהמשק דורש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יורי שטרן.

יורי שטרן (ישראל בעלייה):

לפחות ממה שדיווח בעיתונות, הנתונים של הסתגלות בוגרי הקורסים השונים, לרבות השוק הפרטי, נמוכים ממה שדיווח על-ידי המשרד. לכן, השאלה שלי היא, האם המשרד מוכן לחשוב על צורות הכשרה נוספות, כמו תשלום עבור סטאז' או קורסי ערב לאלה שאינם מובטלים, אבל רוצים לעלות כיתה מבחינת תעסוקתם המקצועית, על מנת לספק את צרכי השוק.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שאלה נוספת לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני שר העבודה והרווחה, בקשר לשאלה החשובה הזאת, אני חושבת שיש בעיה שמצד אחד בוגרי קורסים לא מוצאים עבודה במקצועות טכנולוגיים נדרשים, ומצד שני בסופי שבוע אנחנו רואים שהעיתונים מלאים במודעות – מחפשים עובדים.

אני חושבת ששירות התעסוקה צריך לעשות איזה בדק-בית יסודי, במיוחד במקצועות האלה, ואולי לחשוב על תמרוצים שונים, אם זה סיוע בדמי נסיעה, אם זה סיוע בסידורים לפעמים למעון, או בכל

מיני דרכים אחרות, כדי להביא למפגש בין אלה המחפשים את כוח העבודה הטכנולוגי לבין האנשים שסיימו את מסלול ההכשרה ככוח עבודה טכנולוגי, ואולי צריכים עוד איזו דחיפה קטנה כדי להיקלט בעבודה, למשל שאלה של ניסיון וכו'.

אני חושבת שמשרד העבודה והרווחה ושירות התעסוקה במיוחד יכולים לתרום הרבה, ורציתי לדעת מה בדעתך לעשות. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר העבודה והרווחה.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

אני מוכרח לומר שיש הרבה רעיונות, דרכים והצעות בנושאים רבים, ובוודאי בנושא הזה. אני שומע, רושם, ואני אעלה את זה בשמחה בפני מנהל ההכשרה המקצועית אצלנו במשרד. כל דבר שיהיה בר-ביצוע, הרי זו ברכה. זה דבר חשוב. אני בהחלט מברך על כך. אני מעביר את זה לטיפולו.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' תיכון:

רבתי, אנחנו עוברים לשאלות לשר העבודה והרווחה.

הטבות למוגבלים בניידות

חבר הכנסת ש' עמור שאל את שר העבודה והרווחה ביום ב' בכסליו התשנ"ז (13 בנובמבר 1996):

בין המוסד לביטוח לאומי לבין משרד האוצר קיים הסכם ניידות, אשר מגדיר מיהו מוגבל בניידות.

בהגדרה נאמר, בין השאר, כי מוגבל בניידות הוא "מי שמלאו לו שלוש שנים ולא יותר מ-65 שנים".

רצוני לשאול:

1. האם מי שמלאו לו 65 אינו זכאי להטבות בניידות?

2. כיצד יתקן משרדך מצב זה?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ההטבות המשולמות למוגבלים בניידות ניתנות מכוח הסכם שנחתם בין המוסד לביטוח לאומי לבין משרד האוצר, בשם ממשלת ישראל. בגלל מגבלות תקציביות החליט האוצר לרכז את עיקר הסיוע לאוכלוסייה בגילי לימודים ועבודה, עד גיל 65.

מי שפונה לראשונה בתביעה לגמלת ניידות לאחר גיל 65 אינו עונה להגדרת "מוגבל בניידות" כפי שהיא מוגדרת בהסכם עם האוצר, ולכן אינו זכאי להטבות; אולם מי שקיבל גמלת ניידות לפני גיל 65 זכאי להמשך ההטבות, בתנאים מסוימים.

2. לשם תיקון המצב, קיים מנהל המוסד לביטוח לאומי משא-ומתן עם האוצר להרחבת הזכאות מכוח הסכם הניידות.

רישום בוגרי מכללת יהודה ושומרון בפנקס המהנדסים

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר העבודה והרווחה ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

בעניין מדיניות רשם המהנדסים לגבי מכללת יהודה ושומרון, רצוני לשאול:

אשר סיימו לימודיהם במכללת יהודה ושומרון 1B.TECH. האם רשם המהנדסים מחויב לרשום בוגרי פנקס המהנדסים?

2. אם לא – מדוע?

3. האם נכון שבוגרי תואר דומה שסיימו בחוץ-לארץ כן נרשמים בפנקס המהנדסים, ומדוע לא ינהג בהתאם כלפי בוגרי המכללה באריאל?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אשר סיימו 2-1B.TECH. רשם המהנדסים והאדריכלים מחויב לרשום בפנקס המהנדסים בוגרי תואר לימודיהם במכללה, אם התעודה והמוסד הוכרו על-ידו, בתוקף הסמכות שהאצלי לו.

החוק קובע, כי הרשם יכיר במוסד ובתעודות המוענקות על-ידו, לאחר התייעצות עם מועצת המהנדסים והאדריכלים, אם שוכנע כי ההכשרה המקצועית והאקדמית הניתנת במכללה היא ברמה ההולמת הכשרת מהנדסים או אדריכלים בישראל.

לעניין זה מינתה מועצת ההנדסה והאדריכלות ועדה ציבורית להכרה במוסדות ובמכללות שאינם אוניברסיטה. ועדה זו אכן מטפלת בבקשת מכללת יהודה ושומרון להכרה בה ובתעודות שהיא מעניקה כמזכות לרישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים.

בדיקת הוועדה טרם הסתיימה, ולאחר שתיתן הוועדה הציבורית את המלצותיה, יידון הנושא במועצות המהנדסים והאדריכלים ותתקבל החלטה לגבי הכרה במכללת יהודה ושומרון ובתעודה שהיא מעניקה לבוגריה לשם רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים.

3. לא.

סיוע לעיוורים

חברת הכנסת ת' גוז'נסקי שאלה את שר העבודה והרווחה ביום ח' בטבת התשנ"ז (18 בדצמבר 1996):

רצוני לשאול:

1. אילו זכויות מקנה תעודת עיוור, והאם היא מוכרת כתעודה רשמית בכל המוסדות הממלכתיים והציבוריים?

2. מה ייעשה כדי שעיוורים יזכו בפטור מתשלומי חובה כמו אגרות לתלמיד וכדי שהפטור מארנונה הניתן להם על-ידי עיריות אחדות יהיה כללי ויחול על כל הרשויות המקומיות?

3. מה ייעשה כדי להגדיל את מספר העיוורים המועסקים בתפקידים הולמים במקומות עבודה רגילים?

שר העבודה והרווחה א' ישי:

1. תעודת עיוור מוכרת כתעודה רשמית. היא מקנה את הזכות לקבל שירותי שיקום הכוללים לימוד ניידות והתמצאות, הכשרה והשמה בעבודה ושילוב במסגרות חברתיות. כן מקנה התעודה החזר מס על רכישת ציוד ביתי, סבסוד ברכישת אביזרי שיקום, הנחה בארנונה, פטור מאגרת רדיו, הנחה בתחבורה ציבורית ועוד.

2. הפטור מאגרות לתלמיד נמצא באחריות שר החינוך, והחלת הקלות בארנונה על כלל העיריות נמצאת באחריות שר הפנים, שגם נמצא פה אתנו.

3. על מנת להגדיל את מספר התפקידים לעיוורים יש צורך בפעילות הסברה ושכנוע למעסיקים. במקביל יש להגביר את יכולתם של העיוורים לעמוד בתחרות בשוק העבודה על-ידי הכשרה מקצועית בשילוב כל הציוד המודרני והטכנולוגי הקיים כיום, לרבות מחשוב וציוד אופטי. יש לדאוג לכך שהעיוור יגיע לשוק העבודה מצויד בידע, ביכולת ובעזרים הטובים ביותר, שיגבירו את יכולתו להתחרות ויביאו אותו למצב שווה לזה של אדם רואה מבחינת ציודו האישי. ההתפתחות הטכנולוגית מאפשרת את שילובם של עיוורים במקצועות רבים, ולא רק במקצועות "מיוחדים" לעיוורים, כגון טלפנות שהיתה בעבר. בנוסף, יש מקום לעגן בחקיקה את זכותם השווה של העיוורים, ככל המוגבלים, לקבל עבודה. ועדה בראשותו של ד"ר ישראל כץ, שהקמנו עמיתי שר המשפטים ואנוכי, עוסקת בחקיקת חוק זכויות לאנשים עם מגבלות, ובמסגרת תפקידיה תעסוק הוועדה גם בהבטחת שוויון ההזדמנויות של העיוורים בעבודה.

היו"ר ד' תיכון:

שאלה נוספת לחברת הכנסת גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובות. מה ששייך לשרים אחרים, אני באמת אפנה. אבל בקשר לענייני התעסוקה, נוצר מצב שבו המקצוע המסורתי שעיוורים הועסקו בו – מרכזנות, הופך היום פחות ופחות רלוונטי, והרבה מאוד אנשים עיוורים נפלטו ולא נקלטים גם חדשים בתחום הזה. מצד שני, עדיין יש סטיגמה, ומעבידים רבים לא מוכנים לקבל עיוור לעבודה גם אם הוא למד וקיבל הכשרה. הבעיה בכמה וכמה מקרים היא ליצור מערך שבו המעביד הציבורי או הפרטי יקבל איזה סיוע בהכשרת מקום העבודה והתאמתו לעיוור. אם תהיה קרן שתאמר למעבידים: אם אתם מקבלים עיוור לעבודה, אתו מגיעה גם תרומה כזאת, או תשלום כזה, להכשרת תחום העבודה שלו למוגבלות שלו – אני חושבת שניתן יהיה לעשות יותר. חוץ מזה שצריך לחייב מעסיקים ציבוריים, ממש לחייב אותם, לקבל עיוורים לעבודה. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אנא השב.

שר העבודה והרווחה א' ישי:

לגבי השאלה השנייה – אני אתחיל דווקא מהשאלה השנייה – לחייב מעסיקים, בסקטור הציבורי זה דבר שניתן, ואני מברך על כך. זה דבר חשוב. אני מבחינתי אעשה כל מה שתלוי בי ובמשרדי כדי לחייב.

לגבי השאלה הראשונה שלך – אני לא יודע עד כמה היום זה רלוונטי, משום שבשנים קודמות, כשלא היתה התקדמות כמו היום, אולי צריך היה ללוות את העיוור ולעמוד מול המעסיק שלו בכל מיני דברים כדי שיוכלו למקם אותו טוב בעבודה. דווקא היום כמעט לא צריך. עם זאת, במקרים מסוימים – מאוד ייתכן שכן. אני אשמח לבדוק את הנושא, אם אפשר להקים קרן כזאת, כי כל דבר שיוכל לעזור לאותו אדם בשילוב בחיי היום-יום בעבודה זה דבר מבורך וחשוב מאוד ודבר רגיש שנוגע לכולם. אני אשמח לבדוק את הנושא.

סיכונים בריאותיים לעובדים בתחנות דלק

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר העבודה והרווחה ביום ט"ו בטבת התשנ"ז (25 בדצמבר 1996):

אלפי עובדים בתחנות הדלק חשופים לחומר המרעיל והמסרטן הנמצא בבנזין.

בעלי תחנות הדלק פטורים מתקנות הבטיחות של משרד העבודה והרווחה. פטור זה מסכן את בריאות העובדים בתחנות הדלק.

רצוני לשאול:

1. מדוע אינכם מבטלים את הפטור הנ"ל?

2. מה היא מדיניותכם להגנה על העובדים בתחנות הדלק?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. תיקון תקנות הבטיחות בעבודה, לרבות תיקון הסעיף העוסק בפטור של תחנות הדלק מעמידה בתקנות, עומד להתפרסם בימים הקרובים.

2. לשם הגנה על עובדים בתחנות הדלק תיערכנה פעולות הסברה והדרכה בקרב העובדים, במטרה להנהיג שיטות עבודה בטוחות ומדידות של החשיפה לבנזין. הפיקוח על צעדים אלו ייעשה באמצעות מפקחי האגף לפיקוח על העבודה. בעקבות הסקר המקדמי שנערך לגבי חשיפת עובדים לבנזין, ולפיו 10% מהעובדים חשופים לערכים גבוהים מהמותר, ייערך סקר מקיף בנושא, ובהתאם לממצאיו יוחלט, האם לבטל לחלוטין את הפטור לתחנות הדלק מעמידה בתקנות הבטיחות.

פיצויים למפוטרי "דימונה טקסטיל"

חבר הכנסת ש' בן-עמי שאל את שר העבודה והרווחה ביום כ"ט בטבת התשנ"ז (8 בינואר 1997):

עובדי מפעל "דימונה טקסטיל" מתבצרים במפעל זה שלושה חודשים. פיצויי הפיטורים שהובטחו להם עדיין לא הועברו.

רצוני לשאול:

ארבעה שרים ביקרו במקום, והיתה חשיפה תקשורתית רבה. מדוע עדיין לא הוסדר העניין?

תשובת שר העבודה והרווחה א' ישי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

נושא פיצויי הפיטורים של מפוטרי "דימונה טקסטיל" הוסדר בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב ביום חמישי האחרון. על-פי ההסכם, ישולמו למפוטרים הפיצויים במלואם, כאשר חלק מן הפיצויים ימומן ממכירת סחורה הנמצאת באריגה ובמחסני המפעל לשם תשלום הפיצויים כפי שנדרש על-ידי העובדים.

היו"ר ד' תיכון:

תודה לשר העבודה והרווחה.

אנחנו ממשיכים. חבר הכנסת רובי ריבלין – נמצא? איננו.

אנחנו עוברים לענייני ביטחון. שר הביטחון נמצא?

סילבן שלום (הליכוד-גשר-צומת):

לפני רגע הוא היה פה.

היו"ר ד' תיכון:

סליחה, אני טעיתי. יש כאן עמוד אחד שלא ראיתי.

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון – איסור פרסום), התשנ"ז–1996, הצעתו של חבר הכנסת משה שחל, שמספרה פ/616. בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המכון לקומוניקציה של האוניברסיטה העברית בירושלים פרסם דוח מחקר על הרדיו הפיראטי בישראל – תמונת מצב 1995. מהדוח מתברר, כי יש היום כמה עשרות תחנות שידור המשדרות בניגוד לחוק, והן משדרות בשיטות שונות ברחבי הארץ, כולן בלי יוצא מן הכלל עושות כמה דברים שפוגעים בחוק הקיים, ולמעשה שודדים – ואני לא מגזים במלה – משאב לאומי שהוא התדר שמוקצה על-ידי הרשויות ויש לו ערך כספי וביטחוני ממדרגה ראשונה.

בשל המספר המוגבל של תדרי השידור יש צורך ביד מכוונת שתנתב את השימוש בהם. שימוש לא מורשה בתדרי שידור המוגדרים כמשאב לאומי הוא בבחינת גנבה שאנשים גונבים מדי יום.

אבל יש דבר נוסף, רבותי חברי הכנסת. יש סכנה ממשית לביטחון המדינה, מפני שהתדרים האלה עולים גם על התדרים שמשתמשים בהם המטוסים המגיעים לישראל – ממריאים ונוחתים – ומסכנים את הטיסה.

אבל יש פגיעה ממדרגה ראשונה מההיבט הביטחוני. בהיותי שר התקשורת אני זוכר שהיו הפרעות של תחנת רדיו פיראטית שנקראה חיפה-1, ששיבשה את התדרים, את השידורים של ספינות חיל-הים, עד כדי סכנה ממשית לחייהם של החיילים שהפעילו את הספינות האלה.

אדוני היושב-ראש, הצעת החוק שאני מציע תוקפת את הנושא מזווית חדשה, מכיוון שיש לה סיכויים להצליח יותר מכל כיוון שניסו ללכת בו עד היום. אני עצמי מצטער שבהיותי השר הממונה לא עלה על דעתי הרעיון הזה אז.

אוזלת היד באכיפת החוק מתקיימת – היא מתפרסמת במחקר שציטטתי ממנו – בכך שלמטרה אין הכוחות להפעיל אכיפה מסודרת. בתי-המשפט קונסים את התחנות האלה בסכומים קטנים. הבעיה היא, שהפיקוח על-ידי משרד התקשורת, שיש לו סמכות על-פי החוק, גם הוא איננו מופעל. גם חוק הבזק המאפשר הפעלת פיקוח על השימוש בתדרים, איננו מופעל בצורה רצינית. כ-390 תלונות הוגשו בשנים 1993-1995. התוצאה היא שרוב התיקים האלה לא הגיעו לבית-המשפט, ואלה שהגיעו לבית-המשפט, גם אז לא היתה הענישה גורם מרתיע.

הנחת המוצא העומדת בבסיס הצעת החוק היא, שהגזע שעליו נשענות רוב התחנות הפירטיות הוא תשדירי הפרסומת. בסופו של דבר, זהו מקור המימון העיקרי, ולעתים היחיד המאפשר את קיומן. לכן, יש לייבש את המקור הזה כדי לשים קץ לתופעה. גדיעת הענף שעליו יושבות תחנות הרדיו הלא-חוקיות יביא בהכרח לסגירתן.

יתרון נוסף בדרך הזו הוא, שלמפרסמים עצמם יש הרבה יותר מה להפסיד. מה אומרת הצעת החוק? הצעת החוק מטיילה על המפרסם אחריות גם בענישה, אבל מעל הכול היא באה למנוע שההוצאה שלו על הפרסומת תהיה מוכרת לצורכי מס הכנסה. אני לא מכיר הרבה מפרסמים שיסכימו להוציא מכספם, חלקם גם גופים ציבוריים, כאשר ההוצאה לא תהיה מוכרת לצורכי ניכוי המס.

יש כאן דבר שהדעת לא סובלת. יש עבירה על החוק. איש איננו חולק עליה. זה כאילו אתה הולך לגנב ועושה אתו עסקים. האכיפה איננה מתבצעת. הדרך היחידה היא, להחיל איסור על המשתמש ועל-ידי כך למנוע מאדם ששוודד את משאב המדינה ליהנות מכספים שניתנים לו על-פי חוק.

יש דבר נוסף, אדוני היושב-ראש, שחלק מחברי הכנסת בוודאי מכירים אותו כמי שעסקו בתחום הזה. הממשלה החליטה להפעיל רדיו אזורי. רדיו אזורי נקבע על-פי מכרז כדת וכדין. הוא משלם תמלוגים למדינה, הרבה כסף. יש היום כמה עשרות תחנות שפועלות על-פי החוק והן למעשה מהנפגעים העיקריים בהיותן זכייניות, כאשר המתחרים בהן, אם אלה נערים שמקימים תחנה ואם אלה אנשים שעוסקים בפרסומת לשמה, יכולים להפעיל את הרדיו הזה שהוא רדיו פיראטי, כשמו כן הוא.

אבל, אני רוצה לפנות אל היושבים בספסלים לשמאלי. אני יודע שחלק מכם יגיד: יש לזה גם בסיס פוליטי. ערוץ-7 הוא כאילו הכותרת המוכרת, ויש טעמים פוליטיים כאלה ואחרים שתומכים בערוץ הזה. אני אומר לכם בגילוי לב: מעולם לא הסכמתי להתראיין בערוץ, מסיבה אחת, לא רק בגלל הדעות שלו אלא מפני שמדובר במעשה בלתי חוקי שחברי כנסת ושרים נותנים לו יד.

רבותי חברי הכנסת, יש עשרות תחנות המשדרות במגזרים שונים, ביניהם המגזר הערבי – הסתה ברורה נגד המדינה. ואלה שאומרים: ניתן כאילו חנינה לערוץ-7 מפני שהוא סימפתי לנו, באותה עת הם אומרים: מותר שבישראל, במשולש ובגליל, יתקיימו תחנות כאלה שמטיפות בצורה הקיצונית ביותר, בדיוק כמו התנועה האסלאמית בשטחים, באמירות, בהטפה, בתעמולה, בלי שמישהו ייגע בהן או יסגור אותן.

אדוני היושב-ראש, מי שמפרסם ברדיו לא-חוקי הוא מבחינתי שותף לדבר עבירה; שותף לכל דבר ועניין, ולכן אחראי לא פחות ממקים התחנה או מן המשדר בה.

להערכתי, הצעת החוק, שהיא הגיונית, לא תחייב הפעלה של משאבים ממלכתיים, לא משטרה ולא גופים אחרים. היא תגרום בראש ובראשונה לחלק ניכר מתחנות הרדיו הפיראטיות שניזונות מכספים שלנו, של משלם המסים, להיעלם מן השטח, והדבר יקל על אוכפי החוק, אם משרד התקשורת ואם משרד המשטרה, לטפל ביתר התחנות שימשיכו לשדר, אולי מפני שיש להן מקורות מימון משלהן.

אני מציע שהצעת החוק תועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת שעוסקת בנושא הזה.

שבח וייס (העבודה):

אפשר לשאול שאלה, ברשות היושב-ראש?

היו"ר ד' תיכון:

בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

האם חלה סנקציה על המתראיין?

משה שחל (העבודה):

לא, אין לי סנקציה נגד המתראיין. אני לא חושב להטיל סנקציה.

חיים אורון (מרצ):

נגד המאזין יש לך?

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב סגן שר החינוך והתרבות. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בימים אלה מגבשת הממשלה את עתיד מפת התקשורת האלקטרונית על בסיס ועדה ציבורית בראשותו של האלוף במילואים יוסי פלד.

הוועדה תגיש את ממצאיה בקרוב.

לפיכך, אני מבקש שלא לאשר את הצעת החוק ולחכות לממצאי הוועדה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. אתה מציע שלא לאשר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לא לאשר, עד לקבלת ממצאי הוועדה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, אתה רוצה להשיב? בבקשה.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מכל התשובות החכמות, התשובה של סגן שר החינוך היתה החכמה מכולן. אני הייתי שר מקשר בתקופת הכהונה של הממשלה הקודמת וממשלת האחדות. ממשלה שמודה בסוגיה ובבעיה מסוימת, ובאה הצעה של חבר כנסת שאיננה נוגדת או סותרת לא את התפיסה שלה ולא את הצד החוקי, מדוע הממשלה צריכה להתנגד לה?

אני גם לא מבין מדוע סגן השר פלד אומר – ועדה. אני יכול להראות לך, אדוני סגן השר, ועדה אחת מ-1993, שזה הדוח שלה. הוא נשאר במגירה, עדיין לא עשו אתו דבר.

היו"ר ד' תיכון:

למה הוא נשאר במגירה?

משה שחל (העבודה):

בגלל חילוקי דעות בין גורמים שונים. אבל לא זה העניין. מפת התקשורת – יש דבר אחד שאתה היית צריך להיות מעוניין בו בדיוק כמוני. גונבים מהמדינה תדרים, פוגעים בצבא, פוגעים במערכת התקשורת של המטוסים. אולי תסבירו לי, אם לא ערוץ-7 עומד מול עיניכם, מהי הסיבה האמיתית להתנגדות?

אתם מדברים לא כאופוזיציה, אתם ממשלה. חובתכם לאכוף את החוק, אין מישהו אחר שיעשה את זה. אם הממשלה עצמה מוכנה לשתף פעולה – אתה לא אומר מתי הוועדה הזאת תסיים את עבודתה. מה זה, גילוי חדש על מפת התקשורת? זו בעיה חדשה שאתם לא מכירים אותה, שאתם לא יודעים מהי?

אדוני היושב-ראש, אם הכנסת מכבדת את עצמה, ויש ערך בכלל לחברי הכנסת, שתהיה להם דעה משלהם, אני פונה אליהם – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, כל כנסת והנימוקים שלה.

משה שחל (העבודה):

אני פונה לחברי הכנסת שיוכיחו גם טיפה של עצמאות וכבוד עצמי ויצביעו לגופו של עניין, כי ההצעה שלי איננה מתייחסת לצד הפוליטי, היא הצעה עניינית, שבאה לטפל בבעיה שאיש אינו חולק, לא על קיומה ולא על הפגיעה היומיומית שבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד אישור או אי-אישור הצעת החוק בקריאה טרומית? והיה אם היא תאושר, היא תועבר להכנה לקריאה ראשונה לוועדת הכלכלה. רבותי, אפשר להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 15

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 21

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו (תיקון איסור פרסום), התשנ"ז-1996, נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 15, נגד – 21. הצעת החוק לא עוברת לדיון.

אלי גולדשמידט (העבודה):

הצלצול היה לפני דקה.

היו"ר ד' תיכון:

הצלצול האחרון היה לפני דקה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

זה רק טוב, זה רק העלה את הכושר של חברי הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני שמח שפתאום יש חברי כנסת.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11)

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק פ/570, הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11), התשנ"ז-1996, של חבר הכנסת רענן כהן. בבקשה.

רבותי, יש עכשיו סדרת הצבעות, ואני מציע שחברי הכנסת יישארו באולם.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר המשפטים, מאחר שאתה משיב, אני שואל אם אתה אמור לקיים הצבעה מאוחדת. יש שלוש הצעות חוק באותו עניין, גם של שחל – –

שר המשפטים צ' הנגבי:

בהצעות חוק אי-אפשר לעשות הצבעה מאוחדת.

רענן כהן (העבודה):

מאז נכנס לתוקפו חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה, אנו עדים לתהליך חד-כיווני, קבוע ומתמשך של חיזוק כוחו של ראש הממשלה מול פגיעה מתמשכת – –

היו"ר ד' תיכון:

רבותי חברי הכנסת.

רענן כהן (העבודה):

— — בכוחה ובהשפעתה של הכנסת. בלהט העשייה, כאשר חוקק חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה, כולנו יודעים שהוא לווה במסע תקשורתי רב-היקף ויצר לחץ ציבורי. כולנו אולי, או חלק מאתנו, לא התעמקנו מספיק בפרטיו ובהשלכותיו של חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה. כך נוצר, לדעתי, מצב מעוות, שבו ראש הממשלה, הנאלץ ללכת לבחירות — —

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

רענן כהן (העבודה):

אין לזה שום קשר לראש הממשלה. אפילו אתה יכול לבוא ולטעון אחרת, ותיכף גם אציע לך הצעה.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת מסאלחה.

רענן כהן (העבודה):

מצב זה גורר בעקבותיו את כל חברי הכנסת שעליהם יהיה ללכת אחריו לבחירות, לרבות המפלגות. דבר זה גורם לבחירות חדשות, להוצאות מיותרות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת רענן כהן, כשאנחנו התנגדנו לחוק הזה, אתה הצבעת בעדו והעברת אותו.

רענן כהן (העבודה):

מותר תמיד לומר — — —

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת ריבלין.

רענן כהן (העבודה):

אחרי שאתה לומד, זו לא בושה לומר שהיתה כאן טעות.

שר הבריאות י' מצא:

אחרי תקופת ניסיון.

רענן כהן (העבודה):

מותר לומר.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אולי כדאי שתמשיך ללמוד.

רענן כהן (העבודה):

טוב.

הצעת החוק שהנחתי על שולחן הכנסת באה לתקן בדיוק את הנקודה הזאת. הצעת החוק באה להפריד – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שבח וייס, אני לא מבין, אתה מפריע לחברך.

שבח וייס (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

אני יודע, אבל תעשו את זה בשקט. אתם מפריעים לו והוא מסב את תשומת לבי.

ענת מאור (מרצ):

מותר הערה?

היו"ר ד' תיכון:

לא, אנחנו באמצע דיון.

ענת מאור (מרצ):

אני מדברת על ההצבעה הקודמת.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו באמצע הדיון. הואילי לשבת.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

יגיע תורך בבוא המועד, תוכלי -- --

ענת מאור (מרצ):

בקשר להצבעה הקודמת.

היו"ר ד' תיכון:

שמעתי אותך. הואילי לשבת.

ענת מאור (מרצ):

בקשר להצבעה הקודמת.

היו"ר ד' תיכון:

לא, ההצבעה של שלשום.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

אני אומר לה "לא" והיא בשלה.

רענן כהן (העבודה):

הצעת החוק באה להפריד בין ראש הממשלה לכנסת. כלומר, כאשר מחליטה הכנסת להביע אי-אמון בראש הממשלה, אין פירוש הדבר שהיא מתפזרת באופן אוטומטי. פירוש ההצבעה הוא, שבמקרה של אי-אמון רק ראש הממשלה הולך לבחירות בתוך חודשיים, כאמור בחוק, ולא כל חברי הכנסת על סיעותיהם השונות. יש בכך היגיון רב, יש בכך צדק, אין צורך לגרור את כל המפלגות לבחירות או לפריימריס הפנימיים בתוך המפלגות.

הנימוקים להצעתי זו הם רבים, אך אדגיש כמה נימוקים מרכזיים: א. פגיעה בעצמאות הכנסת. החוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה יצר קשר קיומי בין הרשות המבצעת לבין הרשות המחוקקת. מצב זה פוגע בעצמאותה המוסדית של הכנסת ומונע ממנה ומכל אחד מחבריה את החופש לפקח על הרשות המבצעת, ובעצם הפיקוח הזה הוא עיקר תפקידה של הכנסת על מרכיביה.

הדבר השני – כבילת ידיהם של חברי הכנסת בהצבעת אי-אמון. על-פי החוק הקיים, הפלת ראש הממשלה משמעותה פיזור הכנסת והליכה לבחירות חדשות כלליות לראשות הממשלה ולכנסת. בחירות חדשות תחייבנה כל חבר כנסת לעמוד מחדש לבחירה פנימית במפלגתו. קשה לצפות במצב זה להצבעה עניינית ובלתי תלויה מצד חברי הכנסת.

הדבר השלישי – בחירה נפרדת של הרשויות מחייבת שמירה על אי-תלות ביניהן. ההיגיון שבקיום בחירה נפרדת לראש הממשלה ולכנסת מחייב דווקא שמירת איזון בין שתי רשויות אלה, ואל מול ראש הממשלה הנהנה כיום מעוצמה חוקית רבת-היקף יש דווקא לחזק את הכנסת כגוף מפקח, הממשיך את קיומו גם כשהוא משתמש בכלי החשוב ביותר שבידו, הבעת אי-אמון. לכן יש למנוע מצב שהצבעת אי-אמון בראש הממשלה תגרום אוטומטית לפיזור של הכנסת.

הסעיף הבא – ההכרה בהפרדת הרשויות. הצעת תיקון זו מיועדת למנוע את הסכנה לדמוקרטיה שנוצרת בעקבות חוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה בלבד, בלי לדאוג למערכת איזונים ובקרה שתגן על עקרון הפרדת הרשויות החיוני לקיומו של משטר דמוקרטי. מכאן הצורך החיוני בקבלת התיקון המוצע.

גם אתם חייבים – – –

היו"ר ד' תיכון:

רק רגע, אתה תפסיק עד שחבריי יפסיקו לדבר. 'ואיל בטובו חבר הכנסת בן-אליעזר לשבת. חבר הכנסת שבח וייס. אני בכלל לא יודע מה קורה איתו היום. אתם מפריעים לו. תאמין לי, הוא לא יכול להתרכז.

שבח וייס (העבודה):

אדוני, ברשותך, זה פחות ממה שאתה עשית כשאני הייתי יושב-ראש.

היו"ר ד' תיכון:

תודה, אני מודה לך מאוד. זו תשובה לעניין, באמת תשובה לעניין.

חבר הכנסת רן כהן.

קריאה:

— — —

היו"ר ד' תיכון:

אבל הוא לא יכול לדבר. הוא מסב את תשומת לבי כל הזמן.

רענן כהן (העבודה):

רבותי חברי הכנסת, גם אתם חייבים להודות בכך שיש לקיים מערכת איזונים בין הרשות המבצעת לרשות המחוקקת.

אני רוצה לפנות לחברים ולבקש מהם הצבעה עניינית, הצבעה שאין בה מורא ופחד מפני אדם זה או אחר. מדובר בחוק חשוב, חשוב ביותר. על כל חבר כנסת מוטלת החובה להצביע באופן רציני בהתאם לשיקול דעתו. הכוונה כאן היא לא נגד ראש ממשלה זה או אחר, אלא שינוי בחוק שיחזיר לכנסת ולחבריה מעט מהכבוד ומהחשיבות שאבדו לה.

כולכם ראיתם בחודשים האחרונים, עד כמה איבד הבית הזה מכוחו ומיוקרתו. חלק גדול מכך נובע מחוק הבחירה הישירה. אינני בא לבטל את החוק. אני רוצה להדגיש – אני שומר על מבנה החוק כלשונו. אני בא לתקן בו סעיף אחד, שלדעתי אינו טוב ואינו הגיוני, ואני מצפה מכם לתמיכה עניינית.

כיוון שמדובר בהצבעה טרומית, אבקש את קולכם, כך שהחוק יעבור לוועדת החוקה, ושם יבחן הנושא בצורה עניינית. אני רוצה להדגיש ולהזכיר לכם, שכל המומחים הבין-לאומיים שהיו בארץ בשעתם, כ-20 במספר, התנגדו לקשר שבין הצבעת אי-אמון לבין פיזור הכנסת.

לא להודאגים – מה יקרה לגבי ראש ממשלה אחר – כדי לתת חיזוק לחברי הכנסת, אני אומר, כי כיוון שמדובר בהצעה טרומית, אפשר לומר שאפשר להפיל את ראש הממשלה לא ב-61 קולות אלא בקולות רבים יותר, כדי לתת לו את העוצמה ואת החיזוק, ולא לפגוע בחוק הבחירה הישירה של ראש הממשלה. אנחנו רוצים לעשות הפרדה, כדי לתת עצמאות ומעמד לכנסת. אני פונה לכל החברים, להצביע בעד החוק הזה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק הפרטית שחבר הכנסת רענן כהן הציע מבקשת לתקן את חוק-יסוד: הממשלה כך שהכנסת תהיה רשאית להצביע אי-אמון בראש הממשלה ברוב מיוחד,

מבלי שהדבר יביא לפיזור הכנסת. למעשה, בנוסח ההצעה יש עירוב של מין בשאינו מינו, אדוני חבר הכנסת כהן. אתה מבקש לתקן את סעיף 27 לחוק-יסוד: הממשלה. הסעיף הזה נקרא: הפחתת הרוב הנדרש להעברת ראש הממשלה מכהונתו. למעשה, זה מה שאתה מבקש להשיג.

חברת הכנסת איציק, אני מבקש את תשומת-לבו של חבר הכנסת כהן, בעל הצעת החוק.

הסעיף הזה, חבר הכנסת כהן, איננו עוסק בהבעת אי-אמון בראש הממשלה, כפי שכתבת בדברי ההסבר. הסעיף הזה עוסק בתחום אחר: העברת ראש ממשלה מכהונה, בשל פסול אישי שדבק בו. זה איננו קשור בהבעת אי-אמון שגרתית הנוגעת לעמדות פוליטיות, שיש בה חלוקה בין אופוזיציה לבין קואליציה בבית הזה מקדמת דנא. פסול אישי שדבק בראש הממשלה – הכוונה היא כאשר יש אירוע; בדרך כלל, אירוע בנוסח פרשת "ווטרגייט" וניקסון.

אדוני היושב-ראש, אפשר לבקש מחבר הכנסת המציע להקשיב לדיון?

היו"ר ד' תיכון:

רבותי, אני מוכן לעשות הפסקה. חבר הכנסת רענן כהן.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אני מדבר אל חבר הכנסת כהן, כי יכול להיות שהוא יסכים לוותר על הצעתו, אם יראה שמבחינה משפטית היא מאוד בעייתית. היא גם לא משרתת את המטרה שהצבת בדברי ההסבר, כי אתה מבקש לתקן סעיף מסוים. הסעיף הזה איננו הסעיף הרלוונטי לעניין ההסברים שנתת כאן בנאום מעל הדוכן.

סעיף 27 עוסק בהעברת ראש ממשלה מכהונה בשל פסול אישי שדבק בו.

יונה יהב (העבודה):

— — —

שר המשפטים צ' הנגבי:

הממשלה מתנגדת לרעיון הגלום בדברי ההסבר, אבל אני מעיר שגם הרעיון הגלום בדברי ההסבר עומד בסתירה להצעה כפי שהוגשה לכנסת.

אדוני חבר הכנסת כהן, אני מבין שאתה מתעניין כרגע בהשגת הרוב. אני לא עוסק בזה, אל תעסוק בזה גם אתה. יש מצליפים, בוא נדבר על העניין. אני רוצה שתבין; אולי עוד לא הבנת את הבעיה. סעיף 27 מעניק זכות טיעון לראש הממשלה, כאשר מבקשים את העברתו מכהונתו בשל פסול אישי שמצוי בהתנהגותו או בתפקודו. הצעד הזה לא חריג.

היו"ר ד' תיכון:

אדוני שר הביטחון, חבר הכנסת רמון, אנחנו ממתינים עד שתסיימו לדבר.

חיים רמון (העבודה):

אהה, מה שאתה אומר הוא לעניין. חשבתי שאתה מרוויח זמן, ורציתי להציע לך לנוח קצת.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חס וחלילה. חבר הכנסת כהן, הנושא של העברת ראש ממשלה מתפקידו בשל – – –

בעצם, אני יכול לדבר לא אל המציע, אין לי חובה לדבר אל המציע כאשר הוא לא מקשיב.

היו"ר ד' תיכון:

רבותי. חבר הכנסת רענן כהן.

שר המשפטים צ' הנגבי:

חבר הכנסת רענן כהן, אני רוצה לעשות הבחנה בין הגישה העקרונית, שהבעת בדברי ההסבר להצעת החוק, לבין הצעת החוק כמות שהיא. בהצעת החוק כמות שהיא אתה מבקש לתקן סעיף – – –

טוב, אדבר אל הכנסת.

היו"ר ד' תיכון:

לא, תפסיק; תעצור עד שחברת הכנסת דליה איציק תשב. חבר הכנסת כהן, חבר הכנסת רמון, אנחנו מפסיקים.

שר המשפטים צ' הנגבי:

עכשיו אני רוצה, חבר הכנסת כהן, להתייחס למעשה לרציו שביסוד הצעתך. הרציו הוא, שכל אימת שראש ממשלה יאבד את אמונה של הכנסת, הכנסת תמשיך לתפקד. המשמעות היא, שבזאת אנחנו מקעקעים באופן מוחלט את ההיגיון שעמד ביסוד הצעת החוק הקרויה: הצעת החוק לבחירה ישירה של ראש ממשלה.

קשה לי להאמין, חבר הכנסת כהן, שמפלגת העבודה – שהתגאתה תמיד בכך שהיא זו שעשתה את הקמפיין הציבורי שהביא בסופו של דבר לשינוי יסודי בגישה המשפטית העקרונית ולשינוי דרמטי באופן הבחירה של ראש ממשלה – רוצה עכשיו לחזור בה באופן כל כך מוחלט מגישתה העקרונית, רק משום שהשתנו הנסיבות הפוליטיות ונבחר ראש ממשלה מן המפלגה היריבה.

אני חושב, שמפלגת העבודה מקיימת, בדרך כלל, דיונים לגופו של עניין. אם סברה עד כה שמן הראוי להביא לשינוי כל כך יסודי ולהביא לבחירה ישירה של ראש ממשלה, הרי היא דבקה בעמדתה לפחות עד אשר כעבור קדנציה אחת ניתן יהיה להפיק לקחים ולהסיק מסקנות של ממש מן הדרך שבה התנהגה הכנסת בארבע השנים האלה ולגבש עמדה לאחר מכן.

לבוא אחרי חודשים ספורים ולאמץ עמדה הפוכה באופן תהומי לעמדה הראשונית – זה נראה בעיני, הייתי אומר בלשון המעטה, מעמד לא ראוי ואפילו מגוחך במידה מסוימת.

מה למעשה אנחנו רוצים להשיג בהצעה? אנחנו רוצים ליצור מצב שבו יהיה לכנסת אינטרס לקעקע את היציבות של בחירתו הישירה של ראש הממשלה. וכך, כל אימת שראש הממשלה יאבד את אמונה של הכנסת, תתקיימנה בתוך 60 ימים בחירות ישירות חדשות לבחירת ראש ממשלה, אבל הכנסת תוסיף לכהן. כלומר, נעמוד במצב שבו אנחנו יכולים, באופן תיאורטי, מדי חודשיים לקיים בחירות לראש ממשלה, כאשר הכנסת, זו שהחליטה להחזיר אותנו לימים של הפיצול המוחלט ושל חוסר היציבות, היא לא תשלם כלל את המחיר הציבורי, כי בחירתה לארבע שנים מובטחת בלי כל קשר להתנהגותה באשר לראש הממשלה.

אדוני, לאור זאת, מן הראוי שהכנסת תדחה את ההצעה הזאת, ואנחנו נמשיך לבחון, באופן מעשי, הלכה למעשה, כיצד הבחירה הישירה של ראש הממשלה מתאקלמת באווירה החדשה שיוצר חוק הבחירה הישירה, שלפיה הכנסת ניגשת לבחירות חדשות כל אימת שיש בחירות לראש ממשלה. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן, אתה מבקש להשיב.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ד' תיכון:

מה? אני לא שומע. אתה לא רוצה להשיב?

רענן כהן (העבודה):

לא.

היו"ר ד' תיכון:

יש לך זכות להשיב.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש הצעה – – – אני מבקש שלא תהיה טענה אחרי זה, שאחרי ההצעה הזאת אי-אפשר להעלות את ההצעה השנייה.

היו"ר ד' תיכון:

לא תהיה טענה כזו. בבקשה. אתה מתכוון – למשך חצי שנה.

רענן כהן (העבודה):

אני רוצה לפנות לחברי הכנסת מן הליכוד ומן הסייעות האחרות ולומר באופן הפשוט ביותר: אין כוונה – – – אדוני שר המשפטים.

אני אומר לראש הממשלה: אדוני ראש הממשלה – אולי נשכנע את ראש הממשלה – מבחינתי, אנחנו מדברים היום בקריאה טרומית. כל מי שרוצה להגן על מעמדו של ראש הממשלה יכול להעלות את מספר חברי הכנסת מ-61 ל-65 ואולי יותר. אין כוונה לפגוע במעמדו של ראש הממשלה ולא בחוק הבחירה של ראש הממשלה, אלא כאן נוצר מצב בלתי נסבל, שכשראש ממשלה נופל, כל הכנסת, כל

חברי הכנסת הולכים לבחירות. בשום מדינה בעולם המערבי אין דמוקרטיה כזאת, שראש ממשלה גורר את הרשות המחוקקת, כלומר הרשות המבצעת גוררת אחריה את כל הרשות המחוקקת. לכן, אני פונה לכל חברי הכנסת לתת להצעה את קולם, ובדין בוועדת החוקה נעשה כדי למצוא פתרון גם לשאלות שהועלו כאן. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

טוב. רבותי חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. נא לשבת. ההצבעה היא אלקטרונית. רבותי, אנחנו מתחילים בהצבעה על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11). מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 37

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 44

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 11), מסדר-היום נתקבלה.

אורי אור (העבודה):

הצבעת חירום – – –

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 37, נגד – 44, ההצעה לא התקבלה. היא לא עוברת לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 12 – הרוב הנדרש

להעברת ראש הממשלה מכהונתו על-ידי הכנסת)

(הצעת קבוצת חברות הכנסת)

היו"ר ד' תיכון:

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 12 – הרוב הנדרש להעברת ראש ממשלה מכהונתו על-ידי הכנסת); הצעה מס' פ/575. תנמק חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שהסערה שלנו קודם היתה לגבי הצעת החוק הקודמת – מהצלצול עד ההצבעה לא עברו חמש דקות. אדוני היושב-ראש, אני אבקש – – –

היו"ר ד' תיכון:

אני רוצה לענות לך.

ענת מאור (מרצ):

לא עברו חמש דקות, ולכן ביקשנו לברר את הסוגיה.

היו"ר ד' תיכון:

יכול להיות שאת צודקת ויכול להיות שאת לא צודקת. את זאת נבדוק.

ענת מאור (מרצ):

תודה.

היו"ר ד' תיכון:

אבל אני לא מבטל הצבעה שנערכה כאן. אילו נשמעה הטענה לפני ההצבעה, יכולתי אולי לשקול ולדחות. אבל נערכה כאן הצבעה, ואת הרי לא תעלי על דעתך שאני אבטל, בהרף עין ובמחי יד אחת, הצבעה שהתקיימה. אנחנו נבדוק את העניין, וחבר הכנסת שחל ישמע על כך.

ענת מאור (מרצ):

תודה, אדוני היושב-הראש. לפי מיטב זיכרוני – אבל צריך באמת לבדוק את זה – במקרה שההצבעה נערכה אחרי פחות מחמש דקות, חזרו עליה על-פי פניית המציע.

עכשיו, אודה לך אם קצת – – –

היו"ר ד' תיכון:

אבל יכולת להסב את תשומת לבי ולהיות נוכחת כאן, ולא לאחר ההצבעה.

ענת מאור (מרצ):

מייד כשהיה הצלצול עלינו, ולא הספקנו כי לא עברו חמש דקות. על זה אנחנו מעירים.

היו"ר ד' תיכון:

אבל היו כאן די אנשים כדי שיסבו את תשומת לבי.

ענת מאור (מרצ):

אבל אלה שהגיעו בפחות מחמש דקות; זו היתה ההערה.

עכשיו אודה לך אם אוכל לעבור להצעת החוק.

היו"ר ד' תיכון:

טוב, אבל הודעתי לך.

רבותי, נא לשבת. חבר הכנסת רמון, אולי תגיד לשר האוצר – – – טוב, תמתיני. יש לי זמן.

ענת מאור (מרצ):

היו"ר ד' תיכון:

לא. תמתיני.

ענת מאור (מרצ):

בבקשה, לפי הנחיותיך.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, טוב עשית שהצעת חוק חשובה כל כך כמו חוק-יסוד: הממשלה, שיש לה ארבעה מצעים – כל הצעת חוק תידון בנפרד. אני מקווה שאותם שבעה חברי כנסת שחסרו כדי להעביר את ההצעה הקודמת ישתכנעו מהדברים שאני אשמיע במשך חמש דקות, וכן חברת הכנסת דליה איציק, השותפה שלי לחוק, ונוכל לקדם דבר שהוא חשוב מאוד לכנסת כולה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אנחנו עוסקים בסוגיה מאוד מהותית של הדמוקרטיה, ואין זה מקרה שבחרנו להעלות את הצעת החוק דווקא ביום ההולדת של הכנסת, שהוא יום הדמוקרטיה בישראל. אנחנו רואים בחודשים האחרונים איך חל כרסום רציני בדמוקרטיה. אני רוצה להזכיר לחברי הבית, שהנושא של בחירה ישירה לראש ממשלה עבר בכנסת השתים-עשרה לאחר דיונים רבים מאוד, ולמעשה המחלוקת חצתה כל מפלגה. היא לא היתה פוליטית. בכל מפלגה היו שתמכו בחוק והיו ששללו אותו. בכנסת הקודמת העלו הצעות לבטל את חוק הבחירה הישירה. כולנו יודעים שאנחנו ניסינו בעצם לעשות בישראל את המורכבת מבין האפשרויות – לשלב בין שיטה נשיאותית לבין שיטה פרלמנטרית, או במלים אחרות: לשמור על הדפוס הפרלמנטרי ששייך לישראל, אבל לקיים בחירה ישירה לראשות הממשלה.

אנחנו יודעים שבדמוקרטיה יש שני ערכים – הערך של הפרדת הרשויות, ולא פחות מכך – הערך של ריסון ואיזון. חלק מהעובדה שהחוק לבחירה ישירה עבר, טמון ללא ספק באירוע המפורסם של התרגיל, כאשר לכל חבר בבית היתה ההרגשה שהרשות המבצעת תלויה מדי בשיקול דעתם של שניים או שלושה חברי כנסת.

לעומת זאת, בשיטה הנוכחית אין לנו ככנסת מערכת פיקוח מספקת, מעבר למחלוקת פוליטית, על הרשות המבצעת.

כל חברי הבית יודעים, שבשיטה הנשיאותית בארצות-הברית אין לנשיא אפשרות למנות שרים בלי שימוע, בלי תחקיר, בלי לדעת את עברם ובלי לדעת מה דעותיהם. כל הדברים האלה אינם מצויים בידינו. פה נדרשים 80 חברי כנסת, בשעה שב-61 קולות חייבת הכנסת להתפזר עם ראש הממשלה. יש בדבר הזה סירוס, יש בזה זילות, יש בזה פיחות ערך מכוחה של הכנסת.

אדוני שר המשפטים, אני רוצה לציין, שבתשובתך לחבר הכנסת רענן כהן אכן העלית סוגיה אחת שיש בה ממש. לכן אני רוצה לומר, שהצעת החוק שלי ושל חברת הכנסת דליה איציק התייחסה לסעיף 27 לחוק-יסוד: הממשלה, ואחריו הגיש חבר הכנסת משה שחל, השר המקשר לשעבר, שהוא עורך-דין, הצעה ראויה ונכונה יותר לאיזה סעיף צריך להתייחס.

בדברי ההסבר אנחנו מדגישים: מטרת החוק היא להפריד בין האי-אמון לראש הממשלה וחובת הליכה לבחירות חדשות לראשות הממשלה, לבין אי-אמון בכנסת. לא ייתכן שכנסת ישראל תהיה ממולכדת פוליטית וחברי כנסת לא יהיו משוחררים משיקול דעת אישי, ואני לא קוראת לזה אינטרסנטי, בהצבעה על אי-אמון או אמון בראש הממשלה.

בסעיף 27 זה אומנם לא נאמר, אדוני שר המשפטים, אבל לדעתי יש ממש בטענה שלך שכוונת המחוקק היתה להדחה, גם אם זה לא נאמר. אבל סעיף 19 לחוק, זה שכורך בין הליכה לבחירות גם לראשות הממשלה וגם לכנסת, הוא הסעיף שראוי לשנותו.

אני פונה אל הכנסת להעביר את הצעת החוק שלנו בקריאה טרומית. היא נכונה לכל סיעות הבית, לקואליציה ולאופוזיציה, לסיעות הגדולות ולסיעות הקטנות. הכנסת צריכה שיהיה לה מכשיר פוליטי להביע אי-אמון פוליטי בראש הממשלה על דרכו בתחום השלום, על דרכו בתחום הביטחון, בתחום הכלכלי, החברתי, בנושא אמינות, בנושא פגיעה בחלשים. ואז, כאשר אנחנו מביעים בו אי-אמון, הבחירות המחודשות תהיינה לראשות הממשלה בלבד. אין אי-אמון בכנסת, אלא אם כן ירצו להביע אי-אמון בכנסת ולא בראש הממשלה.

חברת הכנסת דליה איציק תשכנע בוודאי אנשים נוספים. אני מקווה שבט"ו בשבט, יום הולדתה של הכנסת, הכנסת תרשום לעצמה פרק חשוב בביסוס הדמוקרטיה שלנו בישראל לקראת שנת 2000. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. ישיב שר המשפטים.

ענת מאור (מרצ):

לא אדוני, עכשיו חברת הכנסת דליה איציק.

היו"ר ד' תיכון:

אין דבר כזה. תגיד לי רק מה אתה מציע, אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

להסיר – – –

היו"ר ד' תיכון:

חברת הכנסת דליה איציק מבקשת להשיב. בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אדוני ראש הממשלה, באורח פרדוקסלי אני מעריכה שהכנסת תפעל היום נגד עצמה ונגד האינטרסים של יכולתה להיות בעלת כוח ובעלת איזון. בכל משטר דמוקרטי כנסת צריכה להיות מאוזנת.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לפנות קודם כול אל הסיעות הקטנות. אילו היו הסיעות הקטנות של הבית עושות חשיבה יותר מאוזנת – – –

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת פנחסי, אני רואה שאתה צריך הגנה בדקות האחרונות. אולי אכניס אותך ללשכה שלי.

דליה איציק (העבודה):

הוא צריך שמירה, אחרי שהוא העלה את השכר.

זאב בויים (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת איציק, אם את כבר יודעת את התוצאות, אז בשביל מה את מעלה את זה?

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקשת לפנות אל הסיעות הקטנות דווקא ולומר לחבריהן, שבאורח פרדוקסלי הם יצביעו היום נגד האינטרסים של עצמם, חבר הכנסת מודי זנדברג. אתם שכבר מזמן נעלמתם ואתם נוכחים נפקדים, אני רוצה – – –

אליעזר זנדברג (הליכוד-גשר-צומת):

דליה איציק (העבודה):

אני רוצה להגיד לך, חבר הכנסת זנדברג, שכדאי שתאמר לשר רפאל איתן שכדאי מאוד שהוא יצביע היום בעד ההצעה שלנו, שהרי מה שקורה כאן היום זה, שאם היינו רוצים לשלוח היום את ראש הממשלה הביתה, אז גם בסיעה שלי היה נמצא חלק שלא היה מצביע בעד זה. אתה יודע למה, חבר הכנסת פלד? מפני שיש כאלה – מה לעשות – שהיו אומרים לעצמם: למה לי להצביע נגד? הרי על-ידי זה אני מפזר גם את עצמי. והרי לא תמיד נמצאים כאן בני אדם, וודאי לא מלאכים, ולכן הם לא יצביעו בעד זה, כי נותרו להם עוד שלוש שנים וחצי ביד, ובבחירות הבאות אולי יהיו להם שלוש שנים וחצי על העץ.

אתה יודע, אדוני היושב-ראש, שיש כאן חוסר אחריות משווע בחוק הזה. ראש הממשלה הנוכחי, ייבדל לחיים ארוכים –

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

למה הצבעת בעדו?

דליה איציק (העבודה):

למה הצבעתי בעדו? אני באמת שואלת את זה כבר הרבה זמן. שכנעתי אותך לא להצביע בעדו.

– – ויצחק רבין, זיכרונו לברכה, הובילו את החוק הזה. אני בטוחה שלו היה יצחק רבין חי היום, הוא היה מבין שהוא עשה טעות איומה. לכן אני מבקשת מכל חברי הבית אחריות, ואני מציעה להם להצביע בעד הצעת החוק. תודה.

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו ניגשים להצבעה. נא לשבת. אנחנו מצביעים על הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 12). מי בעד? מי נגד? נא להצביע.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 29

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 49

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 12 הרוב הנדרש להעברת ראש הממשלה מכהונתו על-ידי הכנסת) מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

29 בעד, 49 נגד, אין נמנעים. הצעת החוק לא הועברה לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 13)

(הצעת חבר הכנסת מ' שחל)

היו"ר ד' תיכון:

אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק פ/582, הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 13). יציג את התיקון חבר הכנסת משה שחל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. אם אפשר את עזרתך, אדוני היושב-ראש, גם משולחן השרים.

היו"ר ד' תיכון:

דווקא השרים הם היחידים שהם בסדר. אדוני שר החינוך והתרבות, לצורך העניין אקרא לך שר הספורט, ואז כולם ישאלו אותי מי זה.

משה שחל (העבודה):

אני מניח שהיתה סיבה לפצל את ההצבעה ואת התשובות על הצעות החוק, שבמהות יש ביניהן אולי דמיון. שר המשפטים, שהשיב על הצעת החוק של חבר הכנסת רענן כהן, אכן צדק כשהוא דיבר על

, והוא לא נוגע להצעה IMPEACHMENT שהתיקון המוצע הוא תיקון המתייחס להליך הנקרא בלעז, הבסיסית שאני מתכבד להגישה כאן.

השינויים שחלו בשיטת הבחירה של ראש הממשלה גיבשו הצעת חוק שאין לה אח ורע בשום מקום בעולם. למעשה, אין שיטה מן הסוג הזה.

אולי אני אצליח לשכנע אתכם, חבר הכנסת מאיר שטרית. אולי, תנסה. בעוד חוק הבחירה הישירה לראש הממשלה הבחין בין הבחירה של ראש הממשלה לבין הבחירות לכנסת – ראש הממשלה נבחר על-ידי כלל הציבור; הכנסת היא ייצוג נאמן של סיעות ומפלגות –

היו"ר ד' תיכון:

אני מבקש להפסיק לדבר בפלאפון ולסגור את הדלתות.

משה שחל (העבודה):

– – בא החוק והטיל למעשה עונש על הכנסת ועל חברי הכנסת, על סיעותיהם ועל דעותיהם הפוליטיות. הכנסת, שהיא ביטוי נאמן של הדעות הפוליטיות בארץ, אין לה אמון בראש ממשלה. אומר החוק לחברי הכנסת: אף שאתם לא נותנים בו אמון, ואין לכם אמון בו, אם תצביעו נגדו יוטל עליכם עונש – לא הוא הולך להיבחר, לא ראש הממשלה שאין בו אמון יעמוד לבחירה, אלא אתם, אוטומטית אתו, מקצרים את חייכם ותעמדו לבחירה מחדש.

אני לא מכיר עיוות יותר גדול מכל בחינה שהיא. אילו היתה הבחירה זזה, אני יכול להבין. אילו השיטה היתה זזה אני יכול להבין. הכנסת נבחרת בשיטה יחסית. ראש הממשלה נבחר על-ידי כלל הציבור. אומר לנו שר המשפטים בנימוק – אני חייב לומר, לא הכי מעמיק – שלא תהיה יציבות.

רבותי חברי הכנסת, על-פי השיטה הקודמת היו ממשלות ישראל מן היציבות שבממשלות שבעולם. המשטר הדמוקרטי בשיטה הקודמת לא היה פחות טוב, הוא היה הרבה יותר טוב ממה שהוא היום.

אדוני היושב-ראש, מה באה הצעת החוק לעשות? היא באה וקובעת כך: אם הכנסת מביעה אי-אמון בראש הממשלה, יתקיימו בחירות ישירות לראש הממשלה בתוך 60 יום. אבל הכנסת עצמה מסיימת את הכהונה שלה, שלשמה היא נבחרה ולשמה היא קיימת.

רבותי חברי הכנסת, החוק עצמו מניח הנחה שיכולה להיות כנסת לעומתית. ועובדה שיש מצב שהכנסת יכולה גם שלא לאשר תקציב. אם החוק מניח מצב שבו לכנסת יש רוב אחר מזה שראש הממשלה מייצגו, לא יעלה על הדעת להשתיק אותה ולהגיד לה: על אפכם ועל חמתכם, ראש הממשלה הזה, שאין לכם אמון בו, ימשיך לכהן. אם תדיחו אותו, אם תצביעו אי-אמון, הוא יגרום לכך שאתם תלכו לבחירות חדשות. אין שום היגיון בזה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

יש הצבעת אי-אמון קולקטיבית בגרמניה.

משה שחל (העבודה):

תסלח לי, הבונדסטאג לא מתפזר. יש צורך להצביע כשיש לך רוב להקים ממשלה אחרת; ויש כאן 61. אני לא מבטל את ה-61. כדי להדיח ראש ממשלה, כדי להביע לו אי-אמון, אני משאיר את ה-61.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

אתה מציע סחר-מכר.

משה שחל (העבודה):

תסלח לי, גם זו בורות.

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

שהציבור יחליט. תן לעם להחליט. מה אתה פוחד מהכרעת העם.

משה שחל (העבודה):

זו בורות, תסלח לי, חבר הכנסת מיקי איתן. מפני שבעניין הקנייה שאתה מדבר עליה, החוק תוקן. אני רוצה הכרעה של העם. אתה לא מקשיב. אתה בא ואומר: תלכו כולכם לבחירה. אתה לא הולך לציבור. אתה רק עושה חגיגה יותר גדולה מבחינה כספית, מבחינת נזק למשק; גם ראש הממשלה וגם הכנסת ייבחרו. מה ההיגיון בזה?

שר האוצר ד' מרדור:

אתה הצבעת בעד החוק.

משה שחל (העבודה):

דן, השאלה שלך לא הוגנת כלפי. אתה יודע למה? מפני שאתה מכיר את דעתי. הייתי נגד החוק; היתה משמעת קואליציונית, ואני מודה בה. ואני אומר לך: החוק הזה הוא חוק רע; הוא טלוי על טלוי; אין לו אח ורע. אני הצבעתי נגד תפיסתי. היום, תודה לאל – איך אתה אומר? אנחנו באופוזיציה, מותר לי להביע עמדה.

אני בא לתקן מצב מעוות. ולכן, בכל הכבוד לנימוקים שהביא שר המשפטים – – –

היו"ר ד' תיכון:

תוכל להשיב במקום שר המשפטים.

משה שחל (העבודה):

הוא גם יעשה את זה יותר טוב. אני משוכנע שהשר מרידור ינמק את זה יותר טוב.

אני מציע לכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הנושא מציג בעיה חוקתית ממדרגה ראשונה, ומן הראוי שהוא יתברר שם.

אדוני היושב-ראש, אני מבין שאחרי התשובה תהיה לי אפשרות גם להשיב לשר המשפטים.

היו"ר ד' תיכון:

מה לעשות, כזה הוא התקנון. אדוני רוצה להשיב בשם הממשלה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא. אני מבקש להסיר.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שחל, בבקשה. רשות התשובה לך. אתה יכול לשאול, אדוני. שר החקלאות ופיתוח הכפר רוצה לשאול אותך שאלה.

משה שחל (העבודה):

כן. ברצון.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת משה שחל, כמשפטן – בכנסת הכנסת הקודמת עבר החוק הזה של בחירה ישירה. לא עברתם על כל הפרטים והנתונים והדקויות של החוק הזה, ועכשיו נזכרים שמשהו לא טוב?

משה שחל (העבודה):

השר איתן, שאלת – אני אענה לך. היתה למעשה בחקיקת חוק הבחירה הישירה בעיה פופוליסטית ממדרגה ראשונה. כל מי שהביע דעה – נגד, פסלו את דעתו. אני, כשר בממשלה, הבעתי הסתייגויות. היה כאן כנס – רק לך אני אומר – שהשתתפו בו 20 פרופסורים מהעולם בתחום מדע המדינה. 19 מתוך ה-20 היו נגד, והזהירו אותנו. רק פרופסור מאירלנד היה בעד. לא רצו לשמוע. ואני אזכיר את המנוח, יצחק רבין, שהיה בעד חוק הבחירה הישירה; הוא לא היה מוכן לקבל שום טיעון.

בגילוי לב, אני הייתי נגד, הייתי נגד כל הזמן. גם אני חושב כך. מה שאני משתדל לעשות הוא למנוע את הבעיות האמיתיות, שבעיני הן חמורות ביותר. מדוע אתה, שנבחרת לכנסת לארבע שנים, ויש לך עמדה פוליטית, תהיה תלוי בראש ממשלה שאין לך אמון בו, מפני שהוא יכול להעניש אותך, לבוא ולהגיד: אני אפזר אותך אם תצביע נגדי. איפה זה נשמע?

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

הציבור ישפוט אותי על מעשי.

משה שחל (העבודה):

הוא שפט אותך. אתה שופט אותו. מי הריבון, הכנסת או ראש הממשלה?

השר איתן, תרשה לי לומר לך: ישבתי ליד השולחן, אולי אפילו תקופת זמן ארוכה; קצרה מזו של השר שרון והשר המר, אבל ארוכה גם משלך. אתם הפכתם להיות פקידים של ראש ממשלה. הוא לא מתייחס אליכם, עם כל הכבוד. אני בא ומחזיר אליכם את הכבוד האבוד – לאפשר לכם להיות נציגים של מפלגות ולא אוטומטים שמצביעים מבלי לדעת אפילו על מה להצביע. אז במקום שתהיה אתי,

אתה עושה אתי חשבון פוליטי – למה הצבענו. טעינו. אני אומר לך: טעינו. לדעתי זה החוק הגרוע ביותר שהתקבל בכנסת.

שר החקלאות ופיתוח הכפר ר' איתן:

הצבעת נגד?

משה שחל (העבודה):

היתה משמעת סיעתית, אני הסברתי. במפלגתי הצבעתי נגד באופן עקבי כל הזמן. אבל היתה משמעת סיעתית; גם אתה מצביע לפעמים על-פי משמעת סיעתית.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אתה מציע לבטל את כל החוק?

היו"ר ד' תיכון:

תודה.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. נא לשבת. אנחנו נמתין בדיוק למועד. יש עוד כ-45 שניות.

רבותי, אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד, מי נגד – אפשר להצביע.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 30

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 37

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 13) מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' תיכון:

בעד – 30, נגד – 37, נמנע אחד. ההצעה לא עוברת.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 24 – הזכות להיבחר)

(הצעת חברת הכנסת ד' איציק)

היו"ר ד' תיכון:

אני עובר לנושא הבא: הצעת חוק פ/260, הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 24 – הזכות להיבחר. חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הצעת החוק מדברת על הזכות להיבחר לכנסת.

האמת היא, שמאוד התלבטתי בהצעות החוק האלו, לאחר שחשבתי שהכנסת עלולה ליהפך למקלט לאנשים שבורחים מכל מיני מעשים מגונים, כאלה ואחרים, בדרגות כאלה ואחרות.

לפי המצב המשפטי כיום, אדוני היושב-ראש, מי שמתנהל נגדו משפט וטרם הורשע, וזה לא משנה באיזו עילה הוא לא הורשע, יכול לרוץ לכנסת, ולפי סעיף 5 לחוק חסינות חברי הכנסת מופסקים כל ההליכים המשפטיים נגדו והם לא יימשכו כל עוד לא ניטלה ממנו החסינות.

אני לא רוצה להזכיר פה אחד מהאנשים, אישיות ציבורית גדולה מאוד, שהואשם בגין גנבה, גנבה אפילו גדולה מאוד, שאמר באחד מן הראיונות בטלוויזיה: היה לי מאוד חשוב להגיע לכנסת, כי שם בעצם הייתי ניצל.

מבחינה מוסרית, לא יכול להיות מצב שאדם שתלויה ועומדת נגדו אשמה פלילית ברצח, או לחלופין הוא ביצע פשע והוא מרצה בגינו עונש מאסר של שנה וחצי או יותר, יתפקד כחבר כנסת בכנסת ישראל. הכנסת הופכת להיות מקום לעברייני חברה שרוצים להימלט מריצוי עונשם.

אדוני היושב-ראש, אני מאוד רוצה דווקא את התמיכה שלך בחוק הזה, אתה, שממונה מתוקף תפקידך על כבודם של חברי הכנסת. שמעתי אותך אתמול מגן בלהט על כבודם של חברי הכנסת, ואני חושבת שטוב אתה עושה. אני חושבת שחלק מחברי הכנסת, מרצון להיות קצת יפי נפש, תסלחו לי על הביטוי, גורמים במו-ידיהם לירידת מעמדם; איזה מין רצון פופוליסטי כזה למצוא חן בעיני חלק מן הציבור. שים לחבר הכנסת מיקרופון, הוא יגנה את חברי הכנסת, הוא יסביר אילו משכורות

גבוהות יש להם, הוא יגיד שיש להם "וולבו", ומי לא יאהב אותו באותו יום? הכול יאהבו אותו. אני אומרת לכם, חברי הכנסת, אנחנו אשמים במעמד שיש לנו.

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, לחרוג מעט. אני ירושלמית. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אתה מכיר את זה, כל אחד מכיר את זה בצורה כזאת או אחרת. נסעתי עד לפני זמן מה ב"פיאט". עוצרים אותי ליד הרמזור, פותחים את החלון: איך את מסכימה שככה יסדרו אותך בכנסת? איך הסכמת לקבל "פיאט"? אף אחד לא מעלה בדעתו שאין לנו בכלל רכב. איך הסכמתי לקבל "פיאט".

שאלו יהלום (מפד"ל):

באמת, איך הסכמת?

היו"ר ד' תיכון:

היא לא הסתדרה עם בעלה.

דליה איציק (העבודה):

אני אומרת, חבר הכנסת שאול יהלום, שחבר הכנסת שאול יהלום היה לפני בתור במוסך של הכנסת והוא לקח את ה"וולבו" לפני. הם הרי משוכנעים שכולם מקבלים מכוניות. לכן אני אומרת שהגעתי אחרונה, בפעם הבאה אני אבוא ראשונה ואני אקבל את הרכב.

תאמינו לי, לא יעזרו הסברים. הם יגידו לכם שאתם מקבלים ביטוח בריאות, הם יגידו לכם שאתם מקבלים טיפול שיניים. כל השבועות שלי שאנחנו באמת לא מקבלים את ההטבות האלה לא עוזרות.

אני רוצה לומר לכם משהו. שמעתי את חברתי, חברת הכנסת יעל דיין, מופיעה ב"פופוליטיקה". נורא התעצבתי על זה. היא בעצם גינתה את זה שקיבלנו שכר. מותר להביע דעה כזאת, אבל צריך ללוות אותה בהסברה. חברים יקרים, אנחנו נחשבים כ-120 מושחתים של המדינה הזאת, ואנחנו מוסיפים על זה פעם אחר פעם בהתנהגות שלנו, ברצון שלנו להחניף לציבור ולמצוא חן בעיניו.

אני אומרת לך, אדוני היושב-ראש, אתה צריך, לפי דעתי, למנות דובר לכנסת. אתה צריך למנות דובר שיתפקד פה באופן ראוי וידחה את כל האמירות הלא-נכונות נגדנו. איפה שמגיע לנו, מגיע לנו. אבל איפה שלא מגיע לנו, למה לחטוף? לא יכול להיות שזה ייפול רק על הכתפיים שלך.

נאף מסאלחה (העבודה):

שמעתי את היושב-ראש. הוא התחיל להסביר.

היו"ר ד' תיכון:

הצרה היא שאף אחד לא רוצה להבין. להסביר אני יכול, אבל צריך לרצות להבין.

נואף מסאלחה (העבודה):

היחיד זה אתה.

דליה איציק (העבודה):

איזה מין "עליהום" מפחיד, מדהים. מי שרוצה באמת להעלות את קרנה של הכנסת, חבר הכנסת עמנואל זיסמן, יושב-ראש ועדת החינוך של הכנסת, לפי דעתי צריך לתמוך בהצעת החוק הזאת, שאומרת שמי שיש לו עבר פלילי, אתה ואני מכירים כמה כאלה, צריך למנוע את בואו לכנסת, כדי שהכנסת לא תהיה מקלט לעבריינים. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

שאלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

יש חוק, שלפיו אם חבר הכנסת עובר עבירה שאין עמה קלון, הוא יכול להיכנס לכנסת.

דליה איציק (העבודה):

זה נכון מאוד, חבר הכנסת זיסמן. זה ההבדל בהצעת החוק שלי. פה מדובר על מישהו שכבר נכנס. בהצעת החוק שלי מדברים על מי שעומד להיכנס לכנסת ורואה בה מקלט.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כמו פלאטו-שרון.

דליה איציק (העבודה):

נכון. בעיקרון, נניח שאחד הפושעים שאתה מכיר במדינת ישראל, מקים עמותה. יש לו הרבה מאוד כסף, הוא מקים עמותה, הוא צריך 20,000 בוחרים והוא נכנס לכנסת. הוא הופך להיות פה עבריין משוריין או עבריין מוגן. את הדבר הזה אנחנו צריכים לעצור. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' בן-צור:

תשובת שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חברת הכנסת דליה איציק מציעה הצעה שההגיון שבה צריך להיות מובן לכל חברי הבית, ללא הבדלי זהות פוליטית או שיוך מפלגתי. ההצעה הזאת באה, כך אני מניח, על רקע התחושה המובנת, שלתת זכות בחירה לאדם כמו הרוצח יגאל עמיר הוא עוול, הוא עיוות שמן הראוי היה שיוסדר בחקיקה ראשית או בדרך אחרת. כמובן, ההיבט המוסרי של הנושא הזה ברור. השאלה הנשאלת היא שאלה משפטית, שבדרך כלל אמורה לנבוע מגישה מוסרית, אבל לא תמיד בהכרח היא נגזרת מההשקפה המוסרית.

לאור זאת, הממשלה ומשרד המשפטים שגיבש את עמדת הממשלה סבורים, שמן הראוי שחברת הכנסת איציק תהיה שותפה להצעת החוק הממשלתית, שאמורה להסדיר את הנושא הזה מתוך ראייה רחבה יותר.

יש תהיות רבות שעולות מהצעת החוק העומדת לפנינו. השאלה היא מיהו הגוף שיקבע איזה פלוני מוסמך לבחור או איננו מוסמך לבחור. איך מוציאים את השם מפנקס הבוחרים, שהרי הוא מורכב כרגע, על-פי חוק, מכלל האזרחים במדינה מעל גיל 18 שהם בעלי זכות בחירה? האם מן הראוי להעניק לאותו אדם ששמו נגרע מרשימת הבוחרים הליך שבו הוא יוכל לערער על ההחלטה הזאת? האם ההחלטה היא החלטה מינהלית? האם ההחלטה היא החלטה שיפוטית? האם ההחלטה היא

החלטה אוטומטית? האם הפסילה תהיה רק אחרי שהוא יורשע בפסק-דין חלוט, כלומר לאחר כל ההליכים, או בחלקם? האם יש להבחין בין רוצחים? האם רצח כמו הרצח שביצע יגאל עמיר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה. חברת הכנסת דליה איציק, השר משיב לך.

שר המשפטים צ' הנגבי:

האם יש אבחנה בין רוצח כמו יגאל עמיר לבין רוצח ילדים, או רוצח על רקע גזעני, או מי שרצח קשישים, או כל סוג אחר של רצח שהיה בכוונה תחילה ומעיד על שפל ועל הידרדרות חייטית של הפושע שבו מדובר?

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש שקט.

שר המשפטים צ' הנגבי:

הדעה במשרד המשפטים נתגבשה בשעתה, והיועץ המשפטי היה שותף לה, ועל-פיה מאוד מסוכן, באופן אינטנסיבי כזה, לאבחן בין מעשי הפשע השונים בהקשר של שלילת הזכות לבחור. בחוק הישראלי אין גם שום הגבלה על שלילת הזכות להיבחר. כתוצאה מזאת, מה שאנחנו מתכוונים לעשות במשרד זה להכין הצעת חוק ממשלתית, שבה יוספו הגבלות על הזכויות הללו. יש צורך באמת להביא בפני הכנסת הצעת חוק שלמה. פניתי אל חברת הכנסת איציק, ואני פונה אליה כרגע גם מעל לדוכן, להיות שותפה בגיבוש ההשקפה שתובא בסופו של דבר בפני הכנסת, ולא לעשות זאת ברמה של הצעת חוק פרטית, שעוסקת כרגע רק בהיבט אחד מני רבים שיש לשקול, ואת חלקם פרסתי כרגע בפני הבית. וכמובן, היא יכולה לשמור את זכותה לקיים הצבעה על החוק הזה אם היא תראה שהצעת החוק הממשלתית איננה מתקדמת.

לכן, אני מציע, בהסכמת המציעה, שלא נקיים הצבעה על החוק הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת דליה איציק, האם את מסכימה להצעה של כבוד השר? אני מבקש להקשיב להצעה של חברת הכנסת דליה איציק.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מקבלת את הצעתו של השר. אני רק רוצה להבין נכון, האם אדוני השר התכוון לכך, שאחר כך אני משוחררת ולא חל עלי הדין שאצטרך לחכות חצי שנה?

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא, אנחנו לא עוברים להצבעה. לכן, הצעת החוק איננה מוסרת מסדר-היום.

דליה איציק (העבודה):

זאת אומרת שאני יכולה להביא את הצעת החוק הבאה.

היו"ר ש' בן-צור:

כן. כך הובן. גם על-פי הצעת השר וגם על-פי הצעת חברת הכנסת איציק, אין הצבעה.

הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23 – הזכות לבחור)

(הצעת חברת הכנסת ד' איציק)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק פ/261, הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 23 – הזכות לבחור). חברת הכנסת דליה איציק, בבקשה.

אני מבקש לדאוג שיהיה שם שקט. יש שם איזו סערה. בבקשה.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני מודה ומתוודה, שמה שהביא אותי להצעת החוק הזאת הוא בעצם הרוצח המתועב יגאל עמיר. במלים אחרות, מי שיחשוב היטב על העניין הזה ימצא, כי יגאל עמיר, בפרינציפ ובעיקרון, יכול היום להקים עמותת יגאל עמיר, יכול לרצוח את ראש הממשלה ולהשתתף בחגיגה הדמוקרטית. במלים אחרות, הוא יכול לבחור.

אנחנו שומעים היום שיש איומים על ראש הממשלה הנוכחי, ייבדל לחיים ארוכים. בעיקרון, יכול היום מישהו לרצוח את ראש הממשלה, וכידוע לכם, בעידן של הבחירה הישירה אם, חס וחלילה, ראש הממשלה מסיים את תפקידו בצורה לא טבעית, זו או אחרת, הולכים לבחירות. זאת אומרת, אם מישהו ירצה לסלק את ראש הממשלה בדרך לא דמוקרטית, לא רק שהוא גורם למותו ומסלק אותו, אלא הוא גם משתתף בחגיגה הדמוקרטית. הוא יכול ורשאי לבחור.

שאלו יהלום (מפד"ל):

רק אם הוא אזרח ישראלי.

דליה איציק (העבודה):

נכון. זאת אומרת, אדוני היושב-ראש, יגאל עמיר יכול לצאת מאגף "האיקסים" לאגף החדש של הכנסת. הוא יכול להיבחר כחבר כנסת. זה הרי אבסורד נוראי, שהדעת לא סובלת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

זו הצעתך הקודמת.

היו"ר ש' בן-צור:

לא, אנחנו מדברים כאן על חופש לבחור. את מדברת עכשיו על הזכות לבחור.

דליה איציק (העבודה):

נכון, אתה צודק. אני מקבלת. אני רק באתי לומר שיש לו יכולת גם לבחור וגם להיבחר. אני עכשיו מדברת על האפשרות לשלול ממנו את זכות הבחירה, לשלול ממנו את האפשרות להשתתף בחגיגה הדמוקרטית. תשאלו אותי: למה דווקא יגאל עמיר? שהרי מה ההבדל בין מי שרוצח, והרי רצח הוא רצח? – זו באמת שאלה.

אדוני, יושב-ראש ועדת החוקה של הכנסת, אני דווקא נדרשתי לעניין הזה בשל השאלה של הבחירה הישירה לראשות הממשלה. אני מפחדת שיהיה מישהו במדינה שישתתף בחגיגה הזאת ויאמר לעצמו: גם סילקתי ראש ממשלה, גם רצחתי דמוקרטיה וגם השתתפתי באקט של הבחירה. לפחות את הדבר הזה ניטול ממנו.

לכן, מאוד יכול להיות ששר המשפטים יביא הצעה יותר גורפת, המדברת אולי על כל מי שרצח או על כל מי שנטל נפש. מאוד יכול להיות שנצטרך להידרש לזה כך.

אני מודה ומתוודה, אדוני שר המשפטים, שמה שהניע אותי זה בעיקר הסיפור של יגאל עמיר, של דומיו ושל כמוהו שמצויים היום בחברה הישראלית ועלולים להרים יד על ראש הממשלה ועל הדמוקרטיה במדינת ישראל. תודה רבה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

תשובתי זהה לתשובה הקודמת.

היו"ר ש' בן-צור:

כבוד שר המשפטים, אני מבין שהתשובה שלך זהה לתשובה הקודמת. חברת הכנסת דליה איציק, את מסכימה?

דליה איציק (העבודה):

תמיד אני מסכימה למה ששר המשפטים אומר.

היו"ר ש' בן-צור:

תמיד? זה כך?

שר הבריאות י' מצא:

דליה, רשמתי זאת.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מבקש לרשום זאת בפרוטוקול. תודה.

על-פי סעיף 137א הושהתה ההצבעה על הצעתה של חברת הכנסת, על-פי הצעת נציג הממשלה, שר המשפטים.

הצעת חוק מעמד היועץ המשפטי לממשלה (מינוי ופרישה), התשנ"ו-1996

(הצעת חברת הכנסת נ' חזן)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק פ/306, הצעת חוק מעמד היועץ המשפטי לממשלה, של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבדת להגיש בקריאה טרומית את הצעת חוק מעמד היועץ המשפטי לממשלה.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, תהיי נעימה אלינו. תודה.

נעמי חזן (מרצ):

אודה לחברת הכנסת בלומנטל. אני חושבת שתמצאי גם עניין בהצעת החוק הזאת.

אדוני היושב-ראש, כפי שידוע, במיוחד לנוכח האירועים של השבועות האחרונים, מעמדו וסמכויותיו של היועץ המשפטי לממשלה אינם מעוגנים בחקיקה. כל כולם הוגדרו על-ידי פסיקת בג"ץ והנחיות שהוצאו על-ידי היועצים המשפטיים לממשלה במשך השנים.

החוק שאני מציגה היום אינו מנסה לענות על מכלול הסוגיות הקשורות בתפקידו של היועץ המשפטי לממשלה, והוא ישאיר את הדבר בידי הממשלה וועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. אבל, עם זאת, הגיע הזמן להתחיל בתהליך החקיקה.

אדוני היושב-ראש, במדינת ישראל התפתחו לאורך שנים שתי פונקציות ליועץ המשפטי לממשלה. היועץ המשפטי לממשלה מחד גיסא, הוא יועץ-על של כל הממשלה ולכן יש לו סמכויות עם שיניים בתוקף העובדה שהוא גם התובע הכללי. הוא לא רק מכריע ומייעץ בענייני משפט, הוא יכול גם להוציא אל הפועל את החלטותיו על-ידי נקיטת אמצעים בתוקף תפקידו כתובע הכללי. מצד שני – וזו הפונקציה השנייה – היועץ המשפטי לממשלה הוא יועץ משפטי של הממשלה. משום שהוא זה שמגן על החלטות הממשלה בבתי-המשפט, הוא בעצם מופקד על שלטון החוק כלפי הממשלה וכלפי בתי-המשפט. כתוצאה מכך נוצרה נורמה, שלדעתי היא נכונה מאוד, שהיועץ המשפטי לממשלה חייב

להיות עצמאי ובלתי תלוי כשומר על שלטון החוק, נציג האזרחים מחד גיסא וגם מגן על שלטון החוק כלפי הממשלה מאידך גיסא.

מוזר בעיני, ולנוכח הבעיות שנוצרו בשבועות האחרונים עם ההצעות למינוי היועץ המשפטי, שלפחות חלקים של תפקידיו אינם מעוגנים בחקיקה. מה שאני מציעה כאן היום, אדוני, הוא עיגון – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת אופיר פינס, תשמע, אלו דברים מאוד מעניינים.

נעמי חזן (מרצ):

אני מציעה לטפל בשלושה היבטים מרכזיים של מעמדו וסמכויותיו של היועץ המשפטי לממשלה. ההיבט הראשון – לגבי תהליך המינוי, ואני מתייחסת לשני דברים מרכזיים בהצעת החוק שלי. ראשית, קריטריונים ברורים לגבי הכישורים של היועץ המשפטי לממשלה. אני מבקשת לעגן בחקיקה, שכישוריו ורקעו יהיו כאלה שהוא יוכל להתמנות גם לבית-המשפט העליון. זה קריטריון מאוד מאוד ברור, מעוגן בחוק.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל בזה אין קריטריון ברור – מי יכול להתמנות לבית-המשפט העליון? אין קריטריון ברור, יש היכרות עם האדם. אי-אפשר לכתוב את זה על נייר.

נעמי חזן (מרצ):

בוודאי, חבר הכנסת רביץ, ולכן אני מדגישה – גם הכישורים הדרושים וגם הרקע הדרוש. על זה יש גם מסורת ותקדימים. זה חשוב מאוד. למען האמת, חבר הכנסת רביץ, היינו יכולים למנוע אי-נעימות גדולה מאוד אילו היה ברור שהקריטריון הזה, שהוא קריטריון בפועל למינוי יועץ משפטי לממשלה, היה מעוגן בחוק. דבר שני – ועל כך אני יודעת שיש חילוקי דעות – אני מציעה שהממשלה היא זו שתבחר. נשאיר את הבחירה בידי הממשלה, עם הודעה לכנסת. כי אני חושבת, שמשום שמדובר ביועץ משפטי לממשלה, חשוב שהבחירה תישאר כמות שהיא עם התוספת של הודעה לכנסת, זאת אומרת, שקיפות ציבורית מסוימת.

ההיבט השני עוסק במשך התפקיד, המינוי. אני מציעה לעגן תקופת מינוי של יועץ משפטי לממשלה כמו זו של נגיד בנק ישראל או מבקר המדינה – תקופה של חמש שנים, ובכל מקרה לא תעלה על שתי קדנציות, קרי עשר שנים. זאת אומרת, בחוק בצורה מפורשת – תקופת כהונה של חמש שנים.

ההיבט השלישי – לגבי פרישה של היועץ המשפטי לממשלה, אני מציגה ארבעה תנאים. תנאי ראשון, גיל פרישה כמו לשופטי בית-המשפט העליון, קרי 70. תנאי שני, אני מציעה את סיום הקדנציה כפי שמעוגן בחוק. תנאי שלישי, הממשלה כל כולה, בהצבעה, יכולה לפטר את היועץ המשפטי, אבל על כך חייב להיערך דיון. שוב, בגלל הקשר ההדוק בין הממשלה לבין היועץ. תנאי רביעי – היועץ עצמו רשאי להתפטר.

אדוני שר המשפטים, אני מודה לך על שהקשבת קשב רב לנימוקי השכנוע, לניסיונות השכנוע שלי. אני מוכרחה להודות, שנבצר מבינתי, בעקבות הדברים שקרו בשבועות האחרונים, מדוע הצעת החוק שלי, שעולה בקנה אחד עם פסיקות בג"ץ ועם הנהל שנוצר במשך השנים, לא קיבלה בינתיים את אישור ועדת השרים לענייני חקיקה. זה חיוני שנתחיל לעגן בחוק את מעמדו וסמכויותיו של היועץ המשפטי לממשלה, ואני מבקשת לשכנע גם את חברי הקואליציה שנמצאים כאן, שיש מקום להעביר הצעת חוק זו עם הצעות חוק נוספות לבדיקה מעמיקה בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לחברת הכנסת נעמי חזן. תשובת השר, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לא הייתי רוצה להתווכח עם חברת הכנסת חזן לגוף הצעתה, כי באופן עקרוני נדמה לי שגם הצעתה וגם הצעות טובות של חברי כנסת אחרים, כמו יושב-ראש ועדת החוקה חבר הכנסת שאול יהלום וחברים נוספים, ראויות בהחלט לדיון של ממש בכנסת ובוועדותיה.

הסיבה לכך שהממשלה לא סבורה שכעת הוא המועד הנאות להתחיל בתהליך החקיקה נובעת מן העובדה שאני הבאתי גם בפני הממשלה וגם בפני ראש הממשלה את הצעתי, שהיא למעשה תולדה של הצעה מוקדמת של היועץ המשפטי לממשלה היוצא, לבקש מנשיא בית-המשפט העליון, כבוד השופט בדימוס מאיר שמגר, לעמוד בראש ועדה ציבורית שתשב על מדוכה סבוכה זאת. הוועדה הזו תציע לממשלה – וכתוצאה מכך הממשלה גם תציע לכנסת – מהי הדרך הנאותה לעגן בחקיקה או בדרך אחרת, אם ניתן, את סמכויותיו של היועץ המשפטי לממשלה, את דרכי מינויו, את דרכי הפסקת מינויו, את האינטראקציה בינו לבין רשויות אחרות שמופקדות על החוק, ולתת בפנינו תמונת מצב כוללת, שמתבססת על עבודה יסודית, על מחקר השוואתי, על בחינת כלל הנורמות התקפות כיום במדינת ישראל.

בשל כך לא נראית לנו יציאה לדרך של חקיקה, שנוגעת לשתיים מני כלל הסוגיות שכרגע עומדות על הפרק והתעוררו והגיעו לתהודה ציבורית כל כך נמרצת בעקבות סוגיית המינוי, וגם קודם לכן סוגיית ההתפטרות של היועץ המשפטי לממשלה. לכן ביקשנו מחברת הכנסת נעמי חזן שלא להעלות את ההצעה, עד אשר הנושא הזה יובא בפנינו בעקבות מינויה של ועדה כזו וגיבוש מסקנותיה. ההערכה שלי, גברתי חברת הכנסת חזן, שהזמן שוועדה כזאת – אינני יודע אם כבוד הנשיא שמגר יאות לעמוד בראשה, אם לא, נחפש אדם אחר בעל שיעור קומה שיש לו ידע וניסיון והוא יוכל באמת

להוביל ועדה כזו – תצטרך לו כדי לשאת בנטל המשימה שתופקד בידיה, הוא לכל היותר שנה; אולי אפילו פחות, אבל נדמה לי שאנחנו נבקש ממנה כשנה.

לכן, אני מבקש מן הכנסת שלא לאשר בשלב זה את הצעת החוק, להסיר אותה מסדר-היום, אלא אם כן חברת הכנסת חזן מקבלת את נימוקי הממשלה.

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ש' בן-צור:

אתה מציע לדחות, אדוני השר?

שר המשפטים צ' הנגבי:

לא, לא. אני מציע לך להמתין חצי שנה, כלומר שההצעה יורדת מסדר-היום, בין בהצבעה ובין מתוך עמדה שלך.

קריאות:

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, יש הליך – – –

היו"ר ש' בן-צור:

סליחה, חבר הכנסת אורון, יש סעיף 137א האומר: "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך – – –". האם אתה מוכן ללכת לפי הסעיף הזה, כמו ביחס להצעות של חברת הכנסת דליה איציק?

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם היא מסכימה לחצי שנה. פחות מזה – אינני מוכן.

היו"ר ש' בן-צור:

חצי שנה. את מוכנה לזה, חברת הכנסת נעמי חזן?

נעמי חזן (מרצ):

אני מסכימה לחצי שנה.

היו"ר ש' בן-צור:

מסכימה. אתה מסכים. תודה.

הצעת החוק של חברת הכנסת נעמי חזן, הצעת חוק מעמד היועץ המשפטי לממשלה (מינוי ופרישה), התשנ"ו–1996 – על-פי סעיף 137א יושהה הנושא לשישה חודשים לפחות.

הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – מספר שופטים בבית-המשפט העליון), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – מספר שופטים בבית-המשפט העליון), התשנ"ז–1996; הצעה מס' פ/700. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה.

אברהם הירשזון (הליכוד-גשר-צומת):

הנמקה מהמקום. אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון – מספר שופטים בבית-המשפט העליון), התשנ"ז-1996: "1. החלפת סעיף 25. במקום סעיף 25 לחוק בתי- המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, יבוא: "25. מספר השופטים. בבית-המשפט העליון יהיו ארבעה-עשר שופטים.""

על-פי דרישת שר המשפטים ולפי נוהל שנקבע בתקנון הכנסת אישרה הכנסת ביום כ"ג באדר התשנ"ג, 16 במרס 1993, הצעה – ללא דיון – להגדיל את מספר שופטי בית-המשפט העליון ל-14 למשך שנתיים. על-פי הנימוקים שהועלו על-ידי שר המשפטים דאז, יש טעם לקבוע בחוק את מספר שופטי בית-המשפט העליון ולהעמידו על 14.

הניסיון לקבוע שינויים זמניים על-פי החלטת הכנסת לא עלה יפה מפני שהכנסת נדרשת להאריך את "תקופת הניסיון" שבה מכהנים 14 שופטים.

כדי למנוע תפירת "טלאי", מוצע לקבל את נימוקי משרד המשפטים ולהעמיד על-פי חוק את מספר שופטי בית-המשפט העליון על 14.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לציין שהצעת חוק זו הונחה גם בכנסת השלוש-עשרה על-ידי חבר הכנסת דוד מגן. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר.

שבח וייס (העבודה):

אני רוצה לשאול את שר המשפטים, האם זה מוסכם על נשיא בית-המשפט העליון – – –

אני רוצה דקה.

היו"ר ש' בן-צור:

בבקשה.

שבח וייס (העבודה):

חברי היושב-ראש, חבר הכנסת הירשזון, אדוני שר המשפטים, שאלתי את השאלה לא כדי להכביד, ממילא יש רוב לעניין הזה. אני לא כל כך אהבתי את ההצעה כאשר היא התקבלה בכנסת הקודמת, אלא שאז, בתוקף תפקידי, לא יכולתי להתבטא בנושא.

יש בעיה עם הגדלה של מוסדות שהם בפסגת פירמידה. מחד גיסא אני מודע לקושי לטפל בעומס האדיר שמוטל על בית-המשפט העליון, אבל מאידך גיסא ככל שהמספר גדול יותר, יש יותר מקום לתמרונים, לאו דווקא של הממשלה הזאת, של כל ממשלה, גם של הקודמת, וזה לא טוב בעיקרון.

אני יודע שהיה רעיון בזמנו, בוועדת-לנדוי, לבנות קצת אחרת את המערכת המשפטית, כי כשזה יקרה, גם העומס בבית-המשפט העליון יקטן. זה לא עניין פשוט, לכן שאלתי אם יש גם הסכמה מצד בית-המשפט העליון – אף שהיא לא מחייבת, אנחנו מחוקקים – אבל היתה חשובה לי עמדתם.

אני רוצה שנביא בחשבון שהגדלה כזאת יכולה להביא למצב, שאחר כך שוב נבקש שניים לא זמניים – מה שקורה לנו בוועדות הכנסת, דרך אגב – לכן יש לי פקפוק לגבי העניין, אבל אני לא רואה את זה ככל כך קריטי.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד הצעתו של חבר הכנסת הירשזון? מי נגד? מצביעים.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק בתי-המשפט (תיקון מספר שופטים בבית-המשפט העליון),

התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

22 בעד, אין מתנגדים, שני נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת הירשזון נתקבלה והועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה (תיקון – הארכת מועד ערעור

על תוצאות הבחירות), התשנ"ז-1996

(הצעת חבר הכנסת רע' כהן)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה (תיקון – הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), התשנ"ז-1996; הצעה מס' פ/935. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה, הנמקה מהמקום.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד. החוק הזה בעצם בא על דעת הממשלה.

חוק הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה מאפשר ערעור על תוצאות הבחירות בתוך 14 יום בלבד. זמן זה אינו מאפשר ערעור על תוצאות הבחירות, בחלקן או בכללן, אם גילתה חקירת משטרה, שאולי נמשכה יותר מ-14 ימים מאותו יום של הבדיקה, כי התוצאות עוותו.

הצעת החוק נועדה לאפשר לבית-המשפט הארכת מועד הערעור אם הוגש לו חומר המוכיח כי קיים חשד סביר כי התוצאות אכן עוותו.

בהצעת התיקון הובאה בחשבון חשיבות סופיות הבחירות, ולכן לא הובא בחוק תיקון מפורש למספר ימי הערעור אלא שיקול הדעת ניתן לבית-המשפט.

אדוני היושב-ראש, הבחירות האחרונות לכנסת ולראש הממשלה הסתיימו לפני שמונה חודשים. התוצאות התקבלו בהפרש קטן מאוד, כפי שאנו יודעים. מבדיקה שערכתי אז בכמה קלפיות ומעדויות שונות של אנשים הובא לידיעתי, כי היו לא מעט זיופים בהצבעה לצד זה או לצד אחר. לכן, הארכת תקופת הערעור יש לה משמעות וחשיבות. אני שמח שהממשלה קיבלה את הצעת החוק, לכן אני מביא זאת בהנמקה מהמקום. תודה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. מאחר שאנחנו צריכים להשתהות שתי דקות, אני רוצה לציין לגבי הסעיפים שדיברנו עליהם, סעיף 137א, השהיית ההצבעה – האורך שלה לא נקבע על-ידי הממשלה, ואני רוצה לציין את סופו של הסעיף, שנאמר בו בפירוש שזה ייקבע על-ידי יושב-ראש הכנסת והסגנים, ומובן שיתחשבו בעיסוקים של השרים.

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה (תיקון – הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת רענן כהן. מי בעד? מי נגד?

קריאה:

היו"ר ש' בן-צור:

צריך לתת גם משהו, בייחוד לחבר הכנסת רענן כהן ידידנו.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה (תיקון הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), התשנ"ז–1996,

לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 14, אין נמנעים, אין מתנגדים. הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראשות הממשלה (תיקון – הארכת מועד ערעור על תוצאות הבחירות), התשנ"ז–1996, של חבר הכנסת רענן כהן, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (ביטול), התשנ"ז–1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (ביטול), התשנ"ז-1996; הצעה מס' פ/594. ינמק חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. נמצא? איננו.

אנחנו עוברים להצעת חוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלה), התשנ"ו-1996. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

ההצעה היא של קבוצת חברי הכנסת. האם אין אחד מחבריו של חבר הכנסת דראושה יכול לנמק?

הי"ר ש' בן-צור:

האם זאת הצעה? – אפשר. חבר הכנסת חיים אורון, אתה סולח לנו? בבקשה. חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה, בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חוק מס רכוש הוא למעשה חוק שנוגד את הצדק הטבעי ונוגד את חוק-יסוד: זכויות האדם, אשר שומר את זכות היסוד של האזרחים, בין השאר זכות היסוד שלהם לרכושם. מה פירוש החוק הזה? החוק הזה אומר שכל שנה אתה משלם 2.5% משווי הנכס או הקרקע שיש לך. כלומר, אתה חייב בכל 40 שנים לקנות את זה מחדש. זה מין הפקעה בהדרגה. בתוך 40 שנה מפקיעים לך את הנכס הזה, או שאתה קונה אותו מחדש.

זה למעשה הניגוד העקרוני והיסודי של החוק הזה. אבל תראו כמה עוול הוא גורם גם ביישומו בפועל. הרי החוק הזה מיושם נגד אחוז קטן של תושבי המדינה, אולי נגד 4%-5% מסך כל הקרקעות של המדינה. אלה קרקעות בבעלות פרטית, 4% בבעלות של ערבים ועוד 1%-2% בבעלות של איכרים או מושבים או של תושבים אחרים. 94%-95% מקרקעות המדינה פטורות מתשלום כל מס לפי החוק הזה. בפועל ככה זה יוצא, כי מינהל מקרקעי ישראל וכל החברות הממשלתיות אינם משלמים מסים, הם לא כלולים.

לכן, מבחינת יישומו בפועל זה יוצא כה לא צודק, כה מפלה, אני לא רוצה להשתמש במלה קשה יותר – גם גזעני בצורה כלשהי, כאשר 90% מאלה שמשלמים את המס הם בני העם הערבי, ואילו 2%-3% – אגב היהודים שיש גם להם בעלות פרטית הם פטורים מתשלום המס בצורה זו או אחרת, בשל הגדרת הקרקע חקלאית או קרקע של דירות. למעשה, החוק הזה פוגע במיוחד בנו, באוכלוסייה הערבית, וכמעט רק בנו.

תראו גם מבחינת התוצאות, מה תורם החוק הזה לתקציב המדינה? הוא תורם בסך הכול משהו כמו 700 מיליון שקל, שלמעשה לא מכסים את המנגנונים של הגבייה, של הפקידים, של הניירת ושל ההוצאות.

לכן, מכל בחינה שהיא החוק הזה דינו להתבטל, ויפה שעה אחת קודם. תודה רבה.

הי"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. כבוד סגן שר האוצר, בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

חבר הכנסת דהאמשה, ממה יקצצו כדי לממן את החוק?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

מהעשירים.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, הצעת החוק הנדונה גלום בה רעיון לבטל כליל את מס הרכוש בישראל. כזכור וכידוע, ההכנסות מהמס, כפי שהן מוערכות לשנת 1997, הן בין 800 מיליון למיליארד שקל.

חברי הכנסת המציעים לא מצביעים על מקור כלשהו למימון אובדן ההכנסה האמורה. ובימים אלו, כזכור רק לפני שלושה שבועות סיימנו את הדיונים על תקציב המדינה, אנחנו סבורים כי אין מקום לשקול בצורה המוצעת את ביטול החוק האמור.

אני מבקש להזכיר לחברי הכנסת המציעים את אשר מסרתי כאן פעמיים בחודש האחרון. ב-10 בדצמבר 1996 מינתי ועדה ציבורית בראשותו של יורם גבאי. בכתב המינוי הגדרתי ועדה לבחינת חוק מס רכוש. אין ספק, יש עיוותים בנושא. יש נושאים שצריך לשקול אותם. רק לאחרונה פורסמה גם מודעה, שכל מי שיש לו השגות רעיוניות או שיכול להצביע על הארות והערות יוכל להתייצב בפני הוועדה. אני מחזיק את כתב המינוי ביד. הוועדה אמורה לסיים את עבודתה ב-31 במרס השנה, והיא צריכה להגיש דוח ביניים חודש לפני כן, דהיינו בסוף פברואר.

אני חושב שזו הדרך הנכונה לבדוק את הנושא, לבחון אותו. לא מדובר בביטול טוטלי של החוק כפי – לערוך רפורמות OF REFERENCE שמוצע, אבל בהחלט מדובר על אפשרות – כך מפורט כאן ב- גדולות בעניין.

לכן, אני מציע להסיר את הצעת החוק מסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה לסגן שר האוצר.

חבר הכנסת טלב אלסאנע, אתה רוצה להשיב, בבקשה.

טלב אלסאנע (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד סגן שר האוצר, הבעיה עם החוק הקיים היא גם כן מעבר לתחולה שלו, מעבר להיגיון שבו, אם יש בחוק הקיים היגיון. לדעתי, זה אחד החוקים האבסורדיים בכלל, שמחייב הטלת מס בלי שתהיה הכנסה. החזקת נכס הופכת להיות עבירה; מענישים את המחזיק או הבעלים בתשלום שרירותי, ללא קשר למצב הכלכלי של המחזיק.

לפני שישה חודשים היה תיקון לתוק הקיים, אשר על-פיו מבחינים בין מקרקעין שהגיעו בירושה לבין מקרקעין שאנשים מחזיקים לצורכי עסקים, ביזנס. ולגבי אותם מקרקעין שמחזיקים אותם לצורכי סחר, מכר ועסקים – אין מדברים, אבל לגבי אותם אנשים, משפחות פרטיות שמחזיקות כמה דונמים על מנת שיישאר לבנים שלהם לבנות, אותם לדעתי צריך להבדיל ולהבחין, וצריך לבוא לקראתם.

אחרי שהיה תיקון של החוק, ולגבי מקרקעין שבירושה עד 10 דונם נקבע שהערך של 100,000 השקל הראשונים יהיו פטורים, מה עשו במס רכוש? הוציאו שומות מנופחות, הכפילו את הערכים, הכפילו את השומה על מנת לחייב באופן עקיף את האנשים שצריכים להיות פטורים לגבי הסכום הראשוני. יצא שרוקנו את התיקון מכל תוכן במגמה זדונית.

לכן, כאשר אנחנו יודעים שמדובר ב-60 מיליון שקל הכנסה ממס רכוש בסקטור הערבי, וכאשר אנחנו יודעים שזה לא מוסיף לתקציב המדינה, להיפך, ביטול אותו חלק שמתייחס למקרקעין בירושה יכול לחסוך הוצאות לקופת המדינה, אני סבור שמן הדין שתסכים שהצעת החוק הזאת תעבור בקריאה טרומית לוועדת הכספים, יתקיים שם דיון, עד אז הוועדה שאתה הקמת תסיים את דיוניה וניתן אולי לטפל בחוק הזה שאתה יודע ואני יודע שהוא חוק שעשוי טלאים על גבי טלאים, תיקונים על גבי תיקונים, שיש בו הרבה דברים סותרים – זו גם תהיה הזדמנות לתקן את הליקויים בחוק הקיים.

היו"ר ש' בן-צור:

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על חוק מס רכוש וקרן פיצויים, של חבר הכנסת דראושה. הצעתו של סגן שר האוצר היתה נגד הצעת החוק. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 16

נמנעים – אין

ההצעה להסיר את הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (ביטול), התשנ"ז–1996,

לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 11, נגד – 16, אין נמנעים. הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים של חבר הכנסת דראושה נדחית.

הצעת חוק שכר בשיחת הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלה), התשנ"ו–1996;

(הצעת חבר הכנסת ח' אורון) הצעת חוק השכר בשיירות הציבורי (הכנסה מרבית),

התשנ"ו–1996;

(הצעת חבר הכנסת ח' כהן) הצעת חוק שכר בשיירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלת

שכר), התשנ"ז–1996

(הצעת חברת הכנסת ע' מאור)

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים אורון יביא את הצעת חוק פ/35, הצעת חוק שכר בשיירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלה), התשנ"ו–1996. חבר הכנסת חיים אורון גם ינמק את הצעת חוק פ/158, הצעת חוק השכר בשיירות הציבורי (הכנסה מרבית), התשנ"ו–1996, של חבר הכנסת ר' כהן, וכן את הצעת חוק פ/412, הצעת חוק שכר בשיירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלת שכר), התשנ"ז–1996, של חברת הכנסת ענת מאור. בבקשה.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש להגיש במשותף שלוש הצעות חוק שנושאן זהה והמתכונת שמופיעה בהן כמעט אחידה. אני אסביר את ההבדל.

מדובר בהצעת חוק לקביעת שכר מקסימום במגזר הציבורי. עיתוי העלאת הנושא איננו מקרי. על חלק משולחנות חברי הכנסת עדיין מונח דוח הממונה על השכר יוסי קוצ'יק, שתיאר תמונה קשה ומורכבת של המציאות בנושא השכר במגזר הציבורי בשורה של גופים שנתמכים ונסמכים על הקופה הציבורית – רשויות מקומיות, חברות ממשלתיות ואחרים.

הדוח, שזכה לדיון גם בוועדה לענייני ביקורת המדינה, ולמיטב ידיעתי יידון בשבוע הבא גם בוועדת הכספים, מעלה שורה ארוכה של נושאים, ומסגרת הזמן המוגבלת איננה מאפשרת להתייחס לכולם. אני רוצה להתייחס לנקודה אחת והיא – גובה השכר.

מופיעות פה שלוש בעיות, ויש מידה מסוימת של ערבוב ביניהן. יש שאלת החריגה, החריגה מכללים קיימים, שהיא נושא לאכיפה, לפיקוח ולבקרה מצד הגורמים המוסמכים. יש נושא שני, שעניינו גובה השכר, ובו אני רוצה לעסוק. יש נושא שלישי, שמבחינתי הוא המניע לעיסוק, בין השאר, גם בגובה השכר, והוא נושא הפערים בשכר.

ישאלו אותי: למה אתה מתנגד שמישהו ישתכר 67,000 שקל? דרך אגב, 67,000 שקלים, במונחים של היום, רק אם ממדדים אותם, בהנחה שלא היתה שום תוספת שכר, הם כבר 77,000 שקלים, כי מדובר בשכר של 1995.

הי"ר ש' בן-צור:

זה כולל פנסיה?

חיים אורון (מרצ):

לא, זה לא כולל פנסיה ולא כולל תשלומים אחרים. זה כולל את השכר כפי שהוא מופיע בחוברת, על כל ההטבות שמופיעות פה.

זה אומנם מקרה קיצוני, אבל יש שם דוגמאות רבות, וכאשר אתה עובר על החוברת קצת יותר בעיון, אתה מחפש איזו קוהרנטיות בין גודל החברה לבין גובה השכר, בין גודל העירייה וגובה השכר – גם החברות וגם העיריות מסוגות לדרגות שונות – בין מספר הבכירים שיש להם שכר גבוה ובין גודל העירייה, ובעיקר קוהרנטיות בין קבוצת השכר הגבוה ובין מה שמופיע בין רוב המשתכרים, מה שנקרא "הדירוגיים". דרך אגב, הפער הגדול ביותר קיים במועצות הדתיות, אדוני היושב-ראש, והוא מורכב משניים – מרמות שכר נמוכות מאוד בדרגות הנמוכות ומרמות שכר לא כל כך נמוכות בכמה מקומות בדרגות הגבוהות, כמו שזה קורה כל פעם.

אני לא מאמין שאפשר להתמודד עם התופעות של הפערים בחברה הישראלית בלי לגעת גם בפרה הקדושה הזאת. לפערים בחברה הישראלית יש היבטים שונים. כשמתפרסם הדוח על העוני, אנחנו עוסקים פעם אחת בנושא הזה, וכשהוא מתקשר לדוח הכנסות המדינה אנחנו עוסקים בו פעם שנייה. זה גם אחד הזרקורים על הבעיה הזאת. ואם אתה לא מתמודד עם השאלה הזאת גם מלמעלה וגם מלמטה – לא התמודדת.

במה דברים אמורים? אנחנו מדברים על המגזר הציבורי שיונק את כל תקציביו מתוך המערכת הציבורית, והשאלה – אילו פערים קיימים בתוכו, היא בהחלט שאלה שראוי שהכנסת תדון בה. חברי ואני מאוד נזהרים בהצעות חוק שקשורות לכאורה בנושאים שהם בתחום יחסי עובד-מעביד, להוציא שתי נקודות – שכר המינימום, ואולי זה צירוף מקרים שהדבר נדון הבוקר בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, והחוק המוצע כאן הוא השלמה של עניין שכר המינימום, בהבדל אחד מאוד מהותי. שכר המינימום תקף לגבי המשק כולו. כאן אנחנו מדברים על שכר מקסימום במגזר הציבורי.

מה היא ההצעה? ההצעה אומרת שיהיה "רף" לגובה שכר המינימום. בהצעות החוק שלנו מופיעים שני קריטריונים. הקריטריון האחד התייחס לשכרו של נשיא בית-המשפט העליון, שנכון לעכשיו עומד על 30,000 שקל כמעט. יש הצעה שנייה, שאני מודה שהיום אני נוטה לה יותר, שמדברת על מכפלות של השכר הממוצע במשק. זאת הגדרה יותר ברורה, כי כשמדובר על שכר של בעל משרה, מייד עולות שאלות בכל מיני נושאים אחרים. אבל אף-על-פי שאני יודע מה עמדת הממשלה, אדוני סגן שר האוצר, אני לא רוצה להסתיר. החוק, כפי שהוא מוגש על-ידינו, איננו שלם.

אני מוכן להגיד דבר מרחיק לכת יותר: יש לי ספק באיזו מידה החוק הוא המסגרת שתוכל לתפור את כל הבגד הזה. אבל בלי שיתחיל תהליך חקיקה בוועדת הכספים, כאשר לא רק התקיים הדיון הציבורי אלא גם דיון שיש לו תכלית, יכול להיות שמישהו יאמר לי: לא חמש פעמים השכר הממוצע, או ידידי חבר הכנסת שטרית הציע, אם אני לא טועה, 20 פעם שכר המינימום – – –

היו"ר ש' בן-צור:

15 פעמים.

חיים אורון (מרצ):

15 פעמים שכר המינימום, זה נותן סכומים די דומים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תקרה.

חיים אורון (מרצ):

גם אני מדבר רק על התקרה. זאת לא השאלה כרגע. השאלה היא הנכונות לקבוע בחוק גובה שממנו תיגזר המערכת, והוא צריך לפעול פעמיים: פעם אחת הוא יקבע את הרף, ופעם שנייה, אני מקווה, ישפיע על המדרג לאורך הרף.

אדוני סגן שר האוצר, יכולתי לתבל את דברי בהרבה מאוד דוגמאות שהופיעו בימים האחרונים בתקשורת ולהציג את הפערים. קח רק עמוד אחד בדוח, עמוד 120. אני לא לוקח כלל מוסדות שהם לכאורה לא במרכז העניין, אלא את האוניברסיטאות. אתה בודק אוניברסיטאות זו לעומת זו, על מספר בעלי המשרות הבכירות, על הסכומים – אין קשר לגודל האוניברסיטה, למיקומה, להיקפיה. דווקא אוניברסיטת בר-אילן מובילה, אני לא יודע למה. מרכז הארץ. באוניברסיטת הנגב יש מניע למשוך מרצים, פרופסורים ומנהלים, כי זה לא מרכז הארץ. אתה בוחר שתי ערים ומקבל תמונה שונה.

לסיכום דברי, אדוני היושב-ראש, אנחנו צריכים להתמודד ברצינות עם שתי הנקודות שדיברתי עליהן: האחת – לקבוע את הגובה המקסימלי; השנייה – להתמודד עם השאלה הקשה של פערים גדלים והולכים בחברה הישראלית כולה וגם בקרב השכירים. כי כשאתה בוחן מה קרה בשנה האחרונה בעניין השכר הממוצע בקרב בעלי התפקידים, אתה רואה שהעלייה היתה יותר גדולה מאשר בקרב הדירוגיים. זאת אומרת, הפער גדל והולך. לא רק שיש פער גדול ביניהם, אלא משנה לשנה היה הגידול בקרב התפקידים הללו גדול יותר. במקומות מסוימים – כפול. 4%, 5%, 6% עליית שכר ריאלית בשכבה הגבוהה, לעומת 2%, 3%, 4% בשכבה הנמוכה. זאת אומרת, התהליך הזה ניזון מתהליכים הרבה יותר עמוקים במשק כולו, כשהולכות ומתגבשות מתוכו משמעויות חברתיות קשות מאין כמותן.

המאבק בתופעה הזאת של הפער, אדוני סגן השר, הוא לא נושא להחלטה חד-פעמית; הוא לא יכול לבוא לידי ביטוי בדיון אחד בכנסת. בעצם, הוא קודם כול קבלת העמדה שאומרת: הפער הוא בעיה של הכנסת, הפער הוא שאלה חברתית מרכזית וצריך להתמודד אתה, ומשמוכנים להתמודד אתה, זהו כלי. יש כלי נוסף בתחומים אחרים, ויש עוד כלי בתחומים אחרים.

אדוני סגן השר, למרות העמדה הפורמלית של הממשלה, לנוכח האין-אונים שהממונה על השכר ביטא השבוע בוועדה לביקורת המדינה, כשאמר: אין לי מספיק כלים, אין לי כושר אכיפה, חסרים לי עובדים – אנחנו מתנדבים להציע לכם כלי נוסף.

אני מבין שוועדת השרים לענייני חקיקה קיבלה החלטה. אני מקווה שסגן שר האוצר ימצא את הצליל המתאים, שחברי הכנסת יבינו שראוי לתמוך בחוק.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ו-1996

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ש' בן-צור:

מאחר שלחבר הכנסת שטרית יש הצעה באותו נושא – חבר הכנסת שטרית, בבקשה.

נואף מסאלחה (העבודה):

אנחנו מבקשים להפריד את ההצבעה.

היו"ר ש' בן-צור:

בכל מקרה תהיה הפרדה, חבר הכנסת נואף מסאלחה; כל ההצבעות יהיו נפרדות.

ח כהן (מרצ):

ממילא מצביעים על כל הצעת חוק בנפרד.

היו"ר ש' בן-צור:

בדיוק. צודק חבר הכנסת רן כהן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברים נכבדים, הצעת החוק הזאת מוגשת על-ידי לכנסת זאת הפעם השנייה. בפעם הראשונה הגשתי את הצעת החוק הזאת בכנסת הקודמת. לצערי, הממשלה דאז, גם שר האוצר דאז, אברהם בייגה שוחט, התנגדו להצעה. אף-על-פי-כן, רבותי חברי הכנסת, רוב חברי הכנסת, ובכללם חברים ממפלגת העבודה, הצביעו אתי בעד ההצעה, וההצעה עברה לדיון בוועדת הכספים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים אורון, שמת לב איך הקשיבו לך? חבר הכנסת סילבן שלום.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ההצעה אושרה בקריאה טרומית בכנסת שעברה, והועברה לוועדת הכספים, ושם בעצם היתה קבורתה, כיוון שהאוצר התנגד להבאתה לדיון, ויושב-ראש ועדת הכספים של אז תקע אותה בוועדה.

חזרתי והגשתי את הצעת החוק הזאת פעם שנייה בכנסת הזאת, הנחתי אותה על שולחן הכנסת
כבר בשבוע הראשון – – –

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת דהאמשה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

חברת הכנסת ענת מאור, מה קורה שם?

היו"ר ש' בן-צור:

חברת הכנסת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אנחנו מנסים לעזור.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מודה לך שאת מבינה את הבקשה שלנו, שצריך להיות שקט. תעזרי בבקשה לחבר הכנסת
דהאמשה. אם יש איזה עניין, אפשר לצאת ולדבר. חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

תאמין לי, אני מנסה לעזור.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מאמין לך.

ענת מאור (מרצ):

אנחנו מנסים לעזור.

היו"ר ש' בן-צור:

אני יודע, יש לכם כוונות טובות.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

ההצעה, כאמור, אושרה בקריאה טרומית בכנסת שעברה, ולצד, נקברה בוועדת הכספים. הנחתי אותה על שולחן הכנסת הזאת בשבוע הראשון לכהונתה.

רבותי, מטרת ההצעה היא פשוטה: המטרה של הצעת החוק שלי היא להגדיל את שכר המקסימום בסקטור הציבורי עד פי 15 משכר המינימום. אומנם, בהצעה המקורית שלי כתוב בטעות, לצד, פי 20, אבל אני אומר בפירוש שאני מתכוון לפי 15 בלבד, וההצעה תתקן בין הקריאה הטרומית לקריאה הראשונה, אם היא תעבור לוועדה. פי 15 משכר המינימום, זה בערך 30,000 שקל ומשהו, וזו תהיה הדרגה הגבוהה ביותר בשירות הציבורי; בניגוד למה שקיים היום – 60,000 שקל, 70,000 שקל, כמעט בלי שום מגבלה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אנחנו תומכים, חבל על הזמן.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אם זו תהיה דרגה 10, למשל, בחברות הממשלתיות, אז דרגה 8, 7, 5 יהיו, כמובן, יותר נמוכות בהתאמה.

אני לא יכול להבין מדוע התנגד האוצר דאז להצעת החוק ואני לא יכול להבין למה מישהו התנגד לה. עוזר אלוהים, והשבוע בדיוק פורסם דוח-קוצ'יק, שמצביע על חריגות אדירות בסקטור הציבורי. ואני שואל: ריבוננו של עולם, אם האוצר לא יכול להתגבר על העניין ואם אין שליטה במערכת של הגופים הציבוריים – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא משתף פעולה עם העניין.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אולי העלמת עין גם היא שיתוף פעולה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

בוודאי.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בואו נחקוק חוק שיביא לכך, שכל מי שישלם שכר מעל מה שהחוק קובע, בניגוד לחוק, מעל מה שמותר, יעבור בעצם על החוק ויעמוד לדין. זו המשמעות של חוק. אולי זה יהיה יותר אפקטיבי – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כבר היום הוא עובר על החוק.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

עוד לא ראיתי שום פעולה שנקטו נגד מישהו ששילם יותר שכר מאשר מגיע.

אופיר פינס-פז (העבודה):

שום פעולה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

בכנסת הקודמת, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, עמדתי וצעקתי חמס כל פעם שהגישו בקשות להנפיק מענקים לרשויות מקומיות בגירעון. אמרתי: רגע, אני מבקש שתביאו דוח על חריגות שכר ברשויות האלה. שנתיים של מלחמה, והם לא הביאו לנו נתונים לגבי שום רשות. רק כאשר יושב-ראש ועדת הכספים אז, גדליה גל, קיבל החלטה על-פי בקשתי שלא נדון עוד בשום בקשה של משרד

הפנים עד שיביאו את הנתונים, הביאו את הנתונים לגבי שש רשויות שהיו צריכות לקבל מענק, וכולן היתה חריגה.

רבותי, יש עכשיו התנפלות ציבורית גדולה על חברי הכנסת בגין עדכון שכרם. וצריך לומר את זה: חברי הכנסת לא קבעו לעצמם את השכר. ועדה ציבורית בלתי תלויה קבעה, והיא גם פגעה בחברי הכנסת פגיעה קשה מאוד, וצריך לומר גם את זה, כיוון שחברי הכנסת ויתרו על 2% פנסיה, והמשמעות של הוויתור הזה היא פי כמה יותר מהתוספת שקיבלו על עיסוק נוסף, כשהיה מותר להרוויח עד 50% מהשכר. יתירה מזו, אני רוצה שיבחנו את חברי הכנסת, כמה הם מקבלים על כל שעת עבודה. אם תבחנו, תמצאו שהשכר פר שעת עבודה של חבר כנסת לא מגיע אפילו לשכר מינימום. כל עובד אחר במשק שעובר את 40 השעות בשבוע, על כל שעה נוספת הוא מקבל תשלום, על כל שעה נוספת בשבת הוא מקבל כפול ומכופל.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אבל שם עובדים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אלה שעובדים, עובדים – אתם יודעים כמוני – לא רק בימי הכנסת. מה, אתם יושבים בבית על הכיסאות או מטיילים? אתם מבקרים במקומות ובמפעלים ובסוירים ובצה"ל והולכים לשביתות ולהפגנות ונפגשים. מישהו משלם על זה? תהיו קצת בפרופורציות הנכונות. ואנחנו לא עוברים על שום חוק. שכר חברי הכנסת מאושר על-ידי ועדה ציבורית כחוק, ותראו איזה "עליהום".

היו"ר ש' בן-צור:

אשר על כן – – –

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני שואל גם את העיתונות: למה לא עושים "עליהום" על כל אלה שעוברים על החוק יום יום?

ענת מאור (מרצ):

בנק ישראל.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

איפה אלה שעוברים על החוק? למה לא יורדים לחייהם ובודקים אותם אחד לאחד?

אני לא רוצה לדבר על שום אדם באופן ספציפי או על שום מגזר באופן ספציפי. רבותי, אני טוען: יש חוק, צריך לקיים אותו, ובחוק הזה, לגבי שכר יש, לצערי הרב, חריגות גדולות. עשיתי חשבון לקראת הדיון בתקציב המדינה לשנת 1997, ובחלופות שהגשתי לשר האוצר לקיצוצים, במקום הקיצוצים של קצבאות ילדים ובתחום הבריאות, אחת החלופות שהצגתי, ופרסמתי אותה, היתה לקצץ את כל חריגות השכר מכל גוף ציבורי שחורג בשכר. המשמעות השנתית של זה היתה, להערכתי, 100 מיליון שקל לפחות, וזו הערכה זהירה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מה אתה מדבר? חבר הכנסת שטרית, תרשה לי בהערה קצרה: יושב-ראש מועצת המנהלים של חברת הביטוח "קרנית", ששכר המנכ"ל שלה הכי חריג במשק, מיהו לפי דעתך? אני אחסוך לך: מנכ"ל משרד האוצר. ואני לא רוצה לומר יותר שום דבר.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

תודה, זה מדבר בעד עצמו. אני גם יודע שהם יושבים באלו "משרדים עלובים", ב"קרוונים". נכון? ככל שאני יודע, הם שכרו את אחד המשרדים הכי מפוארים בתל-אביב. זו חברה ציבורית. אין שום פיקוח ושום בקרה.

אשר על כן, אני מאוד מבקש מחברי חברי הכנסת שיתמכו בהצעת החוק כמו שתמכו בה בשעתה. אני זוכר שחברי הכנסת, גם מהאופוזיציה של היום, כשהיו בקואליציה והגשתי את הצעת החוק ושר האוצר התנגד לה, חלק תמכו אז בהצעת החוק והיא עברה. אני מבקש מכם שנאשר גם עכשיו את הצעת החוק ונעביר אותה להכנה לקריאה ראשונה בוועדת העבודה והרווחה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה? בוועדת הכספים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

שם זה יעבור יותר מהר. אולי ועדת כספים?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא מבטיח לך שום דבר.

אופיר פינס-פז (העבודה):

מאיר, נעביר את זה לוועדת הכספים.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אני לא מתערב – ועדת הכספים.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת שטרית, תודה. תשובת סגן שר האוצר, בבקשה.

קריאה:

היו"ר ש' בן-צור:

הוא משיב על כולן, ההצבעה תהיה נפרדת.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, הנושא כל כך חשוב, הפעמונים קוראים לחברי הקואליציה לבוא כדי לתמוך בעמדת הממשלה, וחברי הקואליציה לא מגיעים. חבר הכנסת מאיר שטרית כבר יודע שהבעיה היא אם ועדת העבודה והרווחה תדון בעניין או ועדת הכספים.

שומה עלי להבהיר לחברי הכנסת את עמדת הממשלה, את עמדת משרד האוצר. חברי הכנסת, כזכור, בחודש מרס 1993 נתקבל בכנסת תיקון מס' 16 לחוק 'יסודות התקציב'. תיקון החוק קובע חובת דיווח המוטלת על גופים ציבוריים בכל הקשור לעלויות השכר המשולם לבעלי תפקידים בגופים

האלה. אני מבקש להזכיר, על רקע פרסומו של הדוח השנתי הפעם, כי הכנסת תרמה כאן תרומה מכרעת, עם הממונה על השכר.

הי"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רן כהן, אתה צריך להקשיב, אולי תצטרך להשיב בשם המציעים?

סגן שר האוצר ד' מגן:

הואיל והיושב-ראש פנה לחבר הכנסת רן כהן, שהוא יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה, אני רוצה להזכיר לך, רן, שהדיונים בוועדה לענייני ביקורת המדינה בשלוש השנים האחרונות, ואני בטוח שגם הדיון שנערך אתמול בוועדה, רק תרמו ליעילותו של הדוח – יותר מהתיקון שנקבע בחוק, שהיה תיקון אנמי ודיבר על דוח כללי. בכל שנה מופיע הממונה על השכר בוועדה, ואני שמח לראות בדוח הזה כי הערות חברי הכנסת נפלו על אוזניים קשובות, ואפשר לראות היום דוח הרבה יותר מפורט, הרבה יותר מרטיע, אם כי עוד נכונות תיקונים שונים כדי שנשיג את התוצאה שאנו מקווים לה.

בדוח שעליו אנחנו מדברים אנחנו מציינים כי 658 גופים העבירו נתונים, וזאת מתוך 669 גופים החייבים בדיווח, לעומת 632 אשתקד. שיעור ההגשה בקרב הרשויות המקומיות הגיע ל-100%, הגשה מלאה, בגופים הנתמכים – 100%, במועצות הדתיות – 99.2%, באיגודי ערים – 98.2%, בתאגידים שהוקמו על-פי חוק – 98.1%, בחברות הממשלתיות – 95.2%, ובחברות העירוניות – 93.8%.

בסיכום כולל, נאספו עבור שנת 1995 נתונים על כ-250,000 עובדים שהועסקו בכ-211,000 משרות מלאות. עלות העסקת העובדים הגיעה לכ-24.2 מיליארד ש"ח. שכרם של העובדים, ללא עלויות מעביד, כ-19 מיליארד ש"ח.

בבדיקה ראשונית של הנתונים, כפי שפורסם, הסתבר כי החריגה מתייחסת ל-62% מתוך 658 הגופים המדווחים. מאחר שבירור החריגות לכאורה של הגופים שנבחרו לבדיקה על סמך השינוי בעלויות בין השנים לא מוצה, יוגש במהלך 1997 דוח נוסף לסיכום הממצאים.

אנחנו מציינים כי השנה, לראשונה, מתפרסמים, כפי שהזכרתי בתחילת דברי, נתוני שכר פרטניים לכל גוף, וזאת בשתי רמות: א. שכר של עד עשרה בכירים בכל גוף שדווח; ב. פירוט תשלומים רטרואקטיביים ותשלומים בגין פרישה, על בסיס שנתי, כדי להגיע למקסימום דיוק בנתונים המוגשים. כן מופיע בדוח פירוט החריגות לכאורה – שינויי שכר מעבר ל-5%.

אין ספק, חלה החמרה בחריגות השכר, והדוברים הקודמים ציינו זאת. עצם פרסום נתוני השכר של הבכירים עובדי הדירוגים השונים יביא לריסון ולרתיעה מחתימה על הסכמים חריגים, כאשר בסיס הנתונים שנבנה מאפשר השוואה לאורך זמן. חשבנו כי פרסום הנתונים מאפשר ומחייב אכיפה ובקרה יעילות יותר על-ידי הכנסת, מבקר המדינה וזרועות הממשלה. אשר לעובדי זרועות הביטחון,

למורים וכיוצא באלה, התיקון אינו מתייחס אליהם, מבחינת תחולתו של חוק יסודות התקציב. זאת רציתי להזכיר לחברי הכנסת.

היחידה לשכר טיפלה בעשרות מקרים פרטניים של חריגות שכר, שתוקנו בעצה אחת עם הגוף החורג. כפי שדיווח אתמול הממונה על השכר בוועדה לענייני ביקורת המדינה, מוקמת יחידה לאכיפת הוראות סעיף 29 לחוק יסודות התקציב, לביטול תשלומי שכר לא חוקיים ולהעמדה לדין של האחראים לחריגות השכר בכל גוף. היחידה מוקמת, כמובן, בתיאום עם היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה.

חברי הכנסת, לפי דברי ההסבר בהצעות החוק, הגילויים בדבר שכר המנהלים הבכירים ובכירים בגופים או במוסדות הנתמכים על-ידי קופת הציבור מחייבים חקיקת חוק שכר מקסימום, כדברי המציעים. אנחנו מבקשים להזכיר, כי הצעות החוק המונחות בפנינו מעלות במקרים רבים באופן פרדוקסלי את תקרת השכר המקסימלית המותרת לעובדי המעסיקים הציבוריים, בניגוד לאמור בסעיף 29 לחוק יסודות התקציב, התשנ"ה-1995.

לדוגמה, הייתי רוצה לקרוא באוזניה של חברת הכנסת ענת מאור, אחת ממגישות ההצעות, את התייחסותו של הממונה על התקציבים, מנהל אגף התקציבים, להצעתה. הוא קובע: "נוסח ההצעה מתעלם מהוראות סעיף 29 לחוק יסודות התקציב, המהווה מגבלה משמעותית יותר על שכרם של עובדי גוף מתוקצב או גוף נתמך על-ידי המדינה בכך שהוא מחייב אישור של שר האוצר לכל שינוי בשכרם של עובדים אלו ביחס למה שהונהג לגבי כלל עובדי המדינה. קביעת תקרת שכר בהצעה זו, שכרו של שופט בית-המשפט העליון, תגרום דווקא למגמה של העלאת שכר כלפי הרמה המקסימלית, ובכך תושג מטרה הפוכה למטרתו המקורית של המציע".

צריך להודות, כי הצעות החוק המונחות על שולחנו, פרי יוזמתם של חברי הכנסת אורון, שטרית, רן כהן ומאור, באות גם להרחיב את תחולת הגבלת משכורות על גופים נתמכים ומוסדות אחרים, שאינם נכללים כיום על-פי חוק יסודות התקציב, אבל ספק יש בלבנו אם הצעות בנוסחים אלה תשגנה את מטרותיהן, כפי שהן משתקפות בדברי ההסבר הכתובים לצד כל הצעה.

כעיקרון, הממשלה מתנגדת שנים רבות לחקיקה בנושא שכר ומשכורות. אולם נוכח הגילויים שבדוח אשר פורסם השבוע, יקיים משרד האוצר דיונים בשיתוף משרדי הפנים והמשפטים, ובהם נדון, בין היתר, באפשרות להגביר את היכולת להתמודד עם התופעות שפורסמו. זאת ועוד: לא ניתן לדעתנו להתקין טבלאות שכר המותאמות למדד יוקר המחיה כמוצע, שכן על המערכת להיות גמישה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

משרד האוצר מטיח, משום שמשרד האוצר יכול היה למנוע חלק גדול מהדברים שאתה מדבר עליהם כעת. אני לא מבין מדוע הדרג הפוליטי במשרד נותן לעצמו להיות מובל על-ידי אנשים שיש להם עניין.

סגן שר האוצר ד' מגן:

חבר הכנסת אופיר פינס-פז, ברשות היושב-ראש רק אומר לך, שבשלוש השנים האחרונות הקשיבה היחידה הממונה על השכר במשרד האוצר היטב להערות שנשמעו בכנסת, ודווקא בגלל ההקשבה הזו הלכו הדוחות הללו והשתפרו, וכושר ההרתעה עלה במידה ניכרת, אם כי אני עדיין חושב שיש הרבה מה להשלים. החוקים והתקנות הנוהגים היום מגבילים למעשה את השכר. הבעיה, כפי שמצאנו ולמדנו, אינה הגבלה, אינה המסגרת, אלא אכיפת החוק והתקנות. הממצאים לשנת 1995 מעידים על אווירת הפקרות בכמה מהגופים הציבוריים. באותם מקומות צריך למצות את האמצעים לאכיפת החוק ולהענשת האחראים.

לדעתי – ואדוני היושב-ראש, אני מביע גם את דעתי הפרטית – צריך גם לתבוע בחזרה את הכספים לקופת המדינה, ובערכם הריאלי. אם הייתי יכול לשכנע כחבר כנסת ולא כסגן שר, הייתי אומר – גם להטיל קנסות.

אבל, חבר הכנסת פינס-פז, עמדת הממשלה היא להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

רענן כהן (העבודה):

אדוני סגן שר האוצר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

רגע. סליחה. תרשה לו.

סגן שר האוצר ד' מגן:

תרשה לי. לנוכח הדברים שנאמרו כאן על-ידי חבר הכנסת אורון וחבר הכנסת שטרית במהלך הדיון וכדי למנוע קיטוב בעמדות בין חמישה או שישה חברי הקואליציה מצד זה לבין עשרות חברי האופוזיציה מהצד הזה, אני מציע כי בנושא החשוב הזה יסכימו המציעים להפוך אותו לסעיף לסדר-היום, ומליאת הכנסת תדון בו כדי לשפר ולשכלל את הכלים שיש להעניק לממונה על השכר לאכיפת החוק עם זרועות אכיפת החוק האחרות.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

קריאות:

— — —

היו"ר ש' בן-צור:

רגע. סליחה. אבל, יש אחר לפניך. סגן שר האוצר, תמתינ בבקשה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד. אדוני סגן שר האוצר, אתה יודע, שעל-פי החוק יש לכם יכולת מספיקה לאכיפת החוק, כדי לטפל בכל אותם אנשים או פקידיים בכירים שמקבלים שכר מעבר למה שנקבע על-ידי הרשות או על-ידי התקשי"ר. מדוע אתם לא מממשים את הזכות שלכם כדי להפעיל את החוקים בצורה נכונה וכדי לטפל באלה שמועלים באמון הציבור, בכספי הציבור, בצורה הנכונה?

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. האם אתה מוכן אולי לענות על עוד שאלה?

סגן שר האוצר ד' מגן:

כן.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רפי אלול, בבקשה.

רן כהן (מרצ):

עכשיו זה דיון?

היו"ר ש' בן-צור:

לא. עכשיו תורך. תמתינ. דקה.

יוסי שריד (מרצ):

יש לנו יום ארוך היום.

היו"ר ש' בן-צור:

נכון.

רפאל אלול (העבודה):

אני רק רוצה להביא לתשומת לב סגן שר האוצר, שבמסגרת כל הפרסום על נושא שכר הבכירים שכחו משום מה לטפל בחברות ציבוריות של הבורסה; שם שכר הבכירים גבוה מאוד. בדוח שלכם לא טיפלתם בזה. טיפלתם בהרבה נושאים שם, אבל בהם לא טיפלתם. אלה גם חברות ציבוריות. משום מה לא היתה שום הערה על העניין הזה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אדוני סגן שר האוצר, בבקשה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אני מציע שלא נרחיב את הדיון בצמצום פערים בחברה הישראלית.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רפי אלול.

סגן שר האוצר ד' מגן:

בעניינים הללו אין ויכוח בין חבר הכנסת רפי אלול לביני. הוויכוח בינינו כרגע הוא: האם החוק, חוק יסודות התקציב (תיקון מס' 16), הנוהג היום, הוא מספיק בראייה החקיקתית או שאינו מספיק? דעתנו היא, שהבעיה היא באכיפה.

תשובתי על השאלה הראשונה של חבר הכנסת רענן כהן – אני מבשר לך, כי אנחנו מקימים בימים הללו יחידה לאכיפת הוראות סעיף 29 לחוק יסודות התקציב, לביטול תשלומי שכר לא חוקיים והעמדה לדין של האחראים בכל גוף לחריגות השכר או לתנאי עבודה אחרים בפני בתי-דין למשמעת. אנחנו העמדנו תקן בעצה אחת עם היועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה. שלושה פרקליטים יעסקו בעניין הזה בשלב הראשון. יש ניסיון לאכיפת החוק – עדיין לא מספיק.

אני מנסה לשכנע את חברי הכנסת בסוגיה החשובה הזאת, ושוב אני אומר: העניין הוא באכיפת החוק. צריך לאכוף את החוק, ועל כך בעיקר צריך לדון.

היו"ר ש' בן-צור:

טוב. כבוד סגן שר האוצר מבקש שזה יידון במליאה. אבל, אנחנו רוצים לשמוע קודם את תגובתו של המציע, חבר הכנסת רן כהן. בבקשה.

רן כהן (מרצ):

שלושה משפטים.

היו"ר ש' בן-צור:

שלושה משפטים. לאחר מכן תגובתה של המציעה, חברת הכנסת ענת מאור.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברות וחברי הכנסת, צריך לזכור את הדבר המהותי ביותר: דוח חריגות השכר איננו דוח חריגות של שכר. זה דוח הבכירים – הפערים שבין הבכירים לבין העובדים. זו אותה תפיסת עולם ואותה מציאות שיש בה עליונים שנמצאים בשמים מבחינת רמות ההכנסה והשכר ויש 250,000 עובדים שנמצאים נמוך על הארץ. לכן, הצעות החוק של חברי הכנסת חיים אורון, מאיר שטרית, ענת מאור ושלי באות לטפל בהגבלת רמת השכר של הבכירים, וזו התשובה הנכונה.

דבר שני. אדוני סגן השר, האמן לי, עם כל הצעדים שאתה נקטת בתור יושב-ראש הוועדה, והיום הוועדה בראשותי נוקטת, אני אומר לך: ללא חקיקה מגבילה – שתהיה גמישה ככל שתהיה, אבל ללא חקיקה עם שיניים, אין שום סיכוי בעולם להתמודד עם העניין הזה.

דבר שלישי. אין מה לעשות. הצעת החוק – זה חמש פעמים שכר ממוצע במשק. האמן לי.

רפאל אלול (העבודה):

למה?

ח כהן (מרצ):

אני מסיים. זה 26,000 שקל, פלוס קביעות בעבודה, פלוס פנסיה צמודה. זה שווה המון כסף.

היו"ר ש' בן-צור:

חברים, לא להפריע לו.

ח כהן (מרצ):

לכן, ראוי להעביר את זה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אני מצטרפת להצעה של חבר הכנסת רן כהן. אני מבקשת לאשר – – – להעביר.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, הצבעה.

היו"ר ש' בן-צור:

לא. אני צריך לשאול כל חבר כנסת מה הוא מציע.

סופה לדבר (העבודה):

אפשר להצביע.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת חיים אורון, אתה מקבל את הצעת סגן שר האוצר?

חיים אורון (מרצ):

לא מקבל.

היו"ר ש' בן-צור:

מה אתה מציע? אנחנו עוברים, ולכל הצעה תהיה הצבעה לחוד.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש להעביר את ההצעה לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר ש' בן-צור:

להעביר את ההצעה לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

חן כהן (מרצ):

גם אני.

היו"ר ש' בן-צור:

חבר הכנסת רן כהן, גם אתה. חברת הכנסת ענת מאור?

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת להצביע על ההצעות ולהעביר את הצעות החוק.

היו"ר ש' בן-צור:

לא. לוועדת הכספים. חבר הכנסת מאיר שטרית?

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

לוועדת הכספים.

היו"ר ש' בן-צור:

לוועדת הכספים.

אנו ניגשים להצבעה. מי בעד ההצעה של – – – האם של סגן השר קודם? אנו ניגשים להצבעה על הצעת החוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלה), של חבר הכנסת חיים אורון. מי בעד ומי נגד העברת הצעת החוק לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה? ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 23

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 3

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלה),

התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

רפאל אלול (העבודה):

סגן השר מסכים אתנו.

קריאה:

למה? סגן השר – – –

היו"ר ש' בן-צור:

זו הצעת חוק פ/35. בעד – 23, נגד – 3, אין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת חיים אורון – הצעת חוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלה), התשנ"ו-1996, עוברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה ראשונה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק השכר בשירות הציבורי (הכנסה מרבית), התשנ"ו-1996, של חבר הכנסת רן כהן. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 25

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק השכר בשירות הציבורי (הכנסה מרבית),

התשנ"ו-1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

קריאות:

אפי אושעיה (העבודה):

הי"ר ש' בן-צור:

בעד – 25, נגד – 2, אין נמנעים. הצעת החוק עוברת לוועדת הכספים.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלת שכר), התשנ"ז–1996, של חברת הכנסת ענת מאור. מי בעד? מי נגד? ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 27

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק שכר בשירות הציבורי ובגופים נתמכים (הגבלת שכר), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

למה אתה לא מצביע על ההצעה שלי?

הי"ר ש' בן-צור:

אין מדברים בשעת הצבעה.

בעד – 27, נגד – 1, אין נמנעים. הצעת החוק עוברת לוועדת הכספים.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית – הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ו–1996. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 26

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק עובדי הציבור (הגבלת שכר), התשנ"ו–1996, לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

אתם שמים לב שזה הולך ועולה.

קריאות:

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 26, נגד – 1, אין נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית עוברת לוועדת הכספים.

הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – תשלום המס על-ידי הקונה), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון – תשלום המס על-ידי הקונה), התשנ"ז-1996 – הצעת חוק פ/859. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת מאיר שטרית, רק מלה אחת.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני, רק משפט אחד.

רפאל אלול (העבודה):

אתה בשוונג. כדאי לך.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

דקה. רק משפט. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

היו"ר שי' בן-צור:

כן, בבקשה. כיוון שעלה, לא ירד.

מאיר שטרית (הליכוד-גשר-צומת):

מטרת הצעת החוק הזאת היא לתקן פרצה בחוק מס שבח, שמנוצלת לרעה על-ידי אלה שמוכרים זכויות קניין בקרקע. במצב הנוכחי, תכנון המס מאפשר לאדם שמוכר קרקע להטיל את תשלום מס השבח על הקונה במקום שהוא ישלם, אחרי שנקבע שוויה של הקרקע. התוצאה היא, שהאוצר יוצא ניזוק, ובהרבה מאוד כסף, כיוון שיש פער גדול אם הקונה משלם או המוכר משלם. הצעת החוק באה לקבוע, שלא משנה מי משלם את המס – הקונה או המוכר – המס יהיה אותו דבר. זאת, כדי לסתום פרצה שמנוצלת לרעה בידי כל מיני בעלי קרקעות.

אדוני, על כן, אני מבקש להעביר את ההצעה להכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכספים.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. כבוד סגן שר האוצר, בבקשה. היום קצרה האופוזיציה הצלחה. זה בגלל יושב-ראש הישיבה.

סגן שר האוצר ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, הייתי צריך לענות מהמקום, אבל המיקרופון אינו שם. העובדה שעליתי לדבר מעל הבמה אינה אומרת שהממשלה אינה תומכת בהצעת החוק. הירגעו, חברי הכנסת, הממשלה תומכת בהצעת החוק.

רפאל אלול (העבודה):

ישר כוח.

סגן שר האוצר ד' מגן:

סעיף 15 לחוק מס שבח קובע, כי חובת תשלום מס השבח היא על המוכר. לאור סעיף זה נקבע בפסיקת בתי-המשפט, כי רואים בתשלום מס השבח על-ידי הקונה חלק מהתמורה בעד המכירה.

במקרים שבהם קובעים הצדדים להסכם כי מס השבח ישולם על-ידי הקונה, נקבע בהסכם השווי נטו, ולפיכך הוא נמוך יותר ביחס למצב שבו נקבע כי מס השבח ישולם על-ידי המוכר.

בית-המשפט העליון קבע בערעור אזרחי 295/88 בעניין זמזורי, פסק-דין אזרחי י"ט 269 ובערעור אזרחי 583/90 בעניין גורפינקל, פסק-דין אזרחי כ"ב 527, כי במקרה כזה שווי המכירה יחושב לפי שיטת הגילום החלקי. לפי שיטה זו, על התמורה נטו הנקובה בהסכם יש להוסיף את מס השבח, ואז לבצע את חישוב המס על הסכום בכללותו.

חבר הכנסת מאיר שטרית הציע לקבוע, כי במקרים שבהם נושא הקונה בתשלום מס השבח, יחושב שווי המכירה לפי שיטת הגילום המלא. לפי שיטה זו, שווי המכירה שלפיו יחושב השבח צריך להיות כזה שלאחר שינוכה ממנו מס השבח הוא ישאיר בידי המוכר סכום נטו התואם את זה שנקבע בהסכם.

כיום המצב מאפשר תכנון מס פשוט המקטין את המס המשולם לאוצר המדינה. כמו כן מביאה הפרשנות הנוהגת היום לכך שניתן יתרון מס לצדדים להסכם שקבעו כי מס השבח ישולם על-ידי הקונה. היתרון ניתן ביחס למצב הרגיל שבו משלם המוכר את מס השבח, וכל זאת בעסקאות זהות.

תיקון החוק המוצע על-ידי חבר הכנסת מאיר שטרית יביא לכך שתוצאת המס לא תשתנה על-פי זהותו של משלם המס כפי שנקבע בהסכם בין הצדדים. אנו תומכים בהעברת הצעת החוק לדין בוועדת הכספים להכנת ההצעה לקריאה ראשונה באותה ועדה. תודה רבה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה רבה. אנחנו ניגשים להצבעה. מי בעד העברת החוק לוועדת הכספים? מי נגד?

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס שבח מקרקעין (תיקון תשלום המס על-ידי הקונה),
התשנ"ז-1996, לדין מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' בן-צור:

בעד – 8, אין מתנגדים ואין נמנעים.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אתה יכול, בבקשה, לצרף גם אותי למצביעים בעד?

צבי ויינברג (ישראל בעלייה):

גם אותי בבקשה.

היו"ר ש' בן-צור:

אני מצרף אותך, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, וגם אותך, חבר הכנסת צבי ויינברג. ובכן, עשרה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. הצעת החוק של חבר הכנסת שטרית בנושא מס שבח מקרקעין עוברת לוועדת הכספים.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – שירותי בריאות בבתי-הספר)

התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' בן-צור:

אנחנו עוברים להצעת חוק מס' 767/פ – הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – שירותי בריאות בבתי-הספר. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להציג בפני הכנסת הצעת חוק לתיקון חוק ביטוח בריאות ממלכתי כך שייקבע באופן חד-משמעי, שאינו משתמע לשתי פנים, כי האחריות למתן שירותי בריאות מונעת בבתי-הספר תהיה אחריות המדינה, וכי השירות הזה יינתן גם על חשבון המדינה, כפי שנהוג בכל המדינות הנאורות.

מדינת ישראל היא היום המדינה היחידה בעולם שבה ההורים מחויבים לשלם, כדי שאחות בית-הספר תיתן לילדים חיסון, תבדוק את מצבם הבריאותי, כדי שרופא יסתכל בהם פעם בשנה ויבדוק אותם וכדי שיינתן להם חינוך הולם בתחום הבריאות.

חברי הכנסת, הבעיה היא לא רק עניין כספי. מובן שההורים ארגנו, בצדק, מחאה, ארגנו אפילו שביתה נגד ההחלטה להטיל עליהם מס נוסף – מס בריאות התלמיד. שביתה המחאה הזאת היתה מחאה של רבבות ההורים נגד הניסיון לכפות עליהם תשלום נוסף על מס הבריאות שממילא משלם כל אזרח וכל תושב במדינה.

אבל, מעבר לשאלה של גביית המס הנוסף מההורים, ומעבר לאי-צדק שקיים כרגע, שבו האגרה נגבית לפי מספר הילדים, כי כל ילד חייב באגרה הזאת; מעבר לנושא הזה יש לנו אחריות כבדה כנציגי הציבור לדאוג לכך שכל תלמיד במדינת ישראל יקבל גם את החיסונים, יעבור את הבדיקות התקופתיות ויהיה נתון למעקב רפואי מונע.

הניסיון לימד, חברי הכנסת, שכל המהלך שנעשה בשנים האחרונות – שהשירות הזה לתלמידים בבתי-הספר הועבר באמצעות הרשויות המקומיות, והרשויות המקומיות לקחו קבלנים, חברות מספקות שירותים – החברות הקבלניות האלה לקחו רופאים ואחיות שרמתם לא תאמה את הנורמות שלדעתי משרד הבריאות צריך לעמוד עליהן, וכבר קרו מקרים שחברות קבלניות לא סיפקו את

השירות הזה. כאן בכנסת הזאת דנו במצב שהיה בזמנו בעיריית אשדוד, כאשר אלפי תלמידים נותרו ללא חיסונים, כי החברה שעיריית אשדוד לקחה לא סיפקה את השירות.

חברי הכנסת, שירותי הרפואה המונעת לתלמידים ניתנו בעבר על-ידי משרד הבריאות. גם אז היתה ביקורת על כך ששירותי הרפואה האלה אינם מספיקים. כמי שגדלה והתחנכה בארץ אני יכולה לומר, שבשנותי בבית-הספר היו שירותי הרפואה לילדים רבים יותר, רחבים ומקיפים יותר מאשר שירותי הבריאות היום. ואני שואלת: איך מדינת ישראל נעשית עשירה יותר, מפותחת יותר, גדולה יותר וחזקה יותר, ויש לה פחות כסף בשביל שירותי בריאות בבתי-הספר?

הרי זה לא הגיוני. מדינת ישראל בשנות ה-50, בשנות הצנע, ידעה לדאוג לכך שבכל בית-ספר יהיה רופא. והיום, עם עודף רופאים כפי שיש היום במדינת ישראל, אנחנו לא יכולים לדאוג לכך שבכל בית-ספר יהיה רופא?

מדובר גם, חברי הכנסת, ברפואה מונעת, מדובר גם בחינוך לבריאות. הרבה הורים, הרבה אזרחים במדינה כואבים, למשל, שעוד ועוד בני נוער נוהים אחרי שתיית אלכוהול, שתופעת הסמים מתפשטת בקרב הנוער יותר ויותר. ואני שואלת: היכן נקבעות הנורמות של ההתנהגות בתחום הבריאות אם לא בתקופה שבה התלמידים יושבים בבתי-הספר?

אם יהיה חינוך נכון ונאות למה שאנחנו מכנים אורח חיים בריא, ואם ילמדו בני נוער את הנזק שבעישון, את הנזק שבאלכוהול ואת הנזק שבסמים, ואם יקנו להם הרגלים ויכולת להתמודד עם הפיתוי הזה של עישון, אלכוהול וסמים, אחר כך אנחנו, כמדינה וכחברה, נשלם הרבה פחות כסף כדי לגמול אנשים מסמים, כדי לגמול אנשים מאלכוהול או כדי לרפא את כל הנזקים האינפירמיים מהעישון, את כל מקרי הסרטן שאחר כך צריך לטפל בהם בגלל העישון.

ואיפה זה מתחיל, חברי הכנסת? – לא בגיל 30. זה מתחיל בבתי-הספר. שם נקבעים ההרגלים, שם הנוער מתרגל לעשן, שם הוא מתחיל את שתיית האלכוהול ושם הוא נתפס לעישון סמים. אם יפתחו את החינוך הזה לאורח חיים בריא בבתי-הספר, נוכל לחסוך מעצמנו כחברה הרבה כאב, הרבה אסונות והרבה אמצעים כלכליים.

בשנת 1989 קיבל משרד הבריאות, בעקבות ארגון הבריאות העולמי, מסמך שקוראים לו: "קווים למדיניות בריאות". באותם קווים למדיניות בריאות היה כתוב באופן חד-משמעי: הדבר הכי חשוב הוא לפתח את שירותי הבריאות המונעת. ואם מדברים על שירותי בריאות מונעת, יש לנו התחנות לאם ולילד, התחנות לבריאות המשפחה והשירותים בבתי-הספר. אלה השירותים האוניברסליים, הכלליים שצריכים להינתן לכל תלמיד, בלי שום קשר לא למוצאו, לא לגובה ההכנסה של הוריו, לא למצבו הכלכלי, לא למצבו החברתי.

לכן, חברי הכנסת, להצעת החוק שמונחת לפניכם יש חשיבות מכרעת דווקא לגבי אוכלוסיות מעוטות הכנסה, לגבי משפחות מרובות ילדים, לגבי אלה שחיים מתחת לקו העוני, לגבי המגזר הערבי, שיש בו בעיה קשה מאוד עם רשויות מקומיות שאינן מסוגלות לספק את השירות הזה, לגבי העולים ולגבי קבוצות נוספות.

אני רוצה לסיים בדוגמה הבאה. ארצות-הברית היא הארץ שבה ההוצאה לבריאות לנפש היא הכי גבוהה בעולם, ולכאורה שם מצב הבריאות היה צריך להיות הכי טוב. ובכל זאת ארצות-הברית נמצאת היום ברמת בריאות נמוכה יחסית למדינות מפותחות רק מסיבה אחת יסודית – שם שירותי הבריאות המונעת, גם לאם ולילד, וגם בבתי-הספר, ניתנים לא באופן ממלכתי לכל הילדים, אלא באמצעות הרופאים. כתוצאה מכך כיסוי החיסונים, למשל, בארצות-הברית הוא בשיעור של 60% בלבד. ואצלנו השירות הזה הוא ממלכתי וכיסוי החיסונים הוא למעלה מ-90%.

אפי אושעיה (העבודה):

בארצות-הברית, כל כמה שהיא קפיטליסטית מוציאים 14% מהתקציב לבריאות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

הטענה שלי היא כזאת: אתה יכול להוציא הרבה מאוד לבריאות, אבל אם אתה לא מוציא לשירותי הרפואה המונעת, לילדים, לתלמידים, לא עשית דבר. לכן, כל כמה שאתה חוסך כמה עשרות מיליוני שקלים בשירות לתלמיד, אתה אחר כך מבזבז מאות מיליונים בריפוי המחלות שאפשר היה למונען.

אפי אושעיה (העבודה):

אמת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

לכן, אני מבקשת להעביר את הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ש' בן-צור:

תודה. אדוני סגן שר הבריאות, בבקשה תשובתך.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי, משרד הבריאות אחראי למתן שירותי בריאות לתלמיד, בין בעצמו ובין באמצעות נותני שירותים ורשויות מקומיות.

לדעתי, רצוי שמשרד הבריאות ייתן את השירות ישירות בעצמו, כפי שמאפשר החוק כפי שהוא, וללא צורך בתיקוני החקיקה.

קיימת בעיה במימון מתן השירות. בעיה זו היתה אמורה לבוא על פתרונה עם חקיקת חוק הסדרים במשק המדינה. הפתרון בחוק ההסדרים, גביית אגרת בריאות לתלמיד, אינו פתרון אידיאלי, אך לא נמצא פתרון אחר, וניתנו הקלות מסוימות, כמו פטור לתושבי ערי פיתוח, והוסמכו הרשויות המקומיות לתת הנחות למשפחות ברוכות ילדים ולמשפחות במצוקה כלכלית.

לאור ההתנגדות הנחרצת של ועד ההורים הארצי וחלק מהרשויות המקומיות לאגרה, לא ברור היום אם תהיה דרך למימון מתן השירות.

הצעת החוק כלשונה עוסקת בעניין טכני – כלומר שינוי הנוסח של סעיף 69(א) לחוק כך שכדי להעביר את האחריות למתן שירותי בריאות לתלמיד מאחריות המדינה לאחריות קופות-החולים, חייבים לשנות את החוק. זאת לעומת המצב הקיים, שלפיו לאחר החלפת הנוסח של סעיף 69(א) בחוק ההסדרים, כדי להעביר את האחריות למתן השירות לקופות-החולים על שר הבריאות לקבל החלטה בהסכמת שר האוצר ובאישור המדינה.

אחרי החלפת הנוסח של סעיף 69(א) כאמור, לא קיים הספק שהיה קיים קודם לכן, כי לאחר תקופת המעבר של חוק ביטוח בריאות ממלכתי בעוד שנה, תעבור האחריות לשירותי בריאות לתלמיד באופן אוטומטי לקופות-החולים.

דברי ההסבר להצעת החוק מבטיחים שינוי גדול יותר מהתיקון הטכני, ונאמר שם: "הצעת החוק מבטיחה ששירותי הבריאות יינתנו חינם לכל התלמידים בארץ ויהיו ברמה גבוהה".

אין חולקין על כך שזה המצב הרצוי, אך עד שיימצא פתרון לבעיית מימון מתן השירות, יש להתנגד להצעת החוק. כלומר, בעיקרון לבי עמך בהצעת החוק, וגם אנשי המשרד חושבים כך. אבל מה לעשות שאנחנו לא יכולים להעביר חוקים במדינת ישראל כאשר אנחנו יודעים שאין לנו ולא לאוצר מימון. צר לי שכל שבוע אנחנו צריכים לחזור על התקליט הזה בדיונים על הצעות החוק שאנחנו מקבלים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

ואם האזרחים לא ישלמו?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אז המדינה תצטרך לדעת איך להתמודד עם הדברים הללו. אומנם המדינה ניסתה עכשיו לעשות כל מיני הקלות לעירות הפיתוח, למשפחות במצוקה ובמקומות נוספים. יש לנו מטרה לנסות כמה שיותר

להפחית את העומס על אותן משפחות. מה נעשה, אם אין קמח אין חוקים, אין אפשרות ליישם ולממש אותם.

אני רוצה להזכיר עוד נקודה אחת שאמרה חברת הכנסת גוז'נסקי. היא הזכירה עיקרון מאוד חשוב בנושא הבריאות במדינת ישראל. נדמה לי, שבתקציב הבריאות במדינת ישראל מקצים 5% מכלל התקציב לצורך מניעת מחלות וכדומה. זה באמת היה בשבילי דבר מוזר ביותר. כלומר, יש במדינת ישראל מדיניות של כיבוי שרפות. יש בעיה – בואו נתמודד אתה; יש מחלות, יש מצוקות – מייד מזרימים את כל הכספים כדי להציל.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כאשר חיים רמון רצה לעשות רפורמה, חשבנו שהגיעו ימות המשיח. מתברר שחיים רמון לא הביא את המשיח.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לכן יש בעיה מאוד עקרונית בנושא הזה, שאני לא מסכים אתה, שמקצים את רוב המשאבים במדינת ישראל לכיבוי שרפות. חינוך, הסברה נכונה, מניעה נכונה, חיסונים, כל אותם דברים יכולים לעזור מאוד מאוד במערכת הבריאות.

אני מסכים באופן עקרוני עם ההצעה הזאת, אבל מכיוון שמקורות מימון – אין, המשרד אצלנו מתנגד.

דוד טל (ש"ס):

הצעת החוק של חברת הכנסת גוז'נסקי חשובה מאוד. אולי תמליץ לממשלה למצוא תקציב. לכן נתמוך בה, אדוני סגן שר הבריאות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

מיכאל, אולי אתה תשיב, אתה יושב-ראש הקואליציה. אני אמרתי את דברי. המליאה תקבל את החלטתה. אני מנסה להסביר את הדברים באופן הברור ביותר. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 19

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון תיקון שירותי בריאות בבתי-הספר),
התשנ"ז-1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

19 בעד, תשעה נגד, אין נמנעים. הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – שירותי בריאות בבתי-
הספר) עוברת לוועדת העבודה והרווחה.

הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – השלמת מימון הסל), התשנ"ז-1996

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – השלמת מימון הסל),
התשנ"ז-1996 – הצעת חוק פ/907, של קבוצת חברי הכנסת. תנמק מהמקום חברת הכנסת תמר
גוז'נסקי. בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, מוגשת בזאת, בשם קבוצת חברי כנסת, הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי,
שעניינה לקבוע שמשרד האוצר וביטוח לאומי ידאגו להעביר את ההשלמות שנחוצות לקופות-החולים
לצורך מימון הסל מדי חודש בחודשו, ולא כפי שנהוג כיום, שהחוק לא קובע מתי יקבלו קופות-החולים
את ההפרש הזה. כתוצאה מכך נוצרו בקופות-החולים גירעונות כבדים, והן נאלצות לפגוע בשירות
למבוטחים.

הצעת החוק הזאת נתמכת על-ידי הממשלה. אני מבקשת להעביר אותה לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מזמין את סגן שר הבריאות, חבר הכנסת שלמה בניזרי, להשיב על ההצעה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מוותר על זכותי.

היו"ר ח' דיין:

אם אתה מוותר על זכותך, נעבור ישר להצבעה. נמתין חמש דקות עד להצבעה.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

זה מאושר.

היו"ר ח' דיין:

מאושר, לא מאושר – יש תקנון, ואני מכבד את התקנון ומאפשר לחברי הכנסת להגיע להצבעה.

חברת הכנסת מאור, אף-על-פי שגם אני תומך בהצעת החוק, אני פשוט הולך לפי התקנון. בבקשה, אאפשר לך דקה מהמקום.

סאלח סלים (חד"ש-בל"ד):

מה נעשה ארבע דקות?

היו"ר ח' דיין:

תדברו, תשבחו את המציעים.

ענת מאור (מרצ):

אדוני סגן היושב-ראש, הקפדה על חמש דקות היא מאוד חשובה. לצערי הרב, הבוקר, בהצבעה שבה היה הכרח להמתין חמש דקות – היא היתה הצבעה שלא בהסכמה – לא עמד יושב-ראש הכנסת על כך, ולא הספקנו להגיע להצבעה.

לעומת זאת, ככל הזכור לי, כאשר יש הנמקה מן המקום וזה מוסכם על ועדת השרים לענייני חקיקה, וזה מוסכם כרגע על סגן שר הבריאות – אין הכרח להמתין. אבל אם אני טועה, אני מאוד מצדיקה את העמידה על חמש דקות. אבל ייתכן מאוד שבמקרה הזה אפשר להצביע.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת אושעיה, בבקשה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לברך את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי על הצעת החוק שלה, ואני מנצל את ההזדמנות לומר, שבמערכת הבריאות חסרים כמיליארד שקל. אלה כספים שחסרים כתוצאה מהמערכת שנבנתה בחיפזון רב ולא הושלמה כראוי. והנה הצעת החוק המצוינת של חברת הכנסת גוז'נסקי וחברי כנסת אחרים יכולה לתרום ולו במעט לפתרון המצוקה.

אני מבקש לנצל את ההזדמנות החגיגית שניתנה לי ולקרוא לאביגדור קפלן, מנכ"ל קופת-חולים הכללית, לחזור, לפחות לכמה חודשים, ולא לנטוש את ספינת הבריאות, שבין כך ובין כך טובעת. זו ממש משימה לאומית, ואדם רב-פעלים, בעל יכולת ניהולית וארגונית שכמותו – מערכת הבריאות זקוקה לו. אני מניח שכל הבית יצטרף לקריאה לאביגדור קפלן לחזור לתפקיד. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אפי אושעיה.

אני רוצה להשיב לחברת הכנסת ענת מאור בסוגיה שהעלית כרגע. אין אני אחראי לניהול של יושב-ראש אחר בנושא שהצגת כאן בפני. אני עצמי אשתדל לעבוד על-פי התקנון כדי לכבד את כל אלה שרוצים לתמוך בהצעת החוק. אני בהחלט רוצה להצטרף לברכות על הצעת החוק.

נעבור להצבעה, בבקשה.

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון השלמת מימון הסל), התשנ"ז–1996, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 11, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת חוק ביטוח בריאות ממלכתי (תיקון – השלמת מימון הסל), התשנ"ז–1996, של קבוצת חברי כנסת, אושרה. הנושא יועבר לוועדת העבודה והרווחה להמשך דיון. תודה רבה.

הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – בחירה בחוץ-לארץ), התשנ"ז–1996

(הצעת חבר הכנסת ר' ריבלין)

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעה נוספת, הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון – בחירה בחוץ-לארץ), התשנ"ז–1996 – הצעת חוק פ/820, של חבר הכנסת ראובן ריבלין. הנמקה מהמקום. בבקשה.

ישיב שר הפנים לאחר הנמקה מהמקום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חוזר על הצעתי, כפי שהונחה על שולחן הכנסת, ומבקש לומר, שמטרת הצעת החוק היא לנטרל את השפעת הנהירה השנתית של מאות אלפי ישראלים לחוץ-לארץ על קביעת מועדי עריכת בחירות כלליות בישראל. לפי ההצעה יוכל כל ישראלי, בעל דרכון ישראלי בר-תוקף, להצביע בבחירות גם אם אינו נמצא בארץ. כולנו זוכרים את ההתלבטויות שהתלוו לקביעת מועד הבחירות האחרונות, כאשר השיקול המרכזי היה אותם אזרחי ישראל שאמורים היו לנסוע לחוץ-לארץ לחודשי הקיץ.

אני מבקש מהכנסת להעביר את הצעתי לדיון לקראת הכנתה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. אני מזמין את שר הפנים להשיב על ההצעה. יש תמיכת הממשלה, אבל בכל זאת תינתן לך הזכות.

שר הפנים א' סויסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להקדים ולומר שאין לנו התנגדות עקרונית לחוק הזה, חוק שבא לאפשר לאלה ששוהים בחוץ-לארץ להשתתף בהצבעה לכנסת ובהצבעה לבחירת ראש ממשלה. אבל ההצעה, כפי שהונחה היום על שולחן הכנסת, לא מקובלת עלינו, מאחר שהיא אינה ישימה, להערכתנו, וצריך לבצע בה שינויים.

אם חבר הכנסת רובי ריבלין מקבל את עמדתנו המקצועית, אין לי התנגדות להעברת ההצעה להמשך הדיון והטיפול. אבל על מנת שלא להשאיר את הדברים תלויים באוויר – אני מתכוון לשינויים בשיטת ההצבעה. אנחנו גורסים, שאם תאושר ההצעה, ההצבעה תהיה באמצעות הדואר ולא על-פי השיטה הקיימת בארץ – דהיינו פריסת קלפיות בחוץ-לארץ. צריך גם להתייחס לעניין התעמולה שהמפלגות ירצו לקיים שם ועוד דברים מעין אלה.

מאחר שאני מבין מחבר הכנסת ראובן ריבלין שהוא מוכן לתיקונים שלנו, אני מקבל את ההצעה ומציע להעביר אותה להמשך העבודה בוועדת החוקה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

כן, אדוני. אני מוכן ומסכים לכל התנאים שהועמדו על-ידי הממשלה.

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, חבר הכנסת ריבלין. לא קיבלת את זכות הדיבור ועוד לא סיימנו. יש כאן הצעה נוספת, של חבר הכנסת אפי אושעיה, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין. לאחר מכן, אם חבר הכנסת ראובן ריבלין ימצא מקום להשיב, בהחלט תינתן לו הזכות.

בבקשה, חמש דקות. ברשותכם, חברי הכנסת. חבר הכנסת צוקר, שומעים אותך יותר מאשר את הנואם.

דוד צוקר (מרצ):

ניסיתי להגיד לשרים שהם נותנים לגיטימציה לירידה. יש גבול למה שאפשר להצביע בעדו.

יוסי שריד (מרצ):

אני לא מבין את הדבר הזה – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שריד, תכבדו את הנואם.

צבי הנדל (מפד"ל):

– – – זו מדינה של העם היהודי.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת צבי הנדל, אני לא צריך את עזרתך.

חיים אורון (מרצ):

– – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת חיים אורון.

יוסי שריד (מרצ):

– – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יוסי שריד.

רפאל אלול (העבודה):

יבואו להצביע בקול כפול.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רפי אלול, אני לא צריך עזרה פה. חבר הכנסת דדי צוקר.

יוסי שריד (מרצ):

לא ייאמן. אחר כך ישאלו, למה יש ירידה במוטיבציה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יוסי שריד, אני מכיר אותך כאדם שאוהב לכבד את הנואמים. חבר הכנסת דדי צוקר, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה.

ח כהן (מרצ):

קודם קיבלו את העריקה מצה"ל, היום עורקים ממדינת ישראל.

היו"ר ח' דיין:

בבקשה, חמש דקות.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשקראתי את ההצעה של חבר הכנסת ריבלין היא נראתה הצעה תמימה למראה. אני מתפלא על ממשלת ישראל. באה ממשלה לאומית, שמדברת בשם – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת אושעיה, אני רוצה להגיד לך, שכשאתם הייתם בשלטון, בכנסת הקודמת, כשאתה לא היית כאן, החברים האלה הרחיבו את זכות הבחירה גם לטייסיים. הם אמרו אז: אנחנו בעד הרחבה כוללת, כמו במדינות אחרות.

קריאות:

חיים אורון (מרצ):

זה מזמין יורדים.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת דדי צוקר, יש לכם כל הזכות ללחוץ על הכפתורים ולהשפיע. עם כל הכבוד, יש לך הזכות להשפיע בהצבעה. כרגע אני מבקש שלא להפריע לנואם. זה כולל את חברת נעמי חזן. תודה רבה.

יוסי שריד (מרצ):

זה נכון שהרבה אנשים היו הרבה זמן בחוץ-לארץ, אבל זה לא מצדיק זאת.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת שריד, אני פשוט מכבד אותך ונמנע מלקרוא אותך לסדר.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, התחלתי לומר שהממשלה הלאומית, שעלתה לשלטון בשם זקיפות הקומה ודיברה בשם הציונות, באה לכאן ומנמקת הצעת חוק מהסוג הזה, שמשמעותה היא אחת – לתת ליורדים היושבים בנכר הצדקה לשיבתם שם ואת זכות ההכרעה במדינת ישראל לגבי הבחירות, לגבי הבחירה של חברי הכנסת ולגבי הבחירה של ראש הממשלה; זאת כאשר הם עצמם יושבים שם.

הנה, אדוני היושב-ראש, תשמע את הברקים והרעמים. מהשמים כועסים עלינו.

אין מה להשוות את מה שאמר חבר הכנסת איתן על אפשרות של הרחבת ההצבעה לגורמים נוספים, כגון טייסים, דיפלומטים וכך הלאה – לעומת יורדים שיושבים עשרות שנים בארצות-הברית, למשל, וניתן להם, ליורדים האלה, נפולת הנמושות, לקבוע את גורלנו כאן במדינת ישראל. זו הצדקה לירידה מהארץ. זו תמיכה באלה שברחו מכאן בשנות המצוקה שלנו. המשמעות של הצבעה כזאת היא תמיכה והצדקת הדרך של אלה שנטשו אותנו בשעות הקשות ביותר. לתת להם, לגורמים השלייליים הללו, היושבים בנכר, לקבוע את דמותה של מדינת ישראל? זה לא יעלה על הדעת. זו הצעה פוליטית.

היו"ר ח' דיין:

ברשותך, אני מבקש לסגור את המעברים. איפה הסדרנים? אני מבקש לסגור את הדלתות ולשמור שם על שקט.

חיים אורון (מרצ):

מה? אתם כל כך התייאשתם?

נעמי בלומנטל (הליכוד-גשר-צומת):

כולם חוזרים לארץ. זאת המדינה. זאת הדרך.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' דיין:

ברשותכם, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, חבר הכנסת דדי צוקר.

דוד צוקר (מרצ):

מה אתה רוצה ממני?

היו"ר ח' דיין:

מספיק.

דוד צוקר (מרצ):

הוא לא הבין. הסברתי לו.

היו"ר ח' דיין:

אפשר גם להסביר בשקט. תודה.

אפי אושעיה (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר שאני מתפלא דווקא על החברים מש"ס, למשל. בא לכאן שר הפנים ואומר שהממשלה והוא כשר הפנים מקבלים את ההצעה. אני מבין את אנשי הליכוד, שחושבים שהם יקבלו תמיכה מהגוש הימני השווה בנכר. לכן הם רוצים לעשות חוק פוליטי, שמשמעותו פוליטית, כדי לקבל תמיכה של אלה שירדו מן הארץ. אבל, אינני מבין את אלה מש"ס, למשל, שבדרך כלל מצביעיהם לא שוהים בנכר, אלא שוהים כאן, במדינת ישראל, ומצביעים עבור מפלגתם.

אני רוצה שהחברים מש"ס וחברים אחרים ידעו, שהמשמעות של ההצבעה היא הצבעה פוליטית, המשמעות היא לקבל תמיכה של אלה שירדו מהארץ, שמחזיקים שני דרכונים ולפעמים יותר, שלא חיים בארץ ומנצלים את הזכות שיש להם להמשיך להחזיק את הדרכון הישראלי, בלי לשלם כאן מסים, בלי לשרת כאן במילואים, בלי לשלם את החובות שמשלם כל אזרח ישראלי, והם רוצים לממש את הזכות הניתנת לאזרח הישראלי. את כל החובות המוטלות עליו, האזרח הישראלי ממלא כאן.

לכן, אני מבקש לומר כאן שאסור לנו לתת יד להצבעה פוליטית זו ומחובתנו להסיר את הצעת החוק הזאת מעל סדר-היום של מליאת הכנסת.

היו"ר ח' דיין:

תודה לחבר הכנסת אפי אושעיה. לחבר הכנסת ראובן ריבלין יש זכות להשיב. האם אתה מוותר?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מסכים להצעה.

היו"ר ח' דיין:

טוב, רבותי, אנחנו עוברים להצבעה. היה צלול.

דוד צוקר (מרצ):

תצביעו בעד ירידה.

היו"ר ח' דיין:

נעבור להצבעה מהירה. מי בעד? מי נגד?

דוד צוקר (מרצ):

תצביעו בעד ירידה.

היו"ר ח' דיין:

אני מבקש שלא לדבר בזמן ההצבעה.

קריאות:

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 22

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 17

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הבחירות לכנסת ולראש הממשלה (תיקון בחירה בחוץ-לארץ),
התשנ"ז-1996, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 22, נגד – 17, אין נמנעים.

דוד צוקר (מרצ):

זאת ממשלה ציונית?

חיים אורון (מרצ):

בושה.

קריאות:

דוד צוקר (מרצ):

תתביישו. בושה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת יוסי שריד, חבר הכנסת חיים אורון. מספיק. מה זה הצעקות האלה? תקבלו את דין הדמוקרטיה. אי-אפשר לצעוק כך במליאה. אני מצטער מאוד.

דוד צוקר (מרצ):

תתביישו.

היו"ר ח' דיין:

22 בעד, 17 נגד.

חיים אורון (מרצ):

סגן שר החינוך משה פלד – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אורון. נציגי מרצ.

דוד צוקר (מרצ):

בושה, בושה.

קריאות:

— — —

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יוסי שריד, אני אפילו לא סיימתי להכריז. חבר הכנסת חיים אורון.

קריאות:

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת צבי הנדל. חבר הכנסת חיים אורון. אתחיל לקרוא כאן את חברי הכנסת לסדר.

צבי הנדל (מפד"ל):

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת צבי הנדל. חבר הכנסת מיכאל איתן.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת צוקר, תודה רבה.

ובכן, הנושא הזה יעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חיים אורון (מרצ):

אדוני היושב-ראש, תשאיר את תוצאות ההצבעה שעתיים, ככה, כדי שיראו כולם איך הצביעו. סגן שר החינוך הצביע בעד זה.

היו"ר ח' דיין:

הנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך דיון. תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, נעבור לנושא הבא בסדר-היום, שאלות ותשובות. ישיב סגן שר החינוך, התרבות והספורט.

סגירת חטיבות הביניים ביישובים בדואיים לא מוכרים

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ט בטבת התשנ"ז (8 בינואר 1997):

נמסר לי שמשרדך מתכוון לסגור את חטיבות הביניים ביישובים הבדואיים הלא-מוכרים בנגב ולחייב את התלמידים ללמוד רק ביישובים המוכרים.

רצוני לשאול:

1. האם המידע נכון, ואם כן – באילו בתי-ספר מדובר?

2. האם אין חשש שמהלך כזה יגביר את נשירת התלמידים ממסגרת הלימודים בשל המרחק הרב שייאלצו לעבור בדרכם לבית-הספר?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת – 1. תלמידי בתי-הספר שנמצאים בריכוזים ארעיים אמורים לעבור בעתיד לבתי-ספר שביישובי קבע. ביישובים הארעיים אין חטיבות ביניים. מדובר בבתי-ספר יסודיים, שיש בהם גם כיתות ז', ח', ט' – אבו-כף, ראש-זוהר, אלאעסם א', אלאעסם ב', אל-סייד, אל-עזאמה, תל-ערד, אבו-קרינאת, אל-טורשאן ואל-הואשלה. קיימת מגמה להעביר את התלמידים לחטיבות הביניים שבתוך יישובי הקבע, על מנת שילמדו על-פי תוכנית הרפורמה ויזכו לחשיפה מוגברת בתחום הטכנולוגי, לתגבור בשעות לימוד ולשיפור ברמתם של עובדי ההוראה.

2. אין חשש שהמעבר לבתי-הספר הנ"ל יגביר את הנשירה של התלמידים, שכן קיים מערך הסעות המסיע גם כיום את התלמידים לבית-הספר התיכון ואמור לענות על צוריהם הנוספים בעתיד. תודה.

היו"ר ח' דיין:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מרצ):

אדוני סגן השר, לא נעים לי לומר, אבל אני לא יודע מי בדיוק הכין לך את התשובה. קיים חשש ממשי. לחברי הכנסת שלא יודעים את העובדות אומר, כי מדובר במחצית האוכלוסייה בנגב שגרה בפזורה. השמות שמנית פה, אבו-כף, אל-הואשלה – אלה הם יישובים בדואיים שחיים בהם 45,000 תושבים; מדובר במחצית התלמידים בנגב.

דבר אחד כבר הוכח למעלה מכל ספק: ברגע שמתחילים להסיע תלמידים, שיעור הנשירה אצל הבנות הוא קריטי. בנות משבט אחד לא ייסעו לבית-ספר בשבט אחר. אני אומר זאת באחריות מלאה.

אני חושב שהתהליך שהתחיל בשנים האחרונות, של הוספת חטיבות ביניים באותם מקומות שמנית, כל זמן שהיישובים הללו קיימים, צריך להשלים אותו ולאפשר להם ללמוד במקומם. אם אתם רוצים לפתור את הבעיה, צריך לפתור את בעיית הבדואים בנגב ולא לגרום לעיוות חמור מאוד, משום שאחוז התלמידות שסיימו את בתי-הספר ילך ויקטן, כפי שקורה כל הזמן.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מאוד מתפלל על השאלה הזו. בתחילת סדר-היום של המליאה היום דיבר חבר הכנסת שחל על הנושא של הרשות השנייה ועל השידורים של התחנות הפיראטיות, וטען כלפי סיעות הקואליציה שהן מסייעות בזה שהן מתירות לשדר ובזה שהן – – –

חיים אורון (מרצ):

— — —

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

רק רגע, אני מבין.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת חיים אורון.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מבין היטב. הקשבתי לשאלתך, תן לי לענות את תשובתי. בזה שאתה לא מקבל את תשובת המשרד ומעודד בניית בתי-ספר ביישובים שאינם קבועים, ביישובים ארעיים, אתה מעודד את חוסר הארעיות והופך אותם ליישובים שהם במסגרת החוק. זה לא יעלה על הדעת, ולכן זאת התשובה של המשרד.

חיים אורון (מרצ):

אדוני סגן השר, המעט שאני יכול להגיד לך הוא, שיש לך קושי בהבנת הנקרא. אבל אני יכול להגיד לך יותר – שאל את שר התשתיות, והוא יגיד לך, שמה שאמרת הוא קשקוש, משום שהמדיניות הרשמית של הממשלה שבה אתה סגן שר היא, שכל זמן שהאוכלוסייה נמצאת היכן שהיא נמצאת, יסופקו לה השירותים הבסיסיים במקום שהיא נמצאת בו. הצהיר על כך השר אריאל שרון בנגב כמה וכמה פעמים. אני מציע לך ללמוד את הנושא, ולא לקשור פיראטים וערוץ-7 עם אנשים שחיים שם שנים רבות יותר מאשר אתה – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת אורון, קיבלת דקה מהמקום ועכשיו אתה מדבר עוד דקה לא מהמקום.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

האזנתי לעצתך.

חיים אורון (מרצ):

אבל יש לך בעיה עם כושר ההבנה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

טוב.

ריקון מערות קברים בירושלים

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א בשבט התשנ"ז (19 בינואר 1997):

פורסם (רצ"ב צילום הידיעה) כי ארכיאולוגים של רשות העתיקות רוקנו ביום שישי, ב' בשבט התשנ"ז, וחיללו מערות קבורה בכביש מס' 1, סמוך לשכונת פסגת-זאב, אף שהובטח שלא ייגעו בהן.

רצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. אם כן – מה יעשה משרד החינוך בנדון?

3. האם יימסרו העצמות שנלקחו מהמקום לקבורה?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לכל השאלות – ביום שישי, ב' בשבט התשנ"ז, 10 בינואר 1997, ארכיאולוגים של רשות העתיקות לא חפרו בקברים עתיקים בכביש מס' 1.

בכביש מס' 1, בסמוך לשכונה פסגת-זאב, מתבצעת חפירת הצלה רבת היקף עקב הזזת כביש מס' 1 לירושלים על-פי בקשת היזם – חברת "מוריה" – משרד הבינוי והשיכון ועיריית ירושלים.

במסגרת חפירת ההצלה נחפרו ונחפרות עתיקות שונות, לרבות קברים עתיקים, לבקשת היזם.

ביום הנדון עבד טרקטור בעבודות חישוף של האתר. במאמר המצורף לשאילתא קיימת לכאורה סתירה בין הטענה כי רוקנו מערות באותו יום לבין טענה שנייה על-אודות עבודת הטרקטור.

יש להבהיר, כי רשות העתיקות לא הבטיחה דבר על חפירה זו או חפירה אחרת, ועל כן היא אינה יכולה להפר הבטחה שלא ניתנה.

אשר לעצמות אדם הנחשפות בחפירה, העצמות מועברות לקבורה, כמקובל, לידי המשרד לענייני דתות. מאחר שלא נחשפו עצמות אדם ביום שבנדון, לא נמסרו עצמות לקבורה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן השר. אנחנו עוברים לשאלה נוספת.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, מאחר שאני עצמי לא הייתי במקום, מושא השאילתא, אבקש, ברשותך, להרחיב את השאלה ברמה העקרונית. בכמה מקומות בארץ אשר נחפרו בגלל כבישים, פיתוח או יוזמות ראשוניות של הרשות לארכיאולוגיה, אני יודע בידיעה אישית – ואדוני סגן השר, אם אתה תבדוק תלמד לדעת – שיש שיטה, זה לא "פיקשוס" של טרקטור; כאשר מגיעים למקום ומוצאים שם קברות, אם לא מגיעים אנשים חרדים דתיים שמפגינים וזועקים, השיטה היא פשוט לחסל את הקברים, וגם לא תמיד להעביר את העצמות למשרד הדתות.

אדוני סגן השר, אומנם אנחנו עוסקים ברשות שחיה בפני עצמה, פועלת כרשות, אבל בכל אופן משרד החינוך הוא המשרד האחראי לרשות הזאת. הרי אתם גם קוראים עיתונים ושומעים שיש חדשות לבקרים הפגנות ומחאות של אנשים שחרדים באמת לקדושת בתי-קברות. שאלתי אליך – האם לא הגיע הזמן שמשרד החינוך, אולי בצירוף עם משרד הדתות, יקים ועדה קבועה, כדי שאתם תפקחו על פעולות רשות העתיקות ותנחיתו עליהם הוראות, שלפיהן בכל מקום שמוצאים קבר, בכל מקום שמוצאים בית-קברות, עליהם להפסיק את העבודה ולקבל הנחיות מתאימות ממשרד הדתות, מכם, לטעמי גם מהרבנות הראשית? תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ. בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

חבר הכנסת רביץ, אני אשמח מאוד אם יצורפו לוועדה שאני מאוד מסכים אתה גם נציגים של העדה המוסלמית.

יצחק כהן (ש"ס):

היה דיון בכנסת על חילול קברים. היתה התנגדות של כל חברי הכנסת, גם מהשמאל – – – אולי כדאי להוציא מתוך "דברי הכנסת" את הדברים האלה – – –

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני שמח שגם ידידנו חבר הכנסת וליד צאדק הצטרף להצעה. גם אני מקבל את ההצעה הזאת. אני חושב שהוועדה הזו, אם לא תוציא הוראות חדשות, צריכה לעדכן את ההוראות, לחדש אותן, לבדוק את התאמתן למציאות. אני מקבל בהחלט את ההצעה, אעביר אותה למשרדי, ואדאג לכך שקודם כול תיבדקנה ההוראות, ואחר כך תצאנה הוראות מעודכנות, מתואמות ומותאמות. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן השר.

הכאת ילדה על-ידי מורה

חבר הכנסת י' לנקרי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א בשבט התשנ"ז (19 בינואר 1997):

נודע לי, כי בתאריך 7 בינואר 1997, בבית-הספר על-שם רנה קאסן בירושלים הוכתה ע', תלמידת כיתה י"א, על-ידי מורה מבית-הספר.

רצוני לשאול:

1. האם הנושא נבדק, ומה הם ממצאי הבדיקה?

2. כיצד מתייחס משרדך למעשה שכזה?

3. אילו אמצעים יינקטו?

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

לכל השאלות – הנושא נבדק. אני מעביר אליך, חבר הכנסת לנקרי, בנפרד את השתלשלות העניינים, כפי שפורטה על-ידי מנהל בית-הספר.

מן האמור במכתב הנ"ל משתמע, שהתלמידה דחפה את המורה, שאסרה עליה ועל תלמידות נוספות לעזוב בהפסקה את שטח בית-הספר, בניגוד לנהלים הנובעים מסיבות בטיחותיות וביטחוניות והידועים לתלמידים. כמו כן דרכה התלמידה על רגלה של המורה, ואילו המורה דחפה אותה מעליה.

אני מציע לקרוא את מכתבו של מנהל בית-הספר ולהיווכח, שמי שאשמה במקרה זה, ככל הנראה, היא התלמידה.

נראה לנו שהאמצעים שנקט בית-הספר הם סבירים בנסיבות העניין.

אני משאיר לך פה את הפרוטוקול ואת המכתב של מנהל בית-הספר. תודה רבה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אתה אמרת "ככל הנראה". למה "ככל הנראה"? או שיש מסקנה או שאין מסקנה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני אומר: נראה לנו שהאמצעים שנקט בית-הספר הם סבירים.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

בכל מקרה האשמה היא על התלמידה. אתה אמרת את זה.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת יהודה לנקרי, שאלה נוספת. בבקשה, דקה מהמקום.

יהודה לנקרי (הליכוד-גשר-צומת):

מכובדי סגן שר החינוך, ראשית, אני מודה לך על התייחסותך. אני יודע על-פי עדויות ממקורות מוסמכים, שמעבר לדחיפות ההדדיות בין התלמידה למורה בראשית האירוע, היה גם המשך – התנפלות המורה על התלמידה. עדות לכך חברות של התלמידה; הן יכולות היום להעיד בפני כל מי שישמע אותן שהיה פשוט מסע של הכאה שיטתית בידי אותה מורה את התלמידה. אני מציע שאדוני סגן שר החינוך יערוך בדיקה מעמיקה יותר, נוקבת יותר, שממנה נוכל להסיר, כפי שאמר יושב-ראש ועדת החינוך חבר הכנסת זיסמן, כל ביטוי או מונח של "ככל הנראה" ו"טיפול סביר".

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני עברתי עוד הפעם על התשובה, ולא מוזכר פה "ככל הנראה".

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כולם שמעו שאמרת "ככל הנראה".

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני מוכן לקרוא עוד הפעם את התשובה. לא מוזכרות פה אפילו פעם אחת המלים "ככל הנראה".

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אבל אני שמעתי, הכול שמעו.

היו"ר ח' דיין:

הוא חזר בו וזה נרשם בפרוטוקול, אז אין טעם לחזור על זה.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

קראתי מהכתב, יושב-ראש ועדת החינוך. עם זאת –

היו"ר ח' דיין:

הוא תיקן את עצמו לפרוטוקול, אז מספיק.

סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

אני בהחלט מקבל את הבקשה לבדוק פעם נוספת את הסוגיה ולראות באמת מה קרה שם. תודה רבה.

השתלמויות למורים במקצועות הנהיגה

חבר הכנסת מ' קליינר שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א בשבט התשנ"ז (19 בינואר 1997):

כדי להעביר לתלמידי כיתות י"א שיעורים בחינוך תעבורתי נדרשים מורים בבתי-הספר התיכוניים לעבור השתלמות של כ-100 שעות במקצועות הנהיגה.

רצוני לשאול:

1. איזה תקציב מוקצה לצורך העניין מתקציב המדינה?

2. מדוע לא מאפשרים למורי נהיגה מוסמכים, אשר משקיעים 600 שעות לימוד במקצוע הנהיגה ובקיאם בו, להעביר את שעות הלימוד הללו?

תשובת סגן שר החינוך, התרבות והספורט מ' פלד:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תלמידי כיתות י"א לוקחים חלק בתוכנית חינוכית תחת הכותרת "חינוך תעבורתי". בתוכנית זו עוברים התלמידים תהליך חינוכי המכין אותם לקראת המשמעות והאחריות של נטילת ההגה לידיהם.

משרדנו עוסק בהוראת הנהיגה. משימה זו מוטלת על המורים לנהיגה. התלמידים עוסקים במרכיבים המשפיעים על התנהגותו של האדם כנהג ובמיוחד בעיות הייחודיות לנהג הצעיר.

התוכנית בנויה ומושתתת על דיאלוג בין מחנכים ומורים לתלמידיהם. לבניית התוכנית שותפים כמה גורמים.

לצורך המרצת התלמידים לקחת חלק בתוכנית זו הגיע המשרד לסיכום עם אגף הרישוי של משרד התחבורה על מנת שהתלמידים יהיו זכאים לגשת למבחן העיוני עם סיומו של הקורס הנמשך 26 שעות.

השירות הפסיכולוגי-הייעוצי של משרד החינוך והתרבות תרם גם הוא את חלקו לבניית תוכנית זו. המורים המביעים נכונות ונמצאים מתאימים לכך משתתפים בקורס של כ-150 שעות. התנאי הבסיסי לקבלה לקורס זה הוא הכשרה וניסיון בתחום ההוראה. מורי הנהיגה אחראים לתחום הוראת הנהיגה כולו.

לתוכנית זו מוקצה תקציב של 3.5 מיליוני ש"ח מהקרן למימון פעולות למניעת תאונות דרכים.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לאדוני סגן שר החינוך והתרבות.

הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

היו"ר ח' דיין:

הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת רפאל פנחסי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

היו"ר ח' דיין:

לא, זה פתק שניתן לי עכשיו. לא נורא.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת קבעה את הוועדות הבאות לדיון בהצעות לסדר-היום:

1. ועדת הכלכלה תדון – א. בהצעה לסדר-היום בנושא: כביש חוצה-ישראל – פגיעה ברשויות המקומיות ובשכבות החלשות, הצעת חבר הכנסת מקסים לוי; ב. בהצעה לסדר-היום בנושא: רכישת רשת המזון של ה"שקם" על-ידי רשת "שופרסל" – הצעת חבר הכנסת עמיר פרץ.

2. ועדת העלייה והקליטה תדון בהצעות לסדר-היום בנושא: עתידם של 500 רופאים עולים – הצעות חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, אפרים סנה, נעמי חזן ומיכאל נודלמן.

הודעה נוספת, אדוני היושב-ראש.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכנסת אישרה ביום שלישי, י"ג בשבט התשנ"ז, 21 בינואר 1997, הוספת חמישה חברים כממלאי-מקום בוועדת החוץ והביטחון: שלושה חברים מסיעת הליכוד ושני חברים מסיעת העבודה.

מטעם סיעת הליכוד – חברי הכנסת רפאל פנחסי, אבנר חי שאקי ואלכס לובוצקי.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

הליכוד לא מוכן לתת להם את המקומות על חשבוננו.

היו"ר ח' דיין:

צריך הצבעה על ההצעה השנייה שלך, חבר הכנסת פנחסי?

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

צריך לקיים הצבעה.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

אפשר לשאול שאלה?

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

כאשר אסיים את דברי תדע בדיוק כמה חברים יש ואיך זה פועל. הכול מפורט לפרטי פרטים.

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פנחסי, בהודעה הראשונה ליושב-ראש לא היתה שום בעיה כי זה לא נושא שמוגש להצבעה. ההצעה השנייה שביקשת ממני להעלות בפני הכנסת, אכן הכנסת צריכה לאשר אותה בהצבעה, ומכיוון שלא הודיעו לחברי הכנסת שהנושא יועלה להצבעה – – –

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

לעולם אין מודיעים.

היו"ר ח' דיין:

אני אתייעץ עם מזכירות הכנסת.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

לא מודיעים. צריך לצלצל חמש דקות לפני ההצבעה. כשמודיעים על חילופי גברי או על חברים נוספים לא מכניסים זאת בסדר-היום; לא כותבים זאת בסדר-היום.

היו"ר ח' דיין:

אני אברר את הנושא הזה. עד שתגמור את ההודעה אני אברר את הנושא הזה.

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

אני חוזר עוד הפעם מההתחלה. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חוזר על הודעתי מחדש. ועדת הכנסת אישרה ביום שלישי, י"ג בשבט התשנ"ז, 21 בינואר 1997, הוספת חמישה חברים כממלאי-מקום בוועדת החוץ והביטחון: שלושה חברים מסיעת הליכוד ושני חברים מסיעת העבודה.

מטעם סיעת הליכוד – חברי הכנסת רפאל פנחסי, אבנר חי שאקי ואלכס לובוצקי. שמות ממלאי-המקום הנוספים מסיעת העבודה יימסרו במועד אחר. כל אלה – נוסף על ארבעה ממלאי-מקום קבועים בוועדת החוץ והביטחון.

ועדת החוץ והביטחון מונה 17 חברי כנסת קבועים ועוד תשעה ממלאי-מקום.

ברצוני לציין, כי ועדת הכנסת תציע לתקן את תקנון הכנסת באופן שיסדיר את מעמדם של ממלאי-מקום בוועדות.

היו"ר ח' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הוספת חמישה ממלאי-מקום במקום ארבעה בוועדת החוץ והביטחון. לחצתי, אתם יכולים להצביע.

הצבעה מס' 16

בעד הצעת ועדת הכנסת – 6

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת ועדת הכנסת לבחור חמישה ממלאי-מקום בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 6, אין מתנגדים, אין נמנעים. הכנסת אישרה את הצעת היושב-ראש הזמני של ועדת הכנסת להוספת חמישה ממלאי-מקום במקום ארבעה בוועדת החוץ והביטחון. סליחה, זה בנוסף. תיקון לפרוטוקול – בנוסף.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כמה חברים יהיו בוועדת החוץ והביטחון?

היו"ר ח' דיין:

ממלאי-מקום. תודה רבה.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

רפאל פנחסי (יו"ר זמני של ועדת הכנסת):

הריני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדת החוץ והביטחון; מטעם סיעת הליכוד: במקום חבר הכנסת רפאל פנחסי יכהן חבר הכנסת זאב בנימין בגין. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה ליושב-ראש הזמני של ועדת הכנסת.

הצעות לסדר-היום כינוס המועצה המייעצת לעניין החינוך במגזר הערבי

על-ידי שר החינוך, התרבות והספורט

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 1282 ו-1284 בנושא: כינוס המועצה המייעצת לעניין החינוך במגזר הערבי על-ידי שר החינוך, התרבות והספורט. חבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא, בבקשה, שלוש דקות תמימות עומדות לרשותך.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אין ספק שהחינוך הערבי במדינת ישראל סובל ממשברים, מפיגור לעומת המגזר היהודי, ומי כמוך יודע, אדוני השר – בתקופת כהונתך האחרונה כשר החינוך, התרבות והספורט עשית רבות למען החינוך הערבי, ואנחנו לא מתכחשים לזה. אתה מודע לבעיות, לעליות, לירידות של המגזר הערבי, ואנחנו זוכרים ומוקירים מה שעשית.

בשנה שעברה הוקמה ועדה מייעצת לשר החינוך, התרבות והספורט בתוקף סמכותו כשר החינוך, התרבות והספורט, לפי סעיף 34(4) לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953. לפי סעיף 14 לחוק, שר החינוך, התרבות והספורט התקין תקנה שתוקם מועצה מייעצת לחינוך הערבי שמתפקידה יהיה לבחון את מצב החינוך הערבי ולהציע לשר החינוך, התרבות והספורט המלצות, תוכניות, דרכי פעולה לקידומו של החינוך הערבי במדינת ישראל כך שישולבו התלמידים הערבים בכל אשר המערכת החינוכית תיתן למערכת החינוך היהודית.

לתפקיד הזה מונה יושב-ראש שהוא ממונה על-ידי השר, ד"ר ג'ורג' קנאזע. התפלאתי מאוד מאוד לשמוע שד"ר ג'ורג' קנאזע, למרות ההפצרות הרבות – אני לא שמעתי מפיו – למרות ההפצרות החוזרות ונשנות לכינוסה של המועצה המייעצת הזאת, המועצה לא כונסה.

הגדיל לעשות אחד הדוברים של משרדך, שלא הזדהה בשם, בעיתון "הארץ" – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

למה השר רובינשטיין לא כינס את המועצה?

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

זה היה בערך בתקופה החופפת את היציאה, כמעט.

הגדיל לעשות אחד מבכירי משרדך, שלא הזדהה בשם, שאמר שהעניין של החינוך הערבי, אני מצטט מ"הארץ", לא בסדר העדיפויות של המשרד, וזה דבר מפליא כפליים אם זה יוצא ממשרד החינוך, התרבות והספורט, אם זה יוצא ממשרדך.

אם אתה מניד בראשך לאות שלילה, אני מבקש לחקור את העניין הזה ביסודיות, מכיוון שהחינוך הערבי, שמדדה בדרכו להתקדמות לעניין הזה, אם הוא לא מוצא את העניין הזה בסדר העדיפויות של משרד החינוך, התרבות והספורט, אני חושב שאנחנו מחטיאים הרבה מאוד מטרות שמשרד החינוך, התרבות והספורט צריך להיות מופקד עליהן.

האם אין הוועדה המייעצת הזאת צריכה לבחון את מצב החינוך המיוחד במגזר הערבי ולמצוא דרכים לשם תיקון המצב; למצוא מקום, דרכים ואמצעים כדי לעצור את הנשירה המדהימה והחמורה בחינוך במגזר הערבי?

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, בבקשה.

וליד צאדק חאג'-יחיא (מרצ):

מדוע אין מטפלים בעניין הפסיכולוגי והסעד הפסיכולוגי שיהודים וכל תלמיד זכאי להם, בו בזמן שרק 38% מהתלמידים הערבים מקבלים סעד פסיכולוגי וסוציאלי? ילדים בעלי מוגבלויות מיוחדות – זה לא מצריך כינוסה של המועצה הזאת?

כל הדברים האלה, אדוני השר, מחייבים אותנו לכנס את המועצה הזאת כדי לדון לעומק ובכנות, למצוא את הדרכים כדי להתגבר על הבעיה הזאת, שהיא בבחינת מגפה. אם אנחנו לא משקיעים משאבים ומאמצים בחינוך הערבי, זה לא רק רע לערבים, זה רע לכולנו.

לכן צריך לכנס את המועצה הזאת בדחיפות, וראוי שלא יהיה רק מלל במועצה הזאת, אלא שיהיו גם עניינים תכליתיים, בעלי אופי, שנוכל להגישם למערכת החינוך ולבשר שאדוני המשיך במסורת הקודמת שלו במערכת הזאת.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד רק שני משפטים. נודע לי שבמחלקת העתיקות, אם אנחנו כבר מדברים על עתיקות, האחראי לעתיקות במגזר הערבי פוטר. אני מבקש לבדוק את העניין הזה. שמעתי גם, שביחידה לדמוקרטיה ולדו-קיום פוטר הממונה שם במשרד החינוך. אני מבקש ממך, אדוני השר, לבדוק את העניינים, ומעל הכול, שתכנס מייד את הוועדה המייעצת, המועצה המייעצת, וגם שיהיו שיניים להחלטותיה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת וליד צאדק חאג'-יחיא.

אני מזמין את חבר הכנסת אחמד סעד; בבקשה, שלוש דקות.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ב-8 בחודש זה פורסם בעיתון "הארץ", כי שר החינוך מר זבולון המר מסרב לכנס את המועצה המייעצת לחינוך ערבי, המועצה שהוקמה על-ידי שר החינוך הקודם, מר אמנון רובינשטיין. פעולתה של המועצה המייעצת הערבית הוסדרה בתקנות אשר פורסמו ב-12 ביוני ברשומות המדינה.

לטענת דובר משרד החינוך, התקנות אינן מחייבות את השר להקים או להפעיל את המועצה המייעצת. לדבריו, הפעלת המועצה המייעצת "אינה נמצאת על סדר-היום, זה לא נמצא בראש סדר העדיפויות שלנו". זה ציטוט מהדובר.

אם זה נכון, זה משקף מדיניות וגישה חמורה כלפי החינוך הערבי, שסובל ממשבר חמור. התפקיד של המועצה המייעצת הערבית הוא לבחון את מצב החינוך הערבי ולהציע לשר תוכנית פעולה לקידומו ולשילובו המלא של החינוך הערבי במערכת החינוך הממלכתית.

הסירוב, משמעותו שניתן לחשוב שאין בכוונת משרד החינוך ובמדיניותו תוכנית להתמודד עם משבר החינוך במגזר הערבי, עם הבעיות העיקריות הבאות שסובלת מהן מערכת החינוך בארץ. אמנה רק כמה מהבעיות האלה:

1. בקשר למטרות. ניסוח המטרות שמופיע בחוק החינוך הממלכתי אינו מביא בחשבון את צורכי החינוך הערבי, ויש במטרות אלו התעלמות מוחלטת מהזהות הלאומית הקולקטיבית של האוכלוסייה הערבית בישראל, בו בזמן שיש דגש על הזהות הציונית והיהודית. כמובן, תוכנית הלימודים וספרי הלימוד הן נגזרת של מטרות אלו, ולכן אין בהן על-פי רוב התייחסות לצרכים הייחודיים של האוכלוסייה הערבית בישראל.

2. התקציב. החינוך הערבי סובל מחוסר שוויון בתקציב, בעיקר בתקציב שעות הטיפוח, המשאבים המפצים והשעות האחרות. התקבולים וההוצאות בגין החינוך ברשויות המקומיות הערביות פחות בהרבה מהשיעור המקביל להן ברשויות היהודיות. נציין את דוח 46 של מבקרת המדינה, שבו היא ציינה: התקבולים לנפש בעיירות הפיתוח היהודיות הם 510 שקל לעומת 419 שקל ביישובים הדרוזיים; וכמובן, אם נעשתה השוואה עם החינוך הערבי בכלל, האחוז יהיה נמוך יותר.

היו"ר ח' דיין:

משפט מסכם, בבקשה.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

3. בינוי. אנו דורשים להתייחס למצב החמור הקיים במבנים בבתי-הספר הערביים, ולא להחיל את הקפאות הבינוי על בתי-הספר הערביים, כדי לסגור את הפערים ולענות על הגידול הטבעי באוכלוסייה, ובהתחשב באחוז הגדול של הנושרים שיש להחזירם למערכת.

4. משרות פיקוח. אנו ערים למחסור הרב בתחום זה, דבר הפוגע בעבודת המורים ובתפקוד המערכת. אנו דורשים הוספת תקנים לפיקוח מקצועי, שפות, מתמטיקה, אמנות ומוסיקה, וכן הוספת תקנים למשרות בכירות באגפים השונים, במיוחד משרות ברמת המטה.

כתוצאה מהמצב שתואר לעיל, שיעור ההצלחה של התלמידים הערבים בבחינות המשוב, בבחינות הבגרות ובבחינות הפסיכומטריות נמוך בהרבה משיעור ההצלחה של התלמידים בבתי-הספר היהודיים. שיעור הנשירה הוא ביחס הפוך, כך ששיעור הנשירה בבתי-הספר הערביים הוא 75% מסך כל הנושרים במערכת החינוך בארץ.

אנו מבקשים משר החינוך שיכנס את המועצה המייעצת. אנו דורשים ממשרד החינוך טיפול שורשי בבעיות החינוך הערבי, שינוי מהותי במטרות החינוך ובתוכניות והקצאת משאבים שווים. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אחמד סעד.

אני מזמין את שר החינוך להשיב על ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת וליד צאדק ואחמד סעד. לאחר מכן, חבר הכנסת עזמי בשארה יציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת וליד חאג'ל-יחיא.

בבקשה, אדוני השר.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע לחברי הכנסת הנכבדים, חברי הכנסת וליד צאדק ואחמד סעד שהעלו את הנושא, בעיקר לנוכח הטון שבו אמר חבר הכנסת אחמד סעד את הדברים, שלא לערבב בין מצב המצדיק פעילות גדולה מאוד שלנו, ואני מתכוון לכך, של המגזר הערבי בחינוך, לבין כינוס המועצה. שהרי המועצה כאילו היתה כל השנים, והיו אפילו שרים שאולי נראו לך כמי שיותר אכפת להם מזה, ואתה מציין את המצב גם אחרי זה כדומה. וגם עיתון "הארץ", זה לא השקר הראשון שלו על משרד החינוך. אני לא עוסק בכל יתר הדברים. אבל אינפורמציות לא נכונות, לרבות זאת שהוא נתן היום על הדמוקרטיה – אלה אינפורמציות שקריות ומכוונות.

אבל, אתם לא צריכים לקשור את הדברים, מפני שאנחנו באמת צריכים ליצור קשר אמיתי בינינו בשביל לבנות את מה שצריך לבנות. ואני מודה לחבר הכנסת וליד צאדק, שהזכיר שבתקופתי, כשאני הייתי שר החינוך – אני באמת רוצה לתקן ורוצה לעשות לא פחות ממישהו אחר. ואני מתכוון לזה.

אני גם הייתי זה שהרכיב את הוועדה שהציעה את תוכנית החומש. נכון, לא הייתי – אבל היא מומשה בחלקיה על-ידי השרים שבאו אחרי.

אני רוצה להצהיר פה שמשרד החינוך בראשותי ער לטיפול ראוי של החינוך במגזר הערבי. אני יודע את הבעיות כפי שצייתם אותן, אני לא מכחיש אותן. נכון, יש בעיה שצריך לטפל בה. מאז כניסתי לתפקיד לפני חצי שנה נפגשתי כמעט עם כל חברי הכנסת הערבים, לפי יוזמתם, עם מחנכים ערבים, ונפגשתי גם עם נציגי המגזר הבדואי בנגב, בבאר-שבע.

גם בשבוע הקרוב צפויות לי עוד פגישות רבות עם ראשי רשויות חינוך, פגישה עם כל ראשי המועצות שקשורים בחינוך בערים. כך ששני הדברים לא קשורים זה בזה, ואני אסביר לגבי המועצה.

המועצה המייעצת הוקמה בפברואר 1994 על-ידי שר החינוך הקודם, אמנון רובינשטיין, לא באופן סטטוטורי אלא כמועצה מייעצת שאין לה תוקף חוקי. כמו שנמסר לי – זאת אינפורמציה שיש בידי, ואני מניח שהיא נכונה – המועצה הזאת הפסיקה את ישיבותיה לאחר ישיבות מספר, מפני שהמסמך שהיא הוציאה אחרי כמה ישיבות נגע לדרישה להקים מינהל חינוך ערבי עצמאי. דרך אגב, אם מזכירים את עיתון "הארץ", גם אני קראתי את המאמר בעיתון זה. המועצה הפסיקה את ישיבותיה בתקופתו של השר רובינשטיין, ולמיטב ידיעתי, על סמך אינפורמציה שמסרו לי ואני מניח שהיא נכונה, כמחאה על כך ששר החינוך לא קיבל את ההמלצה, התפטר היושב-ראש פרופסור ג'ורג' קנאזע.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

לא ג'ורג' קנאזע; כמה חברים התפטרו.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

כמה חברים התפטרו במאי 1996, ומאז לא התכנסה המועצה. כלומר, עוד קודם שהגעתי למשרד החינוך.

מה הבעיה שלי עם המועצה? ערב הבחירות במאי 1996, ממש ערב הבחירות – שהרי יוני זה כבר אחרי הבחירות – כאשר רשמו את המועצה, בניגוד להנחיות של היועץ המשפטי לממשלה, לא לגבי משרד החינוך אלא לגבי כל המשרדים, לא לחטוף מחטפים, בדמדומים של הממשלה, ממש בשבוע האחרון, פנה אז השר רובינשטיין לתת מעמד סטטוטורי לשלוש שנים לאותו הרכב שהוא קבע.

אני חושב שהיה הוגן, אם אדם עומד לעזוב או לא, אבל יכול להיות שהוא יעזוב, להשאיר את המצב כפי שהוא, וכשהוא יחזור – לתת מעמד סטטוטורי. יש לאפשר לשר שהגיע לראות, אולי הוא ירצה לראות אחרת את המבנה של המועצה ולא לחטוף, בזמן שהיועץ המשפטי אמר שלא לעשות דברים כאלו. נראה לי שזה מהלך של בחירות, אם מותר להכניס פה את הבחירות. ערב הבחירות אתה אומר להם: אני נותן לזה מעמד סטטוטורי. ודאי שמבטיחים. אני מניח כך, אני לא מכיר את זה כעובדה. אחרת, לא מובן לי למה לא נתת לה מעמד סטטוטורי במשך שנתיים, ועשית את זה ממש ערב בחירות, וזה נרשם לאחר הבחירות. לכן הדבר הזה, כפי שהוא נעשה, נראה לי לא תקין. כלומר, לא לתת מעמד קבע למועצה בשנתיים של קיומה, ולחטוף בחופזה ולהעמיד אותי בפני עובדה מוגמרת לשלוש השנים הבאות; אולי יש לי מחשבה אחרת? אני לא אומר שכן, אני אפילו לא מכיר את ההרכב.

אני יכול, למשל, לשקול עכשיו לבנות הרכב אחר למועצה, להרחיב אותה, כמו שאני מבין את צורכי המערכת. אני רוצה לראות מה, וכדומה; ואני גם רוצה לבדוק אם מחטף כזה תופס. לא שאני לא רוצה שתהיה מועצה; בהחלט כן. למה לא? אין לי בעיה שתהיה מועצה, יש לי בעיה במחטף הזה. אני אומר את זה באופן גלוי. ראוי שתהיו לא פוליטיים, לפי דעתי; תקבלו את זה שלא עושים כך.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

בתוך כמה זמן – – –

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני לא אתנגד שזה יעבור לדיון בוועדה, כפי שהציעו, ושם נדבר. למה לי להתחייב כרגע?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני השר, למה לא נדון בהמלצותיה של הוועדה שמונתה על-ידי השר הקודם? הדיון המהותי התקיים אז.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני אסביר לך. הרי אני מתכוון לדון בסוגיות שונות, מה אני יכול לקדם בחינוך הערבי. אני יושב עם מי שצריך ואעשה מה שצריך. אמרתי שלא מצאה חן בעיני הצורה שרצו להכתיב הרכב מסוים של ועדה לשלוש השנים הבאות. נראה לי שלא עושים כך, ואל תלמדו מזה שיש לי משהו שלא לטובת החינוך הערבי. אני בטוח שנדון בכל הדברים.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

זה בסמכות שלך.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני לא מכיר ולא יודע מה זה סטטוטורי, מה זה חייב אותי וכדומה. לכן יש לי פה בעיה.

מערכת החינוך הערבי נראית לי בעדיפות גבוהה בסולם. אם מישוהו אמר מה שאמר, אם "הארץ" לא המציא את זה, אז לא היתה לו סמכות לומר – אם מישוהו אמר, זה לא על דעתי אלא בניגוד לדעתי.

הקידום של המועצה עומד לנגד עיני, ואין לזה קשר עם הפעלת הוועדה בהרכב הנוכחי שלה. אני מתייחס להרכב מאוד בתום, מפני שאני אפילו לא יודע מי בהרכב, לא נכנסתי לזה, מפני שהצורה לא מצאה חן בעיני.

אני מציע שכל הנושא יעבור לוועדת החינוך. אין לי בעיה.

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

אדוני נגד הוועדה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לא, אני פשוט הבהרתי. חבר הכנסת מחאמיד, הסברתי את העניין בהרחבה. אני מוכן להסביר לך שוב, ותוכל גם לקרוא את הדברים בפרוטוקול.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

הוא רוצה לחדש את ההרכב.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אמרתי שלא חוטפים דבר כזה ועושים אותו סטטוטורי כמה ימים לפני הבחירות. אני רוצה לראות אותו, אני רוצה לראות מה אני רוצה לבנות.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

אדוני מתנגד לעצם קיומה של המועצה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

לעצם קיומה של המועצה אני לא מתנגד. אם אתה שואל אותי אם צריך להכתיב לי הרכב מסוים לשלוש שנים – אני רוצה לבדוק אם זה חוקי, אם זה בסדר.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

כדי שלא תעשה אותה שגיאה בעוד ארבע שנים. מותר לחדש את הרכב המועצה?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

נדבר על כך בוועדה. למה פעמיים? אתה בוודאי תהיה שם.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

בכל מקום שאתה תהיה בוועדה, גם אני אהיה.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

להיפך, אני אבוא אליך. אני לא יודע אם עקבתם אחרי זה. אתה דיברת אתי שצריך לדון בנושא של ערים מעורבות. אני רק מזכיר שהקמנו ועדה גם בעניין האלימות ביפו, ואנחנו מתכוונים לפעול בזה מאוד ברצינות.

וליד צאדק חאג'י-יחיא (מרצ):

לא רק יפו.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אנחנו רוצים לדבר על עוד ערים מעורבות, אבל במקרה דיברתי על יפו.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

כשיהיה הלובי.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

כן, הזכרתי את זה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. ברשותך, למרות השינוי החדש בתקנון, שעל ההצעות לסדר-היום ישיב השר חמש דקות – הארכתי קצת מעבר למקובל. כיוון שעדיין יש גם המציעים להסיר את הנושא מסדר-היום, אני רוצה לאפשר לאחרים, ובוודאי תתחשבו גם בזמנו של סגן ראש הממשלה ושר החוץ שצריך להשיב גם הוא.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

יש הסכמה.

היו"ר ח' דיין:

אני יודע שיש הסכמה. השר הסכים שהנושא יידון בוועדה, ואני מבין שגם אתם מסכימים לכך, אבל יש הצעה נוספת של חבר הכנסת עזמי בשארה להסיר את הצעתו של חבר הכנסת – – –

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

הוא מסכים.

היו"ר ח' דיין:

הוא מסכים להסיר, בסדר.

אנחנו עוברים להצבעה. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לשאול שאלה, והשר מסכים.

היו"ר ח' דיין:

השר מסכים להעברת הנושא לוועדה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני רוצה לשאול שאלה לסדר-היום.

היו"ר ח' דיין:

סליחה. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני יודע שאתה לא מבין מה שאמרתי.

היו"ר ח' דיין:

אני מבין טוב מאוד.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

הוא לא שמע טוב, הוא הבין.

היו"ר ח' דיין:

אני מאוד מבין, תאמין לי, ואם אתה ממשיך בסגנון הזה אני גם לא אתן לך את רשות הדיבור.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

הכוונה, שלא הבנת מה הנושא שלי.

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

פשוט לא שמעו טוב.

אחמד סעד (חד"ש-בל"ד):

יש הצעת השר להעביר את העניין – – –

היו"ר ח' דיין:

כן, עוד מעט נצביע. אחר כך החבר שלך גם לא יבין אותך. תן לו להסביר. בבקשה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

אני מצטער שהדברים כל כך נמרחו. יש לי שאלה פשוטה.

היו"ר ח' דיין:

מה קרה לדברים? מה הדברים – – –

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

פשוט – – – התבלבל.

היו"ר ח' דיין:

מה התבלבל?

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

יש לי שאלה פשוטה.

היו"ר ח' דיין:

מה התבלבל?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

היתה כאן הצעה – – –

היו"ר ח' דיין:

סליחה. אנחנו נעבור להצבעה. אדוני השר, אנחנו נעבור להצבעה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

רציתי לשאול שאלה פשוטה: קיבלתי מכתב, אני מתאר לעצמי שגם חברי כנסת אחרים קיבלו, שיושב-ראש הוועדה פנה וביקש פגישה עם השר. למה הפנייה הזאת לא נענתה במשך כמה חודשים?

שר החינוך, התרבות והספורט ז' המר:

אני לא יודע מזה.

היו"ר ח' דיין:

תביא לו אחר כך את המכתב והוא ישמח מאוד.

תודה רבה לשר החינוך זבולון המר.

ובכן, על איזו ועדה מדובר? ועדת החינוך.

עמנואל זיסמן (הדרך השלישית):

ועדת החינוך.

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 13, נגד – אין, אין נמנעים. ובכן הנושא: כינוס המועצה המייעצת לעניין החינוך במגזר הערבי על-ידי שר החינוך, התרבות והספורט, יועבר להמשך הדיון בוועדת החינוך והתרבות. תודה רבה.

הצעות לסדר-היום

הפרסומים בדבר מכירת נשק מדרום-אפריקה לסוריה

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הפרסומים בדבר מכירת נשק מדרום-אפריקה לסוריה, הצעות לסדר-היום של חברי הכנסת עזמי בשארה ונעמי חזן, מס' 1363 ו-1406.

רשות הדיבור לחבר הכנסת עזמי בשארה, ואחריו – לחברת הכנסת נעמי חזן.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, ב"הארץ", ב"ידיעות אחרונות" ובכל העיתונות היומית בארץ התפרסמו ב-13 בינואר וב-14 בינואר ידיעות על אפשרות של עסקת נשק בין סוריה לדרום-אפריקה, שבה אמורה דרום-אפריקה למכור לסוריה ציוד אופטי לטנקים בשווי של 640 מיליון דולר. כמובן, קמה מהומה והיו מחאות רשמיות של ארצות-הברית לדרום-אפריקה.

בינתיים השיבו הנשיא נלסון מנדלה וסגנו מביקי על ההאשמות נגד דרום-אפריקה, כאילו היא מפירה את האיזון העדין במזרח התיכון וכאילו היא מוכרת נשק למשטרים הנמצאים ברשימת המדינות התומכות בטרור לפי הרשימה של ארצות-הברית. מובן שהנשיא מנדלה סירב לקבל את הרשימה של המדינות התומכות בטרור של ארצות-הברית, כמצפן לפעילות דרום-אפריקה בחוץ-לארץ ולעסקות שדרום-אפריקה עושה. ברור הוא ששאריות משטר האפרטהייד הן היחסים החד-צדדיים שהיו לדרום-אפריקה במזרח התיכון, כמובן רק עם ישראל, לרבות עסקות נשק, לרבות – לדעתי ולדעת הרבה הרבה מומחים – גם בנושאים גרעיניים.

לשלטון. ועכשיו קמה, כפי שאמרתי, מהומה על כך שדרום-אפריקה הסיפור הזה השתנה מאז עליית ה-אפריקה מעזה לגוון את יחסיה עם הארצות במזרח התיכון, לרבות עם סוריה. מובן שלא מדובר בנשק התקפי, מדובר בציוד אלקטרו-אופטי לטנקים. יש האומרים אפילו שיש יכול להיות שמקורותיו הם בישראל, כתוצאה משיתוף הפעולה בין ישראל לדרום-אפריקה בתחום הטכנולוגי בזמן משטר האפרטהייד בדרום-אפריקה, בזמן שישראל מכרה נשק ומכרה ידע טכנולוגי למשטר בדרום-אפריקה, שלא נודע בכך ששמר על זכויות האדם.

לפני שאגיד מה דעתי בדיון הזה, אני רוצה, קודם כול, להוריד את הסיפור של זכויות האדם מהעניין. HUMAN RIGHTS WATCH, זה לא מה שמעניין את ישראל. יכול להיות שמעניין את ה-שדרום-אפריקה מוכרת נשק למדינה שאינה מכבדת זכויות אדם, אבל זה לא מה WASHINGTON שמעניין את ישראל. גם ישראל מוכרת נשק להרבה מדינות שלא מכבדות זכויות אדם. זה גם לא מעניין אותה שסוריה לא מכבדת זכויות אדם. אני לא יודע עד כמה מעניינות את ישראל זכויות האדם הסורי. מה שמעניין את ישראל הוא לשמור על הפער בינה לבין סוריה בתקופה שבה ישראל מאיימת כל שני וחמישי על הצבא הסורי בלבנון, ומאיימת אפילו, מפי שרים בישראל, להגיע לדמשק בפעם הבאה שתהיה מלחמה.

כאשר סוג היחסים הוא כזה, מי אנחנו שנקבול על הצד השני, שהולך ומצטייד בנשק, שהולך וקונה נשק? אם אתה במצב מלחמתי, אתה לא יכול לקבול על הצד השני שהוא הולך ומצטייד בנשק, מה ישנים, שצריכים חידוש באמצעים אלקטרו-אופטיים מהסוג שהם קונים עוד שמדובר בטנקים 72-מדרום-אפריקה.

אתה יכול לדרוש תנאים מסוימים לחימוש הצד השני בזמן שיש לך יחסי שלום אתו. אז, אולי, חלק מיחסי השלום וההבנה ההדדית הם איזונים עדינים ששומרים עליהם. אבל כשאין בכלל משא-ומתן עם סוריה והכול שבור כמעט, ואפילו מאיימים על סוריה כל שני וחמישי שתהיה מתקפה וצריך לשמור על הפער, מלינים על סוריה על שהיא הולכת ומצטיידת בנשק או מחדשת את הנשק שלה, אף שכל זה בכלל לא פוגע בפער, שנשאר, בין סוריה לישראל.

רק לצורך העשרת הדיון אני רוצה להעלות דבר שלדעתי נעלם מעיני הציבור בישראל ומהעיתונות הישראלית: עיינתי קצת בעיתונות הדרום-אפריקנית – מעניין שהעיתונות הישראלית כל כך סלקטיבית בעניין זה – ומסתבר שלעסקה הזאת של 640 מיליון דולר ניגשו שש חברות. חמש מהן

אירופיות, לא דרום-אפריקניות, חברה אחת דרום-אפריקנית. אלה חמש חברות אירופיות, ביניהן חברות צרפתיות שפועלות דרך פולין וחברות בלגיות שפועלות דרך סלובקיה. הצרפתיות פועלות ואפילו יש חברה אמריקנית שפועלת דרך סלובקיה, שגם היא ניגשה לעניין.

נראה שחוץ מכל הביקורת על דרום-אפריקה, שמכרה נשק לסוריה, יש כאן גם עניין עסקי. המערב רוצה למכור לסוריה את הנשק הלא-התקפי הזה בעצמו. למרות הרשימה של המדינות התומכות בטרור, יש חברות אמריקניות שפועלות באירופה, במדינות אירופיות שונות, ודרך המדינות האירופיות האלה – בדרך כלל מזרח-אירופיות, שכן שם מתמקד עכשיו סחר הנשק, דרך סלובקיה, דרך פולין – הן מוכרות לסוריה. בקרב שש החברות שניגשו למכרז הזה יש חברה שיש לה קשרים עם משרד ההגנה האמריקני. כלומר, חוץ מהצביעות בעניין זכויות האדם, יש בכלל צביעות בעמדה, שכן לאותו מכרז של 640 מיליון דולר ניגשו גם שש חברות מערביות. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה.

אני מזמין את חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה. לאחר מכן ישיב סגן ראש הממשלה.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, לדרום-אפריקה אין יחסים דיפלומטיים עם סוריה. אין שגריר דרום-אפריקני בסוריה, אין שגריר סורי בפרטוריה. לישראל יש יחסים דיפלומטיים מלאים עם דרום-אפריקה. יש שגריר דרום-אפריקני במדינת ישראל. האם יש שגריר מאומן בדרום-אפריקה? התשובה היא: לא. אלעזר גרנות, שהיה שגרירנו בדרום-אפריקה, הודיע כבר ביוני השנה, שמסיבות אישיות עליו לחזור לארץ. היתה שהות של שישה חודשים, אדוני שר החוץ, למנות שגריר למדינה האפריקנית החשובה ביותר ביבשת.

לפני כמה שבועות יצא מחליף ללא כתבי האמנה, בדיוק בתקופה שברור לחלוטין שאינטרסים קרדינליים של מדינת ישראל עומדים על הפרק. אני מנצלת את ההזדמנות של הדיון בנושא זה כדי להאיץ בך, אדוני, כי לא ייתכן שמדינת ישראל לא ממנה שגריר בדרום-אפריקה. ועכשיו אנחנו רואים שאי-אפשר לקדם אינטרסים ישראלים עם מדינה שיש לנו אתה יחסים דיפלומטיים מלאים כאשר אין שגריר.

לגופו של עניין: אדוני שר החוץ, אני מדברת בעיקר אליך. לפני שנבחרתי לכנסת, עסקתי רבות בחקר הפוליטיקה ההשוואתית ובמיוחד בחקר מדינות אפריקה והפוליטיקה האפריקנית. כתבתי כבר לפני 15 שנה סדרה של מאמרים בגנות היחסים הצבאיים בין ממשלת ישראל ומדינת ישראל לבין משטר האפרטהייד בדרום-אפריקה, ובזמני שמתו דגש במיוחד בעובדה, שפיתוח נשק משותף עם דרום-אפריקה עלול גם להגיע לידיים של אויבים ברורים של מדינת ישראל. כך קרה לגבי אפשרות של עסקות נשק בסוף שנות ה-80 בין דרום-אפריקה הלבנה לבין עירק. והיום שוב עולה הנושא על הפרק.

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ וממלא-מקום ראש הממשלה, לדעתי, בדיוק אותו היגיון של זכויות אדם, שעמד ביסוד ההתנגדות שלי לשיתוף פעולה עם משטר האפרטהייד, הוא גם ההיגיון שאומר, שבאינטרס הישראלי היום אין טעם לעודד בכל דרך שהיא את עסקת הנשק בין דרום-אפריקה לבין סוריה. אבל את הדבר הזה אפשר לקדם רק בסבלנות, בשיתוף פעולה פורה עם משטר חדש וצודק בדרום-אפריקה. מה לעשות – מדינת ישראל לא מסוגלת לעשות את זה, כי אין לנו שם שגריר. סוריה, שאין לה יחסים דיפלומטיים עם ישראל, מסוגלת בכל זאת להיכנס לעסקות נשק. את האינטרסים הבסיסיים שלנו אנחנו לא מסוגלים לקדם, כי לא מצאנו לנכון לתת כבוד לדרום-אפריקה החדשה והדמוקרטית ולמנות שגריר למדינה החשובה הזאת. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמין את סגן ראש הממשלה ושר החוץ, חבר הכנסת דוד לוי, להשיב על ההצעות לסדר-היום.

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דבר מוזר קורה: חברי כנסת קוראים עיתון, ומעלים מייד הצעה לסדר-היום. אחר כך, מעל הדוכן, הם אינם יודעים מה הם רוצים. זה אומר שבכלל טבעי הדבר שמוכרים, ועבור זו, זו הזדמנות כדי להעלות נושא – השגריר בדרום-אפריקה.

נעמי חזן (מרצ):

שר החוץ ד' לוי:

תרשי לי, בבקשה. לכן אינני מבין על מה התלונה הזאת. ממשלת ישראל וכל ממשלה בישראל, עת מגיעות ידיעות על מכירת נשק למדינות שאנחנו עמן במצב מלחמה, פועלות בדרכים רבות ושונות, דיפלומטיות ואחרות, כדי לנסות להשפיע שנשק כזה לא יגיע למדינה שמצהירה כי היא במצב מלחמה עם ישראל. את זאת בדיוק אנחנו עושים. אני רוצה לקוות כי הפעילות הזאת תישא פרי.

הצלחנו בכמה יוזמות כאלה, לא הצלחנו באחרות; כמו שנשק מסוים של טילים וידע בתחום מסוכן מאוד מסופק לסוריה על-ידי צפון-קוריאה, או ידע מסוים מסוכן מגיע ממדינה אחרת באותו אזור לסוריה ולאירן. אנחנו עושים כמיטב יכולתנו בתיאום עם עוד ממשלות שוחרות שלום.

אני רוצה לקוות גם שאותה התלבטות שיש כעת בדרום-אפריקה תישא פרי. יש שם הרבה אנשים התוהים, כי אותה ממשלה חדשה קבעה לעצמה עיקרון, שלא למכור נשק לאזור שיש בו מצב מלחמה. יש פניות מתוככי דרום-אפריקה וגם פטיציה של ארכיבישופים חשובים.

אנחנו עושים כמיטב יכולתנו על מנת לא רק להשפיע אלא גם לחזק את היחסים שלנו עם הממשל החדש שם. אני נמנה עם לאותם אנשים אשר ליוו בהערכה את פעילותו ומאבקו של נלסון מנדלה, אחד מלוחמי החופש החשובים בדורנו, ועושה כמיטב יכולתי על מנת שהיחסים בין ישראל לבין דרום-אפריקה החדשה יתהדקו על בסיס של ידידות. יצא לשם שגריר בקרוב.

גברתי חברת הכנסת נעמי חזן, אני מבין שהשגריר הקודם נשלח בהיותו חבר המפלגה שלך, כמינוי חיצוני. הוא לא יכול לטעון שאני קראתי לו מטעמים פוליטיים להפסיק את שירותו שם.

נעמי חזן (מרצ):

— — — עם כל הכבוד — — —

שר החוץ ד' לוי:

ברוך השם, אין האשמה כזאת, כי בימים אלה יש ערבוביה של טענות ומענות.

נעמי חזן (מרצ):

השגריר הודיע שהוא מסיים את תפקידו. אמרתי שהיתה לך תקופה של שישה חודשים כדי למנות שגריר אחר.

שר החוץ ד' לוי:

תרשי לי, למה את צועקת עכשיו?

נעמי חזן (מרצ):

— — —

שר החוץ ד' לוי:

לא הפרעתי לך, גם לא בקריאת ביניים, תשמעי את דברי בסבלנות.

נעמי חזן (מרצ):

היו"ר ח' דיין:

חברת הכנסת נעמי חזן.

שר החוץ ד' לוי:

יש עובדה, ועם העובדות אי-אפשר להתווכח. בל נטען, אל תבלבל אותנו עם עובדות. עובדות הן האמת. הוא החליט להפסיק את שירותו, וצריך לכבד את רצונו. אין מכריחים אדם; הוא בוודאי יודע למה. אני יכול רק לציין לחיוב את פעילותו.

מאז כניסתי לתפקיד, כינסתי שתי ועדות עליונות אשר קבעו ומינו שגרירים ועשרות דיפלומטים, ובעוד ימים מספר – עשרה ימים – תתכנס שוב עוד ועדה עליונה למינויים של משרד החוץ ותמליץ בפני הממשלה על מינויים נוספים, ביניהם גם שגריר לדרום-אפריקה, מדינה חשובה בהחלט.

כל אחד מצא לו את ההזדמנות. אחד העלה את הנושא בדחיפות, בא בטענות ואמר – וכי מה תלינו על דבר שהוא עצמו מעלה לאחר שקרא בעיתונות. הצעה שנייה נוגעת לדבר שנתתי תשובה לגביו. בדרך כלל, אם חברי כנסת מעלים סוגיה ורוצים ללבן אותה בוועדה לעומק, אני נענה. גם לגבי הסוגיה הזאת, אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן ראש הממשלה ושר החוץ דוד לוי. הצעות אחרות. חבר הכנסת ראובן ריבלין יציע להסיר את הצעתו – – –

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לאחר תשובת השר – – –

חיים דיין (הליכוד-גשר-צומת):

חבר הכנסת עבד-אלמאלכ דהאמשה יציע להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן. בבקשה – דקה.

עבד-אלמאלכ דהאמשה (מד"ע-רע"ם):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, בהזדמנות הזו אני רוצה לברך את שר החוץ על חתימת הסכם אוסלו ג', היציאה מהחברון וההיערכות מחדש שם. פתיחת הפתח לתהליך השלום ולהצלחתו, אני מקווה שתביא גם להצלחה בתהליך השלום עם סוריה. הרי מה יש למדינת ישראל עם סוריה? למה שלא יהיה גם שם שלום? אני מעודד מאוד מהצהרת שר החוץ הבוקר – שמעתי היום ברדיו – שהוא רואה בהחלטה 242 בסיס. מצוין, מקובל. הרי סוריה לא דורשת יותר מאשר לבצע את ההחלטה הזאת. אומנם, יש חילוקי דעות על פירוש ההחלטה, ובשביל זה יש משא-ומתן ובשביל זה צריך לעשות מאמצים ולהצליח. לכן, אני חושב, שהנושא העיקרי צריך להיות השאלה, מדוע לא יצליח התהליך הזה ולא יהיה פורה, כדי שאחר כך לא נצטרך לדון לא בעסקות נשק, לא ביחסים כאלה ואחרים ולא בטיילים. הרי צריך לעבור לעידן החדש. אני מברך ומקווה שאכן כך יהיה. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת דהאמשה. חבר הכנסת עזמי בשארה מקבל את הצעתו של השר?

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

לא מקבל.

היו"ר ח' דיין:

לא מקבל. מה אתה – – –

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אפשר לומר משפט?

היו"ר ח' דיין:

כן. משפט קצר.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

אני חושב, שהזלזול של השר בהצעה לא במקומו. כשיש הצעה דחופה לדיון, היא לא חייבת להיות בנויה על משהו. היא יכולה להיות דיון דחוף בנושא ציבורי חשוב, ולדעתנו, הוא חשוב, ולדעתי, מה שחשוב – – –

שר החוץ ד' לוי:

אדוני היושב-ראש, אני מבין שחבר הכנסת, המגמה שלו היא להדגיש שבאמצעות הצעה לסדר-היום הוא מחפה על אמריקה ועל עמדתה. יואיל לעשות זאת בכנסת, אם היא מקבלת את הצעתי להעביר לוועדה. אני מבקש להצביע.

היו"ר ח' דיין:

אתה אכן מקבל את הצעתו של השר?

האשם מחאמיד (חד"ש-בל"ד):

לוועדת החוץ והביטחון?

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת עזמי בשארה. נשאל גם את השני.

עזמי בשארה (חד"ש-בל"ד):

מקבל.

היו"ר ח' דיין:

מקבל. חברת הכנסת נעמי חזן?

אז כולנו מצביעים על הצעת השר. מי בעד העברת הנושא לוועדה ומי לא? בבקשה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

ובכן, חברי הכנסת, בעד – 11, אין מתנגדים ואין נמנעים. ההצעה לגבי פרסומים בדבר מכירת נשק מדרום-אפריקה לסוריה תעבור להמשך דיון בוועדת החוץ והביטחון.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ח' דיין:

ברשותכם, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, לפני שאנחנו עוברים להצעה הבאה.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, מטעם ועדת החוקה, חוק ומשפט, הצעת חוק מבקר המדינה (תיקון מס' 31), התשנ"ז-1997. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעה לסדר-היום

התפטרות מנכ"ל קופת-חולים הכללית

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 1431 – התפטרות מנכ"ל קופת-חולים הכללית – של חברי הכנסת אופיר פינס-פז, סילבן שלום ויצחק כהן. 'נמק חבר הכנסת אופיר פינס-פז. שלוש דקות – בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הבריאות, חברי חברי הכנסת, העליתי את הנושא הזה כהצעה דחופה שבדחופה לסדר-היום, משום שאין זה דבר של מה בכך שמנכ"ל קופת-החולים הגדולה במדינת ישראל מתפטר מתפקידו באופן פתאומי, באופן בלתי צפוי ובאופן כמעט מחאתי על מה שקורה במשרד הבריאות. ההתפטרות שלו לא היתה צפויה. אומנם, הוא סיים קדנציה, אבל הוא הבין שהוא לא יכול למלא בהצלחה את תפקידו קדנציה נוספת.

חברי, אני מחזיק כאן מסמך מחוק ההסדרים – שבעה עמודים צפופים של תקנות וחוקים שאושרו, שהובאו על-ידי הממשלה ואושרו על-ידינו, חברי הכנסת, אומנם בהתנגדות של חלקנו, אבל זה לא משנה את העובדה שהם עברו. התקנות האלה הן תקנות שכל כולן נועדו להגביל את יכולת הניהול של מנכ"לי קופות-החולים, כל קופות-החולים, ולהעביר את הסמכויות למשרד האוצר – כאילו למשרד הבריאות, אבל בפועל למשרד האוצר. זו הבעת אי-אמון בלתי רגילה של ממשלת ישראל, של משרד האוצר, במערכת קופות-החולים, שנתנו כתף להעברת חוק ביטוח בריאות ממלכתי במדינת ישראל ולמהפכה במערכת הבריאות. בעצם, המערכת כולה נכנעה לתכתיב של פקיד או שניים – בכירים ככל שיהיו – במשרד האוצר, אשר נראה ששיכון הכוח מעביר אותם על דעתם המקצועית, והם זוכים לגיבוי בלתי מוגבל מצד הדרג הפוליטי.

המנכ"לים של קופות-החולים, כבודם נרמס, ולמעשה נלקחה מהם היכולת הניהולית של קופות-החולים. מדובר על מינוי חשב מלווה לקופות בעת משבר. מדובר על כך, שכל החלטה משמעותית שקופות-החולים צריכות להחליט – הן חייבות לקבל את אישור השר. זה כמעט כל דבר. יש פה, כפי שאמרתי, עשרות סעיפים המגבילים את כוחם ויכולתם הניהולית של מנהלי קופות-החולים. אומנם, חלק מחברינו נזעקו באותה תקופה של אישור התקציב ונאבקו – – –

עד כמה שאני מבין, מגיעות לי חמש דקות.

היו"ר ח' דיין:

שלוש דקות. זו הצעה דחופה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אבל, כשאחד מגיש הצעה רגילה – – –

היו"ר ח' דיין:

חבר הכנסת פינס-פז, זו הצעה דחופה, וזה על-פי התקנון. אז יש לך עוד חצי דקה. בבקשה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

טוב. אם זמני כל כך מוגבל, אגיע מייד להצעות הספציפיות.

היו"ר ח' דיין:

אז אני מבקש משפט מסכם.

אופיר פינס-פז (העבודה):

כן. תן לי רק להגיע לעניין. ראשית, אני רוצה לבקש מהממשלה, קרי משר הבריאות שיושב כאן באולם ומשר האוצר, וזה תלוי בשניהם, לשנות את החקיקה: אם אפשר לבטל אותה – לבטל, אם לא – לבחון מחדש ולשנות.

אני רוצה לבוא ולומר לשר הבריאות: לדעתי, משוגע יהיה האדם שיקבל על עצמו לנהל את קופת-החולים הכללית במצב הקיים. זה מצב בלתי אפשרי. אני יודע שאתה שותף, וגם ביטאת זאת, ללא מעט מהדברים שאני משמיע כאן, ואולי לחלק – לא, ואתה תשמיע את דברך. כיוון שזו מערכת הבריאות המשמעותית ביותר במדינת ישראל, אני מבקש ממך להתערב, כדי לאפשר למנהל קופת-חולים כללית וליתר מנהלי קופות-החולים למלא כהלכה את תפקידם. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת אופיר פינס-פז. אני מזמין את שר הבריאות להשיב על הצעתו. לאחר מכן – הצבעה.

שר הבריאות י' מצא:

כמה זמן?

היו"ר ח' דיין:

בדרך כלל, חמש דקות לשר.

שר הבריאות י' מצא:

אדוני היושב-ראש, פרישתו של מר אביגדור קפלן היא סימפטום למערכת בריאות שהולכת לקראת קריסה והיא גם ביטוי לשחיקה האישית של איש בכיר, מנהל מוכשר – והבאתי את זה לביטוי עם התפטרותו – שבעימות מתמיד שלו עם פקידי האוצר הם הצליחו להתיש אותו; ואם אצטט את אביגדור קפלן: "עייפות החומר". במאבק כזה מגיעים מהר מאוד לעייפות החומר. קפלן עצמו יוצא למשימות כלכליות בחוץ, ואני בטוח שהוא ירגיש מאוד רענן שם בשל עימותים כלכליים ולא עימותים מיותרים.

המערכת של היום מעמידה את קופות-החולים והמנהלים שלהן במצב בלתי אפשרי. מחייבים אותם לתת שירות לציבור החולים ברמה מסוימת שנקבעה בסל בריאות, אבל במקביל גורמים לכך שמקורות המימון שלהם הולכים ונשחקים, והייתי אומר בזהירות רבה שניתן למצוא בזאת אפילו מדיניות של אותה פקידות קובעת באוצר. לאחר מכן מגיעים עם חוק ההסדרים, שהתקבל לאחרונה, ואני מאוד לא מרוצה. אבל נכנסתי לתפקידי כשחוק ההסדרים כבר היה בצעידתו הסופית, וקובעים בו חשב מלווה, סנקציות על הקופות אם ייכנסו לגירעון. זה אבסורד שהדעת אינה סובלת אותו. במדיניות אבסורדית כזאת, פקידי האוצר מביאים לכך שהקופות, במקום לפעול לשיפור מערכת הבריאות, נלחמות באוצר.

הם גורמים לסכסוך בין הגורמים השונים שמפעילים את מערכת הבריאות. הקופות רבות עם בתי-החולים, והריב הזה מתמיד. בתי-החולים רבים עם הספקים; אין להם במה לשלם. וכך, במקום שמערכת הבריאות תעסוק בבריאות, היא עוסקת ומתעסקת עם האוצר.

בפני מערכת הבריאות, אדוני היושב-ראש, ניצבת בעיית הבעיות, והיא נושא מדד יוקר הבריאות. בשל קוצר הזמן לא אגע בבעייתיות של המדד, ודי אם אציין שהמדד הזה אינו כולל בתוכו כמה מרכיבים עיקריים, שהם – הגידול באוכלוסייה, הזיקנה, המצב הדמוגרפי וההתפתחות הטכנולוגית. המרכיבים האלה מהווים 4%, מעבר למדד, מעבר לסל שנקבע. 4% אלה יוצרים גירעון של כ-400 מיליון שקל בשנה, ובשל הגירעון הזה מערכת הבריאות צועדת לקראת קריסה ועומדת היום בגירעון של כמיליארד שקל. נזכור כולנו שכאשר הבאנו את חוק הבריאות דיברנו כולנו על הבראה ואיזון תקציבי.

אנסה לקצר כדי להתקדם ולעבור לנושא הבא. אני רוצה לומר כאן מה הפתרון שאנחנו רואים – – –

בנימין אלון (מולדת):

אפשר לשאול שאלה, אדוני השר?

שר הבריאות י' מצא:

אני רוצה לסיים תחילה, בדקות העומדות לרשותי.

בנימין אלון (מולדת):

שאלה בנקודה האחרונה.

שר הבריאות י' מצא:

תרשה לי לסיים.

העובדה שמשרד האוצר אינו מכיר במרכיבים שציינתי, בגידול האוכלוסייה, בזיקנה ובטכנולוגיה, אינה מבטלת את קיומם. נוצר מצב פרדוקסלי, שקופות-החולים נכנסות לגירעון שחלקו הגדול מוצדק, ובסופו של דבר תצטרך המדינה לכסות את הגירעון הזה.

לכן, הגיע הזמן לשנות את מדד יוקר הבריאות, לכלול בו את המרכיבים הנכונים, שיכולים להביא למצב של מקורות תקציביים נכונים מול סל בריאות שנדרש לתת אותו ולהוציא אותו אל הפועל, זה הפער של 2%-3%, שהם כ-400 מיליון שקל, כפי שכבר אמרתי.

אני רוצה להמשיך ולהתקדם הלאה, ואם היושב-ראש יסכים אחר כך שתשאל שאלה, חבר הכנסת בני אלון, אז בבקשה.

לסיום אני רוצה לומר, שההתפטרות של מר קפלן איננה הסימפטום היחיד למצוקה של מערכת הבריאות. זה בהחלט סימפטום, כפי שהוא גם הביא זאת לידי ביטוי, אבל אני חייב להגיד לכנסת, שנשמעות זעקות קשות ורבות. אתמול הייתי עד אחרי חצות בסיור בבתי-חולים בעפולה ובנצרת, וראיתי את המצוקה שבמחלקות הפנימיות בבית-החולים "העמק". בכל בתי-החולים בארץ שוכבים חולים במסדרונות ובחדרי האוכל, וגם בתנאים אלה לא נותנים להם לשכב שם יותר משלושה ימים בממוצע ושולחים אותם הביתה.

חולים שוכבים היום בבתי-חולים בארץ שניים עד שלושה ימים, ואז משחררים אותם לבתיהם. צפיפות המיטות בבתי-חולים עוברת את ה-100% ומגיעה ל-120% ואף ל-130%, ומשום כך משחררים ומשחררים ומשחררים את החולים עוד בטרם אפשר לומר שהם יכולים לעמוד בריאים על רגליהם. המצב במחלקות הפנימיות הוא תוצאה של הזנחה של שנים רבות, וזה קשור כמובן בפיתוח התשתיות של מערכת הבריאות, שצריך לתת עליו את הדעת.

בעוד כ-45 דקות אני אמור להיפגש, עם הנהלת המשרד, עם שר האוצר, על מנת לנסות ולהגיע לאיזו עסקת חבילה, עסקת הבנה, שיהיו שותפים לה משרד הבריאות כמעסיק – ולצערי אני מעסיק של בתי-חולים, מוכר שירותים – וקופת-חולים, שתהיה קונה של שירותים אצלנו וגם כמספקת שירותים בבתי-החולים שלה, והאוצר כאוצר, מתוך התחייבות לעדכן אותה נוסחה שיכולה להביא מקורות מספיקים לסל הבריאות, לעדכן את נוסחת מדד הבריאות שיכולה לתת אותם 2%-3% נוספים ועל-ידי כך למנוע גירעונות.

אם נגיע לעסקה הזאת, אדוני היושב-ראש, אפשר יהיה לומר שמערכת הבריאות תצליח בצורה כלשהי להמשיך להתקיים כשראשה מעל פני המים. אם לא נצליח להגיע לעסקה כזאת, אני חרד מאוד מהתמוטטותה בשל גירעונות קשים.

אני רוצה להביע את צערי על הליכתו של מר קפלן. חבר הכנסת אורון, אני מביע פעם נוספת את צערי על הליכתו של קפלן, ואני רוצה להפנות את תשומת לבך לשורה האחרונה בדברי. דיברתי היום עם יושב-ראש הדירקטוריון של קופת-חולים, כי ב"הארץ" פורסמה היום ידיעה, שעומדים למנות ועדה לחיפוש מועמד מתאים. אני מקווה, וגם הבהרתי זאת, שהם יודעים היטב ששר הבריאות חייב לאשר כל מועמד בדרגים הבכירים בכל קופת-חולים. אם הם ידעו זאת, הרי מראש לא תיכנס מערכת כזאת להסתבכות ולאי-נעימות, ויחד נוכל למצוא לפחות דמות שיכולתה תהיה לא פחותה מזו של מר קפלן ואולי יותר. תודה רבה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה, אדוני שר הבריאות.

בנימין אלון (מולדת):

אפשר עכשיו לשאול שאלה?

היו"ר ח' דיין:

כן, ברשותך, אדוני שר הבריאות. אבל לפניך ביקש חבר הכנסת כהן לשאול שאלה. בבקשה.

יצחק כהן (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, אפשר לומר שהניתוח הצליח, אבל החולה מת.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת אלון.

בנימין אלון (מולדת):

אני רוצה לשאול את אדוני השר: אם מנטרלים את מדד יוקר הבריאות, האם יש אפשרות לראות שהתוכניות והשאיפות עם קבלת החוק הזה מובילות להבראה כלשהי, לדבר שיהיה חי הנושא את עצמו?

שר הבריאות י' מצא:

אדוני חבר הכנסת אלון, זו לא שאלה של נטרול המדד. המדד צריך להיות עם המרכיבים הנכונים שלו. יש סדרה של מרכיבים, והמרכיבים האלה לא כוללים את העיקר, את יום האשפוז. ימי אשפוז עולים לקופות-החולים 55% מכלל ההוצאות שלהן. ואם האוצר מתעלם ממרכיב כזה של אשפוז, שהוא 55% מהוצאות הקופה, שזה 2.7% במדד, וזה חסר – המדד שהאוצר מנסה לעדכן מגיע ל-10%. הוא עושה איזו טובה למערכת ומוסיף 2%, והוא מוכן לתת 12%.

אנחנו אומרים שצריך לעדכן אותו גם בדמוגרפיה, שהיא 2.7%, גם בטכנולוגיה, שזה 0.5%. אם האוצר יסכים לראות את המציאות של נוסחת עדכון הסל, של מדד יוקר הבריאות של 14%, המערכת הזאת תוכל להגיע להסדר עם קופות-החולים. כי קופות-החולים לא מוכנות היום לשבת ולעשות הסדר, לא מוכנות להתייעל התיעלות פנימית. בתי-החולים שלי לא מוכנים כלל לדבר על זה. אם נדע שמצד משרד האוצר יש נכונות, ואנחנו לא תובעים כסף להיום אלא מוכנים שהוא יתחייב לקופות בעדכון הסל הזה ב-1998, כי אז נוכל לבוא בידיים נקיות אל הקופות ולא לפץ אותן, בהבנה, להגיע להסדר חבילה במשק. שאם לא כן, אומרות הקופות: ממילא הכול קורס, על מה נשב להתדיין אתכם?

הנוסחה יכולה להביא לאיזון נכון, שיכול להביא לעסקת חבילה.

היו"ר ח' דיין:

מה הצעתך, אדוני השר? האם אתה מציע להעביר זאת לוועדה?

שר הבריאות י' מצא:

אני מוכן שזה יידון בוועדה, בכל ועדה שאתם חושבים שהיא מתאימה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

ועדת העבודה והרווחה.

שר הבריאות י' מצא:

גם אני חושב שזה צריך להיות נדון בוועדת העבודה והרווחה. היא הוועדה המטפלת בנושא של הבריאות – – –

יצחק כהן (ש"ס):

אולי לוועדה משותפת – – –

שר הבריאות י' מצא:

תחליט ועדת הכנסת לאיזו ועדה.

היו"ר ח' דיין:

טוב, ועדת הכנסת תחליט.

חבר הכנסת פינס, האם אתה מסכים שזה יועבר לוועדה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מציע את מה שהציע השר מצא, להעביר את זה לוועדה.

חיים אורון (מרצ):

ההצעה שלי היא להסיר זאת.

היו"ר ח' דיין:

ביקשת להעביר לוועדה.

חיים אורון (מרצ):

אני מבקש להסיר.

היו"ר ח' דיין:

השר ביקש להעביר לוועדה. אתה מבקש להסיר. בבקשה, דקה מהמקום.

חיים אורון (מרצ):

אדוני השר, חברי הכנסת, זה כמובן שימוש בכלי הפרלמנטרי. אני מאוד מסכים עם אותם קטעים בדבריו של השר, ששמעתי אותם. כמי שליווה גם את החקיקה, ובעיקר את תוכנית ההבראה של קופת-חולים, והיה מאוד מאוד מעורב, אני רוצה להביע את צערי על התפטרותו של אביגדור קפלן, שתרם תרומה גדולה לעיצוב המערכת של קופת-חולים, שהיתה ערב כניסתו של החוק במשבר שאיים על עצם קיומה.

לגופו של עניין, אני שמח שהמחלוקת היום אינה חוצה בין אוהדי קופת-חולים הכללית לאחרים. שר הבריאות ביטא כאן בעצם עמדה שהיום היא משותפת לכל קופות-החולים, בלי השייכות ההיסטורית שלהן. אם מדד סל הבריאות לא יעודכן כדין, ואם לא יימצא בסיס לחוק, אפשר יהיה להאשים את החוק, חבר הכנסת בני אלון, אפשר יהיה להאשים דברים אחרים. אגב, ללא החוק היינו היום בקטסטרופה גמורה. החוק העביר משאבים נוספים לבריאות בסך של מיליארד וחצי שקל השנה, ואולי יותר, לעומת מה שהיה קודם.

אם נקבל את העובדה שיש חוק שצריך לממן אותו, בסך הכול ההוצאה הלאומית בארץ לבריאות עדיין נמצאת בממוצע האירופי, הרבה למטה מארצות-הברית בגלל מערכת הבריאות היעילה יחסית שלנו.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת חיים אורון.

רבותי חברי הכנסת, אנחנו נעבור להצבעה. מי בעד להעביר לוועדה? מי נגד?

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 9

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ח' דיין:

בעד – 9, אין מתנגדים ואין נמנעים. היתה הצעה להעביר לוועדת העבודה והרווחה. היתה התנגדות של חבר הכנסת יצחק כהן, שהציע להעביר לוועדה משותפת. ובכן, אנחנו נעביר לוועדת הכנסת להחלטה, באיזו ועדה נושא זה יידון.

שאלות ותשובות

היו"ר ח' דיין:

אנחנו עוברים לשאלתא ותשובה אל שר הבריאות.

סגירתן של תחנות לחלוקת תחליף סם לנרקומנים בשבתות ובחגים

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר הבריאות ביום י"א בשבט התשנ"ז (19 בינואר 1997):

לפי הוראת סגן שר הבריאות שלמה בניזרי, נסגרו התחנות לחלוקת ה"מתדון" לנרקומנים בשבתות ובחגים.

רצוני לשאול:

1. האם ההחלטה לסגור את מרכזי החלוקה נבעה משיקולים מקצועיים בלבד, או שהיא הושפעה משיקולים דתיים ואחרים?

2. האם תבוטל ההוראה?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להשיב על שאלתא של חבר הכנסת פינס-פז.

אדוני חבר הכנסת פינס, אני מבין שהשאלתא שלך היא במסגרת מסע ההכפשה נגד החזרה בתשובה או נגד דתיים במדינת ישראל, וכבר אתה יוצא מנקודת הנחה, שסגן שר דתי במדינת ישראל לא יכול לשקול שיקול מקצועי, לא יכול להחליט החלטה שנובעת משיקול מקצועי. מייד אתה בא בחשדות. נניח שהיה לי שיקול דתי, אז מה? אולי השיקול הזה היה טוב, מקצועי?

אבל, לשאלותיך אני כן אתייחס.

2-1. תחליף הסם "מתדון" ניתן בארץ בעבר במרשם חודשי אשר המטופל נטל לבדו בבית. דבר זה הביא לסחר ב"מתדון" בשוק השחור.

בשנת 1992 אסר משרד הבריאות על חלוקת "מתדון" על-פי מרשמים, ונטילתו אופשרה רק בהתייבבות יומיומית בתחנות, וכל זה משיקול פשוט, שעיקרו מניעת סחר ב"מתדון".

רק תחנה אחת מתוך שמונה תחנות הפועלות ברחבי הארץ פתוחה בשבת – תחנת "יסעור" ביפו. מטופלים בתחנה זו פנו במכתב אלי, בתור סגן השר, וביקשו לסגור את התחנה מהנימוקים הבאים: א. חלקם שומרי שבת, שאינם רוצים לנסוע בשבת לתחנה; ב. חלקם ביקשו להיות לפחות יום אחד בשבוע בבית, ללא צורך לעזוב את הבית והמשפחה; ג. הנגישות לתחנות בשבת קשה יותר בהעדר תחבורה ציבורית, ועלותה גבוהה בהרבה, דבר שהינו משמעותי במיוחד לציבור מטופלים זה, אשר נתמך ברובו על-ידי הביטוח הלאומי.

שלא תחשוב שעשיתי את הדבר הזה לבדי, כי לא הייתי לוקח על עצמי אחריות כזאת. פניתי לגורמים המקצועיים, והגורמים המטפלים בנושא סברו וסוברים גם היום, שעל סמך הניסיון שהצטבר בתחנות הסגורות בשבת, הפסקת חלוקת "מתדון" בשבתות ובחגים לא גורמת נזק למטופלים; להיפך – מעלה את שיתוף הפעולה עמם, כי הם מקבלים את החומר הזה הביתה.

בנוסף, סגירת התחנה בשבת תביא עמה חיסכון כספי של תשלום גבוה הניתן לכוח האדם העובד בשבתות ובחגים. למעשה, עד כמה שאני יודע מתוך בירורים שערכתי, הם אלה שרצו לעיתונות, כדי לנסות להכפיש ולומר שההחלטה היתה משיקולים דתיים.

לאור הנ"ל, אין בכוונתי לשנות את ההוראה, וההוראה תקפה. תודה.

היו"ר ח' דיין:

תודה רבה לסגן שר הבריאות. שאלה נוספת לחבר הכנסת אופיר פינס-פז.

אופיר פינס-פז (העבודה):

סגן השר בניזרי, הרי לא סברת שאני לא אשיב לך. אתה סגן שר בריאות חמישה חודשים. נדמה לי שאפילו בירכתי אותך כאשר נכנסת לתפקיד.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

זה היה כאשר התחלפו השרים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

בירכנו אותך פעמיים. מה אני יכול לעשות, סגן השר בניזרי, שאתה מגיע לידי ביטוי בנושאי משרד הבריאות, אני כבר לא מדבר על נושאים אחרים. אתה כוכב החזרה בתשובה. אתה כל יום ב"פופוליטיקה". אצל חיים יבין אתה מחזיר בתשובה. אני לא אשם בזה. אתה סגן שר הבריאות, תהיה סגן שר הבריאות. תטפל בבריאות במדינת ישראל ולא באיך אתה עושה את מערכת הבריאות יותר דתית במדינת ישראל. האמן לי, אם את זה תעשה – לא תשמע ממני דבר חוץ מתשבחות.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדוני היושב-ראש, יש פה אוזניים סלקטיביות, שלא מקשיבות לתשובה בכלל. הרי אני מסביר לך שכל השיקולים פה היו מקצועיים. העובדה שביטלנו את החלוקה בשבת הופכת אותי פתאום לסגן שר שנותן החלטות רק מטעמי דת? מה קראתי פה עכשיו? כל הנימוקים היו נימוקים מקצועיים, שנבעו מהתייעצות עם אנשי מקצוע של המשרד. כל התחנות במדינת ישראל סגורות בשבת, חוץ מהתחנה ביפו. הם פנו אלי. חלקם הגדול בכלל לא דתיים. הם רוצים להישאר עם המשפחה בשבת. אין להם כסף למוניות בשבת. מה פה השיקול שאינו בסדר? זה מה שרציתי להבין.

היו"ר ח' דיין:

הם מקבלים מנה כפולה ביום שישי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אין לי בעיה עם זה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אדרבה, בתורה כתוב: ביום השביעי שבת ויינפש; ויש אומרים: אל תקרא ויינפש, אלא וי נפש. תודה.

היו"ר ח' דיין:

הזן את העולם כולו בטובו, בחן בחסד וברחמים.

הצעה לסדר-היום

מצבם של חולי אלצהיימר בישראל

היו"ר ח' דיין:

רבותי חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעה לסדר-היום מס' 1372, מצבם של חולי אלצהיימר בישראל. אני מקווה שחבר הכנסת ראובן ריבלין לא שכח את ההצעה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כנסת נכבדה, ב-4 בדצמבר האחרון, לפני כשישה שבועות, עמדתי כאן, ועמד כאן גם חבר הכנסת רומן ברונפמן, ודיברנו בשם 50,000 חולי אלצהיימר ובשם מאות אלפי בני המשפחות אשר כורעים תחת העומס הכלכלי, הפיסי והנפשי של טיפול ביקריהם.

אינני מתכוון לעמוד ולדבר שוב על סבלם של החולים והמשפחות, על כך שמשפחות מתמוטטות יום-יום, אדוני סגן השר, כי חסרים "קודים" – אותן יחידות מימון למיטות אשפוז, שהאוצר מעכב ומסרב להגדיל את מספרן – במסגרת שלוש הדקות שניתנו לי.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ל' חזן:

גברתי היושבת-ראש. התחלפנו.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש. זכיתי שיהיו לי גם יושב-ראש וגם יושבת-ראש.

הי"ר ל' חזן:

אז יש שוויון מוחלט.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש, גברתי היושבת בראש, כי סגן שר הבריאות או השר שהיה כאן עד רגע זה, יואילו לפרוע את השטר שנמסר לנו כאן בתחילת דצמבר על-ידי סגן השר הנכבד, שדיבר ברגש רב ובהבנה.

סגן השר עמד כאן והבטיח, כי יציג לנו במליאה תוכנית לרפורמה מקיפה, אשר תפתור בהדרגה את בעיית מצוקת ה"קודים" עד תחילת ינואר. באותו דיון הבטחתי, כי אכין "בקנה" הצעה לסדר-היום וכי אמתין למימושה בציפייה למילוי התחייבות משרד הבריאות.

סגן השר הבטיח גם, כי אינו חושש משום דבר וכי – ואני מצטט – אף שהוא יודע שבמוסדות רבים תתעורר התנגדות ותקום צעקה גדולה, הוא עומד לנקוט צעדים קיצוניים מאוד בנושא רווחתם של החולים. סגן השר אמר, שהוא שוקד על תוכנית מפורטת מאוד, כסגן שר שרוצה להיות קצת חרוץ ולהועיל לציבור, והוא עושה עבודה אינטנסיבית מאוד.

הכול, אגב, כפי שאמרתי קודם, ציטוטים מנאומך, אדוני סגן השר, כפי שנישא בכנסת ב-4 בחודש דצמבר 1996.

ובכן, המתנו עד אישור התקציב, המתנו אפילו עד אחרי הצבעת חברון, ועתה אני מבקש, אדוני סגן השר, את פריעת החוב שלך בעיקר למשפחות החולים ולציבור כולו.

הפעם, גברתי היושבת-ראש, אינני מתכוון להסתפק, כמו בפעם הקודמת, בדיון קצר במליאה ולחכות עד אשר נמצא מזור לאותה בעיה כאובה, ומענה כספי על אותה מצוקה נוראית של מאות אלפי אנשים בארץ הזאת הנמצאים במעקב ובטיפול יומיומי באותם אנשים אשר לעת זיקנה שכחו ונשתכחו.

אני מבקש שייערך דיון מקיף במליאה, שישתתפו בו חברי כנסת רבים ככל שיהיו, כדי שתינתן תשובה ראויה על השאלה, מה קורה לה לחברה הישראלית, וכיצד ייתכן שאבותינו ואמותינו מגיעים בערוב ימיהם לחוסר ישע שכזה.

הייתי מבקש שאדוני סגן השר יסכים שנעלה את העניין על סדר-יומה של הכנסת, נוכח אותו מקרה שקרה לנו ועלה לסדר-היום ולכותרות בעיתונים, משום שהדבר היה באחת האמהות של אחד מהאנשים שקרובים לבית זה, השר לביטחון פנים. אני חושב שכל אלה המודעים לבעיית האלצהיימר, יודעים על מה אני מדבר, ויפה שהכנסת תקדיש דיון מיוחד לנושא זה, על מנת שהעניין לא ירד מסדר-יומו של הציבור בישראל. תודה רבה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת ריבלין. זו פעם שנייה שהנושא הזה עולה. לכן, אני מקווה שסגן השר הבריאות, שעולה להשיב, יהיה הפעם, אולי, איש בשורות.

סגן השר הבריאות ש' בניזרי:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, זו לא הפעם השנייה שהנושא עולה – לפחות פעם חמישית או שישית בחמשת החודשים האחרונים.

הי"ר ל' חזן:

פעם שנייה בחודש האחרון.

סגן השר הבריאות ש' בניזרי:

סליחה. אם לזה התכוונת – בסדר.

ידידי, חבר הכנסת ריבלין, דיברת בחום ובלהט, ובפעם שעברה גם דיברת ברגשנות יתר, והייתי בטוח שכל דבריו הרי הם לשם שמים באמת, בלי שום כוונות פופוליסטיות. ואכן, עמדתי פה על הבמה ואמרתי, שמרגע שנכנסתי לכהן בתפקידי כסגן שר, אחד הדברים שאני ממונה עליהם בתוקף סמכויותי כסגן שר הבריאות הוא נושא הגריאטריה, שקרוב מאוד ללבי, ואמרתי שאני לא אהיה כמו כולם – רק דיבורים, אלא במשך חודשים רבים אני עובד על כך כדי למצוא פתרון למצוקתם של כל אותם אלפים שמצפים אכן לקבל את המחסה בבתי-אבות וטיפול מתאים, ולא להישאר תחת עולם או תחת החסות של בני הבית או להיזרק בתוך בתייהם. האמנתי שכוונתך לשם שמים. אמרתי שאני מאמין שבתוך חודש-חודשיים – אני לא זוכר בדיוק, יכול להיות חודש, יכול להיות חודש וחצי – אכן נגבש כיוון מסוים.

אני מתפלא עליך. בתור חבר כנסת פעיל ביותר עם דרך ארץ – בשביל מה היית צריך את כל ההצעה הזאת לסדר-היום? בשביל מה צריך להגיש הצעה דחופה לסדר-היום? הרי יכולת לפגוש אותי במסדרונות הכנסת או להרים אלי טלפון ולהגיד לי: אדוני סגן השר, היכן עומד הטיפול? אולי בעוד יום-יומיים זה עומד להסתיים? אולי כבר סיימתי? אולי יש בעיות? אולי יש עיכובים? מה הריצה הזאת להגיש הצעה דחופה לסדר-היום? כדי לזעזע את אמות הספים ולהגיד: הנה, ראו, לא עושים דברים

במדינת ישראל. אתה חבר אתי בקואליציה – בשביל מה היינו צריכים להגיע לכל הדיון הזה? הרי כשהבטחתי, דיברתי בתום לב ולא במטרה, חלילה וחס, לחפות על דברים או לכסות דברים. כי אמרתי לך: הנושא קרוב מאוד ללבי, ואם אני לא אצליח לסדר את זה, אני אראה זאת ככישלון אישי שלי.

נכון, "שמים לי רגליים" כל מיני גורמים שלא נותנים לי לקדם את הנושא, אבל הנושא בפעולה, הנושא נדון כל יום; יש דיונים נרחבים במשרד. אתה יודע בדיוק מה זה מערכות במדינת ישראל. אני לוחץ על כפתורים ומוציא פתאם החלטות? מוציא כספים? יכולת לפנות אלי באופן אישי והייתי עונה לך.

תשובתי פשוטה מאוד: הדברים נמצאים בטיפול; הדברים נמצאים בדיון במערכת הבריאות. עכשיו לא אומר לך – חודש, אומר לך שאני מבטיח לך שבתוך ארבע שנים הנושא יטופל.

הי"ר ל' חזן:

ועל כן, מה אתה מציע, אדוני סגן השר?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני מציע להסיר את הנושא מסדר-היום.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני סגן השר, קודם כול, לא ביקשתי לעשות שום נושא פופוליסטי. העניין כל כך כאוב. דבר שני, הבנתי, גם מהאנשים המקורבים למשרדך, שהעלאת הנושא פעם נוספת בהקשר של הדברים שקרו השבוע, וכאשר נודע לציבור כמה כסף עולה לכל משפחה להחזיק אדם שהוא חולה אלצהיימר, תעזור לך בכל מה שקשור לסרבנותו של משרד האוצר להכיר בנושא זה כנושא דחוף ביותר. לכן עשיתי זאת, רק על מנת לעזור למשרדך. אם אתה חושב שהדבר מפריע למשרדך, אני מצטער מאוד על זה שעשיתי את הדבר. הבנתי מאנשים, שאם נעלה את הנושא לסדר-היום, הדבר יהיה בבחינת לחץ על משרד האוצר להיענות לדרישתך ולתוכניתך לגבי הנושא הגריאטרי.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אני חוזר. לו פנית אלי אישית, הייתי מכון אותך איך לפעול ואיך לעשות את הלווינג שאני זקוק לו. האמן לי, הבעיה שלי עכשיו היא לא האוצר, הבעיה שלי עכשיו היא איך להתמודד עם הגורמים המקצועיים, איך לייעל את המערכת עם הכסף שקיים במערכת שלי; ויש לי דרכים לייעול המערכת בתקציב הנתון היום. נכון, לא לכולם אמצא פתרון, אבל דרך האוצר – מזמן כבר הרמתי ידיים. יש לנו במדינה בעיות נוספות שאנחנו צריכים להתמודד אתן.

לכן אמרתי: לו היית פונה אלי, הייתי מסביר לך את זה בצורה הפשוטה ביותר.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני סגן השר, מה זה – היית פונה אלי, פוגש אותי במסדרון. זה התפקיד של הצעה לסדר-היום. בוא נבטל את מוסד ההצעה לסדר-היום וניפגש אתך במסדרון.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

הוא מדבר על התחייבות שלי לפני כחודש. הוא לא צריך לתפוס אותי במלה ולהגיד: אתה אמרת לי חודש, ולעמוד עם סטופר ביד. הרי נתתי התחייבות. אפשר שלא להגיע למליאה כדי לשאול אותי מה עם ההתחייבות הזאת. אפשר לשאול אותי בדרך כלשהי.

דוד צוקר (מרצ):

אפילו בהנחה שאתה צודק – – – יש דרך פרלמנטרית לברר את זה.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

לכן עניתי לו. לכן עליתי על הבמה ועניתי תשובה. לא התעלמתי מהזכות שלו להעלות את הנושא. אני רק אומר שלפעמים, כדי לקדם נושאים, לא צריך להגיע לבמת הכנסת; אפשר להזיז את הדברים גם בצורות נוספות.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני דואג למשפחות שמטפלות בחולי אלצהיימר. כל חודש עולה להן 14,000 שקלים. לרבות מהן אין כסף לגמור את החודש אפילו זה היה עולה 3,000 שקלים.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אתה מספר לי? וכי הסיפור הזה נוצר רק בקדנציה הזאת?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

על זה נאמר, ויפה שעה אחת קודם, כי בנפשנו הדבר. כאן מדובר על דבר שהוא בנפשנו.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

ואני שואל אותך: האם הסיפור הזה נולד רק בקדנציה הזאת? הרי זה סיפור של שנים, וכשאני נכנסתי למשרד אמרו לי: אדוני, חבל לך על הזמן, אל תיגע בזה כי אין מה לעשות. אבל אני, ביוזמתי ובמרץ שלי, החלטתי כן לטפל. אני אומר לך שאני הולך לקראת כיוון מסוים, אבל זה לוקח זמן. יכול להיות שבתמימותי, בתור סגן שר צעיר, לא האמנתי שזה ייקח עוד כמה חודשים. אבל הנושא יגיע לטיפול.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אדוני סגן השר, כל מה שרצינו זה רק לעזור לנושא ולעזור לך.

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

אם כך, בוא נסכם שכוונת שנינו היא באמת אכן לשם שמים, ובוא נטפל בנושא בדרכים המקובלות.

היו"ר ל' חזן:

ועל כן, מה אתה מציע?

סגן שר הבריאות ש' בניזרי:

על כן, הצעתי היא זו: מה שחבר הכנסת ריבלין רוצה – בבקשה, זה מה שיהיה.

היו"ר ל' חזן:

ועל כן?

ענת מאור (מרצ):

אני מציעה להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת ריבלין?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

אני ביקשתי להעלות את הנושא על סדר-היום. אני לא יכול להציע דבר אחר.

היו"ר ל חזן:

יפה. חברת הכנסת ענת מאור תציע הצעה אחרת. גברתי, במסגרת דקה אחת. אני מתארת לי שאת מציעה להעביר את הנושא לוועדה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לפנות לסגן השר ולבקש להעביר את הצעתו החשובה של חבר הכנסת ראובן ריבלין לוועדת העבודה והרווחה. חבר הכנסת דדי צוקר כבר הסב את תשומת הלב. זאת הבמה הפרלמנטרית שלנו להעלות דברים. אנחנו רשות מפקחת, ומי כמוך יודע זאת, הרי היית בבית-המחוקקים.

אני אישית מלווה את נושא האלצהיימר, ואני רוצה עוד הפעם להודות לגברת לילי דרורי מקריית-חיים, שחשפה בפני את הנושא. מאז אני מלווה עשרות משפחות, כמו רבים מאוד מאתנו. חלק מהדברים קודמו, ויש עוד הרבה יותר לעשות. אני מברכת על כך שסגן השר עוסק בנושא.

עם זאת, חיוני והכרחי להעביר זאת לוועדת העבודה והרווחה, כדי שנשמע, כדי שנתרשם וכדי שנעלה עוד דברים שאנחנו יודעים. על כל נושא הבריאות דיברו רק לפני זמן קצר. דיברו על כל הפער הענק ועל מיליארד ש"ח שחסרים. אבל כנראה בנושא הנקודתי שעלה בעקבות היעדרות אמו של השר קהלני – ואני מברכת על הימצאה – חשוב שתסכים להעביר זאת לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה.

היו"ר ל חזן:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על דיון במליאה.

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

לא, אני מסכים לוועדה.

הי"ר ל' חזן:

אתה מסכים לוועדה?

ראובן ריבלין (הליכוד-גשר-צומת):

בוודאי.

הי"ר ל' חזן:

אם כן, ההצעה היא להעביר את ההצעה לסדר-היום של חבר הכנסת ראובן ריבלין, בנושא: מצבם של חולי אלצהיימר בישראל, לדיון בוועדת העבודה והרווחה. חברי הכנסת, ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

הי"ר ל' חזן:

אם כן, אני קובעת שברוב של 11 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים, ההצעה לסדר-היום בנושא: מצבם של חולי האלצהיימר בישראל, תידון בדיון מעמיק, כך אני מקווה, בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. 32]

שאלות בעל-פה

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום – שאלתא בעל-פה של חברת הכנסת ענת מאור לשר הביטחון. חברת הכנסת ענת מאור מגישה שאלתא בעל-פה בנושא: מניעת כניסתה של קבוצת נוער פלשתיני להשתתפות בסמינר בגבעת-חביבה.

מניעת כניסתה של קבוצת נוער פלשתיני להשתתפות בסמינר בגבעת-חביבה

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הביטחון, השאלתא היא בנושא: מניעת כניסתה של קבוצת נוער פלשתיני להשתתפות בסמינר בגבעת-חביבה.

לפני שבועיים – והשאלתא היתה צריכה לעלות לפני שבוע – היה אמור להתקיים סמינר משותף של "שלום עכשיו", של בני נוער ישראלים ופלשתינים. הסמינר התבטל.

ברצוני לשאול:

1. כיצד ייתכן כי ממשלה המתיימרת לקדם את תהליך השלום מונעת מבני נוער משני העמים להיפגש?

2. מה בדעת השר לעשות על מנת לאפשר קיום מפגשים בין נוער ישראלי שוחר שלום לבין נוער פלשתיני, ובמיוחד לאחר קידום תהליך השלום? תודה.

רחבעם זאבי (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, השאלתא לא נקראה על-פי הנוסח המודפס.

היו"ר ל' חזן:

גברתי, רק להזכיר, שאלות בעל-פה חייבות להיקרא בדיוק על-פי הנוסח המוגש. תודה.

ענת מאור (מרצ):

בגלל הדחייה היו שינויים קלים. דחו את השאילתא בשבוע.

היו"ר ל' חזן:

אהה, זה היה אמור לעלות בשבוע שעבר וזה נדחה.

ענת מאור (מרצ):

נכון.

היו"ר ל' חזן:

אדוני שר הביטחון, בבקשה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת-ראש, גברתי חברת הכנסת מאור, חברי, חברי הכנסת, באופן עקרוני ממשלת ישראל ומשרד הביטחון אינם מונעים מבני נוער משני העמים להיפגש. והראיה לכך היא, שכמעט מדי שבוע, וגם בשבוע שעליו מדובר, אושרו כמה מפגשים של נוער "שלום עכשיו" וכן של בני נוער מתנועות רבות אחרות, "השומר הצעיר", "מבט לשלום" וכו', על-ידי משרד מתאם הפעולות בשטחים שבמשרד הביטחון.

המפגש שעל-אודותיו שואלת חברת הכנסת מאור אמור היה להתקיים בסוף שבוע, שישי-שבת, במרכז הארץ, ואמורים היו לקחת בו חלק 300 בני נוער מכל שטחי הגדה ועזה. כוחות הביטחון המליצו שלא לקיים מפגש זה בעיתוי שנקבע, וזאת בשל התרעות מודיעיניות ואיומים בפיגועים. כמו כן, המועד שנקבע רגיש בשל תחילת צום הרמדאן. אישרנו בעבר מפגשים מסוג זה, אנחנו ממשיכים גם היום, בכפוף להוראות הביטחון, לאשר, ואכן, גם בעתיד נבחן כל מקרה לגופו של עניין, בהתאם להמלצות של גורמי הביטחון הקונקרטיים. כמובן, לא אוכל לפרט פה איזה גורם ביטחוני המליץ, לאחר בדיקה שנייה שלי, שלא נכון בעיתוי ההוא לאשר את כניסת הנערים.

היו"ר ל' חזן:

תודה.

שאלה נוספת לחברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני שר הביטחון, אני מודה על התשובה, אבל ברצוני להסב את תשומת הלב לכך, שכמה פניות של נוער "שלום עכשיו" – והמידע הועבר אלי גם ממנכ"ל "שלום עכשיו" וגם מרכז הנוער של "שלום עכשיו" – בוטלו, וחלקן לאחר שניתן אישור עקרוני בתחילה. הן בוטלו ברגע האחרון. לארגן סמינר זה דבר שלוקח הרבה זמן. הרצון הטוב של בני הנוער, גם היהודי וגם הפלשתיני, להגיע למפגשים אלה פוחת. אנחנו יודעים שמוטיבציה חשובה לא רק לחיילים, אלא גם לבני נוער. לכן, אני חושבת שכל פעולה של מפגש, של הידברות ושל הבנה, החיוב שבה עולה לאין ערוך על סיכונים שרק במקרים חריגים בהחלט צריך להביא אותם בחשבון.

אני פונה לשר ומבקשת שמשדד הביטחון יסייע ככל הניתן לכל המפגשים, יעודד אותם ויסייע בארגונם.

לבסוף, אדוני השר, ברצוני להפנות את תשומת לבך לכך, שהעברתי למשרדך שאלתא בפרשת הפקעת אדמות ביישוב סוסיה לפני שלושה חודשים, וטרם נענית. אודה לשר אם ידאג שהשאלתא תיענה בהקדם. תודה רבה.

הי"ר ב' חזן:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת בני אלון. בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מודע לכך שיש לפעמים מפגשים באמת תמימים של בני נוער תמימים, כמו חברת הכנסת המציעה, שהיתה עטופה בדגל אש"ף.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להגיד לך, שבשבילי דגל ישראל חשוב לא פחות מאשר לך.

בנימין אלון (מולדת):

שאלתי לאדוני השר היא זו: האם כוחות הביטחון גם עירניים לאפשרויות של מפגשים למטרות מסוכנות?

יוסי שריד (מרצ):

למשל?

בנימין אלון (מולדת):

למשל מפגשי תיאום, איך להחליש את ממשלת ישראל ואת מדינת ישראל, כדי שתהיה כמה שיותר מהר מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים – –

ענת מאור (מרצ):

— — —

בנימין אלון (מולדת):

— — כשחברת הכנסת וחברים אחרים, בצירוף בני נוער, מולכים שולל. האם אדוני ער לסכנות הביטחון שבדבר?

היו"ר נ' חזן:

תודה רבה. אדוני שר הביטחון, אנא השב על שתי השאלות הנוספות.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי חברת הכנסת מאור, אני מתנצל אם אורגן סמינר ובסמוך לקיומו הוא בוטל. אבל אנחנו חיים במדינת ישראל, וגם לכוחות הצבא מבטלים אירועים כאשר מישהו מכוחות הביטחון מתריע שקיימת סכנה כלשהי.

אינני חושב שכאשר מדובר בבני נוער ומפגשים מהסוג הזה, ויש התרעות או הגבלות ביטחוניות, או גורם ביטחוני מוסמך מציין כי לא נכון בעיתוי הזה לקיים את המפגש – אני בטוח שצריך לכבד את רצונם. ציינתי שבצד העקרוני לא נמנע ונאפשר אותם מפגשים, מתוך הנחה כי המפגשים הם לצורך הידוק הקשרים ומציאת דרכים להורדת מתח ולהידברות בין בני נוער משני העמים.

אשר לשאלתך, חבר הכנסת בני אלון, אכן נבדק לאיזה צורך מתקיימים המפגשים האלה. אינני חושב שמפגש נוער שמתקיים בצורה ישירה, ישרה ותמימה יש בו משום פגיעה ביסודות המדינה.

בנימין אלון (מולדת):

שר הביטחון י' מרדכי:

אינני חושב שבצד העקרוני אנחנו צריכים למנוע מפגשים מהסוג הזה. אם אכן יתברר שיש מפגשים מכל סוג שהוא שחותרים תחת ביטחון המדינה, תחת אושיות המדינה, חובה עלי כשר הביטחון ועל השר לביטחון פנים לעשות כל מאמץ לטפל באותם גורמים שפוגעים או עלולים לפגוע בביטחון המדינה. אינני בטוח שהמקרה שמדובר בו הוא מסוג המקרים שציינת – – –

יוסי שריד (מרצ):

אני בטוח שלא.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני אומר – אינני בטוח. הסיבות שציינתי שבגללן לא אפשרנו לקיים את המפגש הזה היו כתוצאה מהתרעה קונקרטית של גורם ביטחוני מסוים. לאחר בדיקה שנייה, כפי שציינתי, הוא חזר והתעקש שלא נכון בעיתוי הזה לקיים את המפגש.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך.

יוסי שריד (מרצ):

אני מבקש לציין שכל הנוכחים במפגש ההוא תומכים בממשלה בחתימתה על הסכם חברון והפריסה הנוספת, בשעה שהשואל מאוד מחליש את הממשלה ואת ההסכם.

בנימין אלון (מולדת):

— — — זה היה

היו"ר ל חזן:

תודה.

שאלות ותשובות

היו"ר ל חזן:

אדוני שר הביטחון, אנא גש לבמה להשיב על שאלות רגילות. יש לך גם כמה תשובות על הצעות לסדר-היום, ותינתן הזדמנות לשמוע את התשובה וגם להצביע.

שר הביטחון יענה על שאלתא מס' 425 של חבר הכנסת שאול יהלום בנושא: מחסור באספקת מזון לחיילי צה"ל. אדוני, זכותך להשיב או שלא להשיב. חבר הכנסת יהלום לא נמצא כרגע במליאה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אז צריך להעביר את התשובה לפרוטוקול.

היו"ר ל חזן:

סליחה, הנוהג הוא שלא משיבים. התקנון אומר, שאם השר רוצה, הוא יכול להשיב, ועל כן הוא יכול להחליט. זה הנוהג.

ענת מאור (מרצ):

אבל כדאי שחברי הכנסת ידעו, שאם הם אינם, השר לא משיב במליאה. מינימום כבוד.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי, אני רוצה לנצל את הבמה הזאת, מאחר שהנושא שהועלה התפרסם בעיתונות – כאילו יש מחסור במזון ליחידות צה"ל. מדובר על יחידה מבצעית קונקרטית. מאחר שאני מניח שדברי גם נשמעים במקומות שונים, אני רוצה להשיב אף שחבר הכנסת יהלום איננו כאן.

מחסור באספקת מזון לחיילי צה"ל

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר הביטחון ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

ב"ידיעות אחרונות" מיום כ"א בכסליו התשנ"ז, 2 בדצמבר 1996, עלה עניין מחדל של אי-אספקת מזון לחיילי צה"ל המשרתים בנצרים.

רצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. אם כן – מה הן הסיבות לאירוע זה, ואילו צעדים ננקטו כדי שאירועים מסוג זה לא יישנו?

שר הביטחון י' מרדכי:

2-1. הדיווח שהועבר אלי על-ידי הרמטכ"ל מציין, כי מבדיקה עולה שלא קיימת תופעה של רעב בקרב החיילים. בעת האחרונה נתגלו כמה בעיות נקודתיות בתפקוד המטבח או המטבחים, ביניהן בעיות לוגיסטיות בשל שינוי בגודל הכוחות, ועקב זאת סופקו לחיילים מנות קרב. יש לציין שבמקום נערכות ביקורות תכופות.

מדיניות הצבא היא חד-משמעית, לתת עדיפות ברורה ומעל הכול למזון הניתן לחיילים במערך הלוחם, ולכן החיילים שצוינו – מ"גבעתי" – בעת פעילותם המבצעית, ובכלל בעת שירותם בצבא, זכאים ומקבלים מזון גם כאשר הם נמצאים בשטח.

אני רוצה להרחיב ולומר, גברתי, שהמזון שמנופק ללוחמי צה"ל וליחידות צה"ל, לרבות אלה ששוהים שעות ארוכות בשטח, הוא ברמות ובאיכויות כאלה, שאני בטוח שלא בכל הבתים בישראל יש המזון הזה, ובצדק צריך לתת איכות כזאת וכמות כזאת של מזון. עם זאת, כאשר יש תקלות, הן מטופלות בדרג הבסיסי בשטח שיש בידיו לתת פתרונות.

יתירה מכך, אני רוצה לציין, שבביקורי אני נוכח לדעת, שבדרך כלל יש עודף מזון, ולצד הרב מרק מזון, והלוואי שיכולנו לחסוך את המזון הזה. רק על מנת שלא ייווצר מחסור במזון מעבירים ליחידות כמויות מזון גדולות מאוד, כדי שחיילי צה"ל לא ירגישו רעבים.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חשבתי לרגע שאתה מעיר על טיב המזון במזנון הכנסת.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי, אני לא צריך לענות על טיב המזון במזנון הכנסת, אני מקווה.

הי"ר ל' חזן:

לא, לא ברגע זה.

אי-חידוש צו ההגבלה לבחך מרזל

חבר הכנסת א' פינס-פז שאל את שר הביטחון ביום א' בטבת התשנ"ז (11 בדצמבר 1996):

לאחרונה התברר, כי אלוף פיקוד המרכז לא חידש את צו ההגבלה לפעיל הימין הקיצוני ברוך מרזל, שהגבילו לשטחי יהודה ושומרון בלבד.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא חודש הצו?

2. מה הם הקריטריונים למסירת צו הגבלה ולביטולו?

שר הביטחון י' מרדכי:

2-1. צווי הגבלה ופיקוח מוצאים באזור יהודה ושומרון מכוח הוראות פרק ה' לצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378), התש"ל-1970.

סעיף 84א בפרק זה קובע, כי "לא יפעיל מפקד צבאי סמכות לפי פרק זה ולפי פרק ה'1, אלא אם סבור כי הדבר הכרחי בגלל טעמי ביטחון החלטיים".

לאור בחינת עניינו של ברוך מרזל, הוחלט כי אין מתקיימים התנאים המצדיקים הוצאת צו מינהלי שיגביל את תנועותיו או יטיל עליהן פיקוח מיוחד.

במלים אחרות, גברתי, הצווים האלה – כבר עניתי על כך מעל דוכן הכנסת – מוצאים רק כאשר יש צורך מוכח לזמן מוגדר, וכאשר הדברים מובאים לידיעת הגורמים המוסמכים, לרבות הגורמים המשפטיים. אינני חושב שיש לנו מדיניות להטיל צווים כלשהם, צווים מינהליים או צווים מגבילים, כאשר אין צורך. אני מקווה שלא יהיה צורך להטיל צווי הגבלה, לא על ברוך מרזל, לא על יהודי אחר. אשמח מאוד אם גם לא יהיה צורך לנקוט צעדים מגבילים או צעדים מינהליים כלפי פלשתינים. נטיל זאת כאשר יהיה צורך ביטחוני מוכח.

הי"ר ל' חזן:

תודה. חבר הכנסת פינס, שאלה נוספת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אדוני השר, גברתי היושבת-ראש, מובן שאני מצטרף לתקווה שלא תצטרכו להטיל צווי הגבלה במדינת ישראל, בארץ-ישראל, אלא שבבדיקה שאני קיימתי סביב השאלה הספציפית הזאת נתקלתי בהרבה מאוד פרשנויות לנהלים ולקריטריונים ולצורת קבלת ההחלטות, ומי רשאי ומי מוסמך – האם המשטרה, האם הצבא, כמה המשטרה, כמה הצבא. נוצר אצלי הרושם, שמדובר בתפוח אדמה לוחט שיש עניין להעביר אותו מיד ליד ואף אחד לא רוצה לטפל בו. אני לא מבין את זה מדברך כרגע מעל הבמה, אדוני השר.

רחבעם זאבי (מולדת):

רק אלוף הפיקוד יכול להחליט.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אומנם נקבת בשמות הצווים וכדומה, אבל אני מבקש בעניין הזה, אם תוכל, בלי קשר ישיר לברוך מרזל, לתאר את הדרך שבה ההחלטות האלה מתקבלות – גם להגבלה וגם להסרת ההגבלה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גורמי הביטחון השונים הפועלים בשטח – שב"כ, צה"ל, משטרה, גורמי מודיעין אחרים – שיש בידיהם חומר ראיות שהם יכולים להוכיח על בסיסו שהאיש מהווה סכנה או עומד לעבור עבירה חמורה או לסכן חיי ציבור וכו', מופנים לאלוף הפיקוד. בדרך כלל מתקיימים דיונים ביחס לצורך כדי לעגן את שיקול הדעת גם בשיקול דעת רחב יותר, ורק אחרי שהתהליך מוצה אלוף הפיקוד חותם על הצו.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך.

שר הביטחון י' מרדכי:

אולי אומר רק שכך אני נוהג לעשות. אינני יודע איך היה לפני. אני חושב שהיה דבר דומה.

היו"ר ל' חזן:

תודה לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו מקבלים אישורים מהשר.

שר הביטחון י' מרדכי:

כל המקרים האלה מובאים לדיון על-ידי השר או מישהו מטעמו, ונבדקים בצורה עניינית ורחבה – עניינית לגופו של איש ובצורה רחבה לגבי המשמעויות של הוצאת הצו – ורק אחר כך מי שמוסמך חותם על הצו. מובן שהוא יכול שלא לחתום, אבל משנעשה כל התהליך עצמו והוכח שיש צורך – ברור שחותמים.

היו"ר ל' חזן:

תודה. שר הביטחון ישיב על שאילתא מס' 530, של חבר הכנסת טלב אלסאנע, בנושא: האוניברסיטה האסלאמית בחברון. שוב, על-פי התקנון אתה רשאי להשיב. הנוהג – אינך חייב.

האוניברסיטה האסלאמית בחברון

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הביטחון ביום כ"ב בטבת התשנ"ז (1 בינואר 1997):

מחודש מרס 1996 ועד היום האוניברסיטה האסלאמית בחברון סגורה, והסטודנטים מפסידים שנות לימודים, דבר הגורם לתסכול ולתסיסה בקרב הסטודנטים.

רצוני לשאול:

1. מדוע לא יבוטל צו הסגירה נגד האוניברסיטה בחברון?

2. מתי תיפתח האוניברסיטה ללימודים סבירים?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני חושב שהצו בוטל, והיא נפתחה ב-28 בדצמבר 1996, כך שבעתיד אין צורך להשתמש – אני מקווה – בסגירת מוסדות בחברון. המוסד נפתח עוד בטרם החתימה על ההסכם, כאות של רצון טוב, כדי ליצור תנאים נוחים ומתאימים לחתימה על ההסכם. ואכן מהרגע שנפתחה, לא היו הפרעות סדר, ולכן האוניברסיטה נפתחה והלימודים מתקיימים כנדרש.

היו"ר ל' חזן:

תודה.

אדוני שר הביטחון, אבקשך להישאר במקום.

הצעות לסדר-היום

הפיגוע בחברון

היו"ר ל' חזן:

בשבוע שעבר היתה סדרה של הצעות דחופות לסדר-היום בנושא הפיגוע בחברון. לדאבוננו, לא היתה אפשרות לשמוע את תשובתך וכן לערוך הצבעה בנושא. אם כן, אנחנו עוברים לסעיף הזה –

הפיגוע בחברון, הצעות לסדר-היום מס' 1208, 1210, 1214, 1225, 1232 ו-1262, של חברי הכנסת האשם מחאמיד, שמריהו בן-צור, רחבעם זאבי, משה גפני, דוד אזולאי ואלכס לובוצקי. אדוני, תשובתך על ההצעות לסדר-היום, ואחר כך נערוך הצבעה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי, ב-1 בינואר 1997, סמוך לשעה 09:45, בכיכר-גרוס, הסמוך לשוק בחברון, פתח טוראי לעבר עוברי אורח בתוך השוק. כתוצאה מפרידמן נועם בירי מנשקו האישי מסוג רובה סער 16-מהירי נפצעו ברמות פציעה שונות שבעה מקומיים.

קצין צה"ל מחטיבת הנח"ל, סגן-משנה אבי בוסקילה, שהיה בתצפית סמוכה, הוא ועוד חייל שהיה עמו, השתלטו מייד על היורה וחדלה האש.

היורה, טוראי פרידמן נועם, הוא בוגר ישיבת "מרכז הרב" בירושלים, תושב מעלה-אדומים, משרת באחת מיחידות צה"ל בתפקיד עובד כללי ביחידת מחסני חירום. הוא התגייס לצה"ל ב-2 ביוני 1996.

בעקבות האירוע הוגברה הכוננות ותודרכו הכוחות מחשש לפעולות נקם בכל אזור יהודה ושומרון, במקומות אשר בהם ייתכן חיכוך יומיומי ומוקדי חיכוך מוכרים, במידה מסוימת היסטוריים.

הנושא כולו נמצא, גברתי, בחקירת מצ"ח המשולבת בחקירת משטרת ישראל והשב"כ, שמטרתם לבחון את כל ההיבטים הקשורים באירוע ובחייל היורה, ולכן לא נכון לפרט יותר בנושאים הקשורים בחייל עצמו, בגיוסו או בדרך התנהגותו שנחקרת לעומק וטרם הוסקו המסקנות.

עם זאת אני רוצה לציין שני דברים: האחד – האירוע עצמו טופל על בסיס הפקודות בצורה מיידית. חלק מהפקודות והדוגמאות לאפשרויות של התפרצות פעולות אלימות, לרבות על-ידי אזרחי ישראלי או חייל, הובאו בפני כשבעים לפני כן בעת ביקורי בחברון. חזרתי וחידדתי את ההוראות, שחייל או אזרח הרואה אחר הנושא נשק, מסכן או פוגע בחיי אנשים – מחובתו לנקוט את כל הצעדים המתחייבים כדי למנוע את הפגיעה; ואכן, החיילים היו מתודרכים והגיבו מהר ונכון. לצערי הרב, נפצעו כמה תושבים חפים מפשע בתוך השוק בחברון.

הגעתי בעצמי למקום עם ראש המטה הכללי ואלופים, דיברנו עם התושבים, גם עם התושבים היהודים, ולשמחתי, בתוך זמן קצר הצלחנו להרגיע את המצב ולהחזיר את הסדר על כנו.

ברור שצה"ל, במקביל לחקירת מצ"ח, בודק את כל המשמעויות של גיוסם של אנשים צעירים בנתונים כאלה ואחרים, ואם מתעורר או יתעורר חשש כלשהו – בהתאם לנתונים ולקריטריונים שקבועים, האנשים האלה לא ישרתו בצבא או אם הם משרתים – הם ישוחררו מהצבא.

במקרה הזה, לגופו של עניין, אינני חושב שנכון לפרט פרטים נוספים בטרם תסתיים החקירה, ייודעו המסקנות ויוחלט, על-ידי הגורמים המוסמכים, מה הם הצעדים הנכונים שיינקטו נגד החייל או

במשתמע מהאירוע – מסקנות לגבי גיוס וטיפול נכון בחיילים מהסוג הזה שיכולים להימצא בשירות הביטחון.

היו"ר ל חזן:

על כן, מה אתה מציע, אדוני?

שר הביטחון י' מרדכי:

להסיר את הנושא מסדר-היום.

היו"ר ל חזן:

אני מודה לך. שר הביטחון מבקש להסיר מסדר-היום, משום שהמצעים לא יכולים להסיר. אנחנו נצטרך לערוך הצבעה, אבל בינתיים – – –

שבח וייס (העבודה):

אני יכול להציע הצעה אחרת?

היו"ר ל חזן:

כן. לחבר הכנסת מיכאל קליינר יש הצעה אחרת – – –

שבח וייס (העבודה):

גם לי.

היו"ר ל חזן:

– – – לגבי חבר הכנסת רחבעם זאבי.

שבח וייס (העבודה):

גברתי, אני מבקש הצעה אחרת לגבי מי שתחליטי.

הי"ר ל' חזן:

אני אשר לך את ההצעה האחרת לגבי האדם הנוסף שאני אחליט לגביו. חבר הכנסת קליינר, בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

גברתי היושבת-ראש, אני בהחלט חושב שצריך להעביר את ההצעה של חבר הכנסת זאבי לוועדה.

אני מקבל את כל תשובת השר על כל חלקיה, ועם זאת אני חושב שהמצב, הנסיבות, הרקע, מחייבים ליבון נוסף גם על רקע אירוע שקרה אחרי האירוע הזה, ולצד, עלול לתרום להגברת המתיחות. כוונתי לדבריו של ג'יבריל רג'וב בדבר הוצאת היהודים מחברון. אני חושב, שאם היו נאמרים דברים על-ידי אישיות במעמד כה רם בישראל – להוציא את הערבים מחברון, הדבר היה תורם, בצורה משמעותית, למתיחות, ואם היה קורה משהו היו אומרים: זאת הסתה, זה נתן השראה.

היו אצלנו מחבבים רבים למר רג'וב, אפילו קראו לו: גבריאל רגב. היו מציעים לתת לו פרס נובל, אבל זה תפוס על-ידי מר ערפאת. אולי היו מציעים לתת לו פרס ישראל. אני חושב שהבית הזה צריך לצאת גם נגד הסתה מילולית חמורה –

הי"ר ל' חזן:

על כן אתה חושב שצריך להעביר – – –

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

– של מר רג'וב, כדי למנוע התלקחויות כתוצאה מיוזמות של בודדים, חריגים, ערבים או יהודים, ולכן אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

הי"ר ל' חזן:

תודה רבה. חבר הכנסת שבח וייס מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת שמריהו בן-צור.

שבח וייס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, הרי הנימוקים המהותיים ברורים. המקרה הקשה הזה בחברון, שהתרחש כמובן לפני זמן לא כל כך קצר, הוא חלק מהחווייה הפוליטית והאידיאולוגית שאנחנו עוברים כאן בארצנו, שיושבת על התפר הקשה והמסובך והפתלתול של הוויכוח הציבורי בינינו עד לאותם יסודות קיצוניים שנותנים פרשנות אלימה לוויכוח הזה.

אני רוצה להשמיע דווקא סיבה פרוצדורלית. מתוך ניסיוני, הצעות שנערמות על סדר-יומה של הכנסת לדיונים במליאה – זה תור ארוך מאוד, והרבה פעמים מתקיים דיון לגמרי מחוץ להקשר הזמן. רק כדי שהסכנה הזאת תימנע, אני מציע להעביר לוועדה, מה עוד שבועדה כבר דנו בנושא הזה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך, חבר הכנסת שבח וייס. חבר הכנסת זאבי, האם אתה מסכים להעברת הנושא לוועדה?

רחבעם זאבי (מולדת):

כן.

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת בן-צור, האם אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדה?

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

מסכים.

הי"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, נוצרה בעיה – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני חושב שגם השר מסכים.

היו"ר ל' חזן:

אני חושבת שהשר, אם הבנתי את תנועות הגוף שלו, גם הוא מסכים.

חברי הכנסת, נוצרה כאן בעיה פרוצדורלית – – –

יוסי שריד (מרצ):

— — —

היו"ר ל' חזן:

אני רוצה להסביר בדיוק על מה אנחנו מצביעים. בשבוע שעבר, בעת העלאת ההצעות לסדר-היום, נימקו את ההצעות חמישה חברי כנסת שנכחו במליאה. השר, לדאבוני הרב, לא היה.

אני חושבת שזה יהיה נכון, על אף החלטת ועדת הכנסת, ואף שמגיש ההצעה לסדר-היום איננו נוכח, יצביעו על הצעתו כשנצביע על השאר, בגלל הדחייה שלא היתה בשליטת חברי הכנסת המציעים. אם כך, אנחנו מצביעים – – –

צבי הנדל (מפד"ל):

— — —

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

זו החלטה עקרונית.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם זו החלטה עקרונית – – –

היו"ר ל חזן:

נכון. אם כך, אני מחליטה עקרונית. מי שמפקפק בהחלטתי, אנא הגישו ערעור לוועדת הפירושים.

אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות לסדר-היום של חברי הכנסת האשם מחאמיד, שמריהו בן-צור, רחבעם זאבי, דוד אזולאי ואלכס לובוצקי.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

אני מבקש הצבעה נפרדת על כל הצעה.

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

אני מתפלא על חברנו חבר הכנסת שבח וייס, שתומך בדברי היושבת-ראש. לפי דעתי הצעת היושבת-ראש חריגה ולא מקובלת. עד היום הצבענו רק על הצעות חברי הכנסת שנכחו במליאה.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת שמריהו בן-צור, אני התייעצתי עם סגן מזכיר הכנסת. החלטתי היא על דעתו. היא לא נעשתה ללא התייעצות. להזכיר לחברי הכנסת הוותיקים, שהיינו מצביעים על כל ההצעות לסדר-היום. זה תיקון בתקנון. אני אבקש לערוך את ההצבעה עכשיו.

בנימין אלון (מולדת):

אני מבקש להצביע על כל הצעה לחוד.

היו"ר ל חזן:

אם כך, אנחנו נצביע על חמש הצעות. מי בעד העברת הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד לדין בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת? ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – 13

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ה' מחאמיד

לוועדת החוץ והביטחון לא נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

אם כן, ברוב של 13 מתנגדים, חמישה תומכים, הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד איננה מועברת לוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת שמריהו בן-צור לדיון בוועדה.

הצבעה מס' 22

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ש' בן-צור

לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

ברוב של 14 בעד, חמישה נגד – – –

יוסי שריד (מרצ):

זה שיעור בדמוקרטיה בעוד 30 שנה. אני לא יודע מה קורה פה, אבל בכל זאת יש נוהג – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

אפשר לסיים את הפיאסקו הזה?

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת שריד, אני מודה לך שאתה מסייע בידי, אבל אנחנו באמצע הצבעה.

הצעתו של חבר הכנסת שמריהו בן-צור – – –

שמריהו בן-צור (מפד"ל):

— — —

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת בן-צור, אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה. חברי הכנסת, אנחנו באמצע הצבעה.

אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי לדיון בוועדה.

הצבעה מס' 23

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' זאבי

לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ב' חזן:

אני קובעת שברוב של 13 בעד, ארבעה נגד, הצעתו של חבר הכנסת רחבעם זאבי מועברת לדיון בוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר הכנסת דוד אזולאי באותו נושא. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 24

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ד' אזולאי
לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ב' חזן:

ברוב של 14 בעד, שני מתנגדים, ההצעה עברה לוועדה.

אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת אלכס לובוצקי לדיון בוועדה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 25

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 14

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' לובוצקי
לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ל' חזן:

מעניין מאוד מה שקרה כאן. אם כן, ברוב של 14 בעד, שני מתנגדים, הצעתו של חבר הכנסת
לובוצקי, שאיננו נוכח במליאה, מועברת לדיון בוועדה.

קריאה:

אני הצבעתי נגד.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך על העקביות. אם כן, אני עדיין קובעת לפרוטוקול, במקרה של היעדרות שר ממתן
תשובה על הצעות לסדר-היום, תיערך הצבעה גם לגבי אלה שהעלו את הצעותיהם ולא נמצאים
במועד מאוחר יותר, אלא אם הדבר נעשה בהסכמה. המפקפק בקביעתי זו, שעכשיו אושרה לגבי
הצעתו של חבר הכנסת לובוצקי, אנא תגישו ערעור לוועדת הפירושים.

מובן שההצעות הללו של חברי הכנסת שמריהו בן-צור, רחבעם זאבי, דוד אזולאי ואלכס לובוצקי
הנעדר מהמליאה, יועברו לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

המשך הפריסה ביהודה ובשומרון

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום: תשובת השר על הצעה לסדר-היום מס' 1270, של חבר
הכנסת מיכאל קליינר, בנושא: המשך הפריסה ביהודה ובשומרון. אדוני השר, בבקשה.

קריאה:

היו"ר ל' חזן:

אתה נמצא, אבל העיקרון הובן ואושר על-ידי המליאה.

יוסי שריד (מרצ):

היו"ר ל' חזן:

אדוני השר, עדיין יש קצת דיון פרלמנטרי. אני חושבת שהשכל הישר ניצח גם בהצבעות. אדוני השר, בבקשה, תשובה על הצעה לסדר-היום שהועלתה בשבוע שעבר, של חבר הכנסת מיכאל קליינר.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת קליינר, חברי חברי הכנסת, על-פי הסכמי אוסלו אין לשלבי הביניים, לרבות שלושת שלבי הפריסה הנוספת ביהודה ובשומרון, קשר עם סוגיות של הסדרי הקבע.

שאלת מהותה של הרשות הפלשתינית, כמו יתר השאלות של הסדרי הקבע – כל אלה יידונו בעת שייחתמו הסכמי הקבע, ולא עתה. הפריסה מחדש שיבצע צה"ל, אף בה אין כדי לקבוע תקדים לעניין הסדרי הקבע, והדבר מצוין במפורש בהסכמים.

ההסכם אינו קובע מה יהיה גודלו של השטח אשר צה"ל יתפרס בו מחדש בשלב שלאחר ההיערכות בחברון. הדבר נתון לקביעה שלנו בהתאם לצורכי הביטחון ולשיקולים האחרים הרלוונטיים.

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

סליחה, איפה כתוב: השיקולים האחרים? על סמך מה אתה אומר את זה?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני אומר את זה על בסיס הפרשנות המשפטית של גורמים משפטיים מוסמכים שעסקו בעניין, לרבות גורמים שהיו מעורבים בכתיבת המסמכים עצמם.

ההסכם אף אינו קובע מה יהיה גודלם של האזורים הצבאיים שצה"ל ימשיך להחזיק בהם גם בתום הפעימה השלישית.

מכל האמור לעיל עולה, כי סוגיות רבות שנותרו למשא-ומתן, והכבדות שבהן – טרם נדונו. לפיכך אין לראות בהיערכות מחדש בחברון, כמו גם בשלב שלאחריה, משום כבילת ידיים לעניין הסדרי הקבע.

היו"ר ל' חזן:

תודה רבה, אדוני. סליחה, אדוני, מה אתה מציע?

שר הביטחון י' מרדכי:

להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ל' חזן:

יפה, תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):

אולי פעם אחת לוועדת הפנים? למה לקפח? סתם אמרתי.

היו"ר ל' חזן:

אם כך, ועדת הכנסת תכריע גם בסוגיה הזאת.

אני מודה לשר הביטחון.

חבר הכנסת מיכאל קליינר, האם אתה מסכים להעברת הצעתך לוועדת החוץ והביטחון?

מיכאל קליינר (הליכוד-גשר-צומת):

מסכים.

הי"ר ל' חזן:

יפה. אם כך, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעתו של חבר הכנסת מיכאל קליינר בנושא: המשך הפריסה ביהודה ובשומרון, לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 26

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

הי"ר ל' חזן:

ברוב של 11 בעד, חבר הכנסת פינס מתנגד, אני קובעת שהצעתך, חבר הכנסת קליינר, מועברת לדיון בוועדת החוץ והביטחון.

הצעות לסדר-היום

ניסויים רפואיים שמבצע צה"ל בחיילים

הי"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: ניסויים רפואיים שמבצע צה"ל בחיילים – הצעות לסדר-היום מס' 1316, 1332 ו-1413. ראשון הדוברים – חבר הכנסת דוד טל. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור. שלוש דקות לכל דובר. חבר הכנסת טל, בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, אישי הכנסת, הנושא שהעלינו עמיתתי חברת הכנסת ענת מאור ואנוכי ראוי שיידון כאן וההתייחסות אליו תהיה בהתאם.

עיתון "מעריב" פרסם ביום חמישי, א' בשבט, כותרת ענקית: "שפני ניסיון במדים". האמת היא, שכל הניסויים הרפואיים שמדובר עליהם יש להם קונטציות מאוד מחרידות. הגם שקצין רפואה ראשי אומר שהדברים חוקיים ונעשו על-פי חוק, אני מקווה ומניח שאדוני שר הביטחון בדק את הנושא ויודע לומר לנו גם היום אם הניסויים האלה חוקיים.

אבל, גם אם הניסויים האלה חוקיים, החיילים משתתפים בהם, לדעתי, על כורחם, מפני שמדובר בחיילים שנמצאים בדרך כלל בשלבים הראשונים של השירות הצבאי שלהם, כמו בבק"ם, כשהם עדיין לא יודעים מימינם ומשמאלם ומורא הצבא כנראה מהלך עליהם אימים והם מסכימים, אולי מפני שהם פטריוטים גדולים. אדוני שר הביטחון, אומנם אין פה חברי כנסת רבים, אבל אני חושב שאף לא אחד מחברי הכנסת כאן היה מוכן שבנו שמשרת בצבא כחייל ישתתף בניסויים כגון אלה בלי לדעת מהן ההשלכות העתידיות של ניסוי כזה.

החיילים כבר היו בסדר והביעו נכונות והסכמה, כפי שבכל אופן פורסם. חלקם לא ידעו אפילו מה הם מקבלים; חלקם עד היום אינם יודעים מה הם קיבלו, וכבר נעשו בהם הניסויים.

היום, לאחר 20 שנה, רוצים אותם חיילים לדעת איזו תרופה הם קיבלו ומה שמה, או איזה ניסוי נעשה בהם, והם לא יכולים לקבל תשובה. הטענה הרווחת במשרד הביטחון, או במקומות שהם פונים אליהם, היא שאחרי תקופה של 25 שנה, אחד דינם של מסמכים כגון אלה – להשמה. גם אם משנות ה-70 עד היום חלפו 25 שנה, אלה שבוצעו בהם הניסויים בשנות ה-80 יש להם עוד זמן, ומן הראוי ומן הנכון שחיילים אלה, שתובעים משלטונות הצבא לקבל לידיהם את החומר, יוכלו לקבל לידיהם את החומר כדי לראות, אולי הם נחשפו למחלות עתידיות. אולי, אני מקווה מאוד שלא, חל בגופם איזה תהליך מאוד שלילי כתוצאה מנטילת התרופות הללו. אולי אפילו יש מקום, אדוני, שהחיילים האלה יתבעו את שלטונות הצבא על הניסויים שבוצעו בהם, אם ההשלכות שלהם היו שליליות. אני סבור, אדוני שר הביטחון, שכדאי שהנושא הזה ייבחן לגופו.

נחרדתי לקרוא בכתבה, שניסוי כגון זה נעשה בשני כלבים, שאחד מהם פרפר למוות כשמפיו נוזל ריר, והמראה, כפי שתואר שם, היה נורא מאוד. אני רוצה מאוד לקוות שהניסויים האלה היו במסגרת החוק, אבל יותר מכך אני רוצה לבקש שלרשות אותם חיילים שהיו שפני ניסיון יעמוד כל החומר, כדי שהם ידעו לומר אם, חס וחלילה, מחלה כזו או אחרת שבה הם נתקפים היום באה כתוצאה מהניסוי שבוצע בגופם. תודה, גברתי.

הי"ר ב' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת דוד טל, ומזמינה את חברת הכנסת ענת מאור להעלות את הצעתה לסדר-היום. הדובר הבא, שאני לא רואה אותו, חבר הכנסת אלכס לובוצקי, הוא גם אחרון הדוברים בנושא זה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני לא חברה בוועדת החוץ והביטחון, אבל אני חברה בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. בכנסת הקודמת שקדנו במשך חודשים והבאנו לכלל סיום את הצעת חוק זכויות החולה, שהוגשה על-ידי השר לשעבר יאיר צבן, שהיה חבר בכנסת השתים-עשרה. זאת היתה מלאכת מחשבת מאוד חשובה לכל ההליך שהביא ליתר דמוקרטיזציה, שיתוף במידע ועמידה על זכויות החולה. אנחנו יודעים שיש גם מגבלות ורופאים אינם מלאכים, ולעתים יש כשלים או תאונות בלתי נמנעים. אבל התברר, שדווקא אדם חולה, ובוודאי אדם בריא, שחשוק לניסוי שלא על דעתו – זאת פגיעה במערכת זכויות בסיסיות של האדם, שלא לדבר על אמנת הלסינקי, שאני בטוחה שגם הצבא כפוף אליה.

אני מוכרחה לציין, שיש לי אמון בצבא. עם זאת, אני חושבת שכל תהליך מסירת המידע והחשיפה של דברים גם בצבא הוא חשוב ביותר.

אדוני השר, לאחר שהתברר בתקשורת שאנחנו מעלים את הנושא בהצעה לסדר-היום, באו אלי, ביוזמתם, שני קצינים מחיל הרפואה דהיום, לא משנות ה-70, ואמרו שלצערם הרב אין להם ביטחון שהצבא עומד מספיק מאחורי כל הנחיות אמנת הלסינקי, ולכן – בנושא ניסויים בתרופות שמתרחשים גם היום. אני לא מדברת על דברים מרחיקי-לכת כמו תגובות על הפגזות של גז וכו'.

אדוני השר, לכן אני רוצה לבקש לקבל תשובות, כי תפקידנו כרשות המפקחת הוא לשמוע את המידע. הלוואי ששיתכנע. אם לא, אני מאמינה שהשר ימשיך ויבדוק זאת, או נעביר את הנושא לוועדה להמשך בדיקה: 1. לגבי הניסוי שתואר בעיתון "מעריב" וב"קול ישראל" שנעשה בשנות ה-70 והשתתפו בו חיילים רבים, שנעשה שלא לפי הנהלים ויש לו השלכות מזיקות ושליטות. האם המידע נבדק והאם הנתונים שפורסמו בתקשורת נכונים? 2. מה הם הנהלים ליישום אמנת הלסינקי בצבא, לגבי כל הליך של ניסוי תרופה או התגוננות בפני מערכות מזיקות של כלי נשק או מערכות גז? 3. האם אכן נשמר הליך היידוע של כל חיילת וחייל לפני הניסוי, והאם הניסוי נעשה בהסכמתם? יתר על כן, הרי יש הליך של הסכמה בכתב. איך יכול דבר כזה להישאר לא ברור? כשבתי בצבא, אני רוצה להיות בטוחה שהיא חותמת על טופס הסכמה לאחר שהובהרו לה מטרות הניסוי, מחיר הניסוי, ואם היא רשאית לסרב וכו'.

לבסוף, לגבי פיצוי על נזקים עתידיים. אולי אדוני השר לא עקב, אבל חברי הכנסת הוותיקים בוודאי זוכרים, שבכנסת הקודמת העברנו חוק תקדימי, ביוזמת חבר הכנסת עמיר פרץ, בעניין החזר דמי נזיקין על מחלת הגזת שהיתה בשנות ה-50, ואדוני השר בוודאי רגיש לדברים שנעשו בתום לב, לא ברוע לב. באו אלינו עשרות אנשים שהעוול והנזק שנגרמו להם, גם אם בתום לב, גורמים להם לשלם מחיר בריאותי קשה להם ולבניהם ולדור השלישי. המדינה הכירה בזכאותם לקבל היום פיצוי על נזק רטרואקטיבי של 40 שנה. מה היא המערכת והאם היא קיימת בצבא לגבי מקרים דנן? אודה לשר על התשובות בנושא כל כך חשוב ורגיש. תודה רבה.

היו"ר ב' חזן:

אני מודה לחברת הכנסת ענת מאור, ואני מזמינה את שר הביטחון יצחק מרדכי להשיב על ההצעות לסדר-היום.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת-ראש, חבר הכנסת דוד טל, חברת הכנסת ענת מאור וחבר הכנסת מיכה גולדמן, שאינו נמצא, צה"ל בחן ובוחן תרופות שונות לטיפול בהרעלות של חומרי לחימה.

שבח וייס (העבודה):

זה לא מיכה גולדמן, זה אלכס לובוצקי.

היו"ר ב' חזן:

זה אלכס לובוצקי.

שר הביטחון י' מרדכי:

לא, לא רשום לי פה.

היו"ר ב' חזן:

הצעתו לא נחשבת, כי הוא אפילו לא העלה אותה.

שר הביטחון י' מרדכי:

הצעתו לא רשומה כאן.

שבח וייס (העבודה):

הסיעות הן לפי הבחירות, לא לפי זהות השקפות העולם.

הי"ר ל חזן:

האומנם?

שבח וייס (העבודה):

גולדמן, גולדמן.

הי"ר ל חזן:

אהה, גולדמן. הבנתי.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת גולדמן היה אמור להיות בין השואלים, ובסוף הוא שינה – – –

שר הביטחון י' מרדכי:

כתוב וחתום: חבר הכנסת מיכה גולדמן.

דוד טל (ש"ס):

הנשיאות אישרה – – –

הי"ר ל חזן:

הנשיאות אישרה שלוש הצעות דחופות, וצורפה הצעה אחת רגילה. חבר הכנסת גולדמן איננו.

שר הביטחון י' מרדכי:

אפשר להפנות את הנייר הזה לחבר הכנסת שבח וייס?

שבח וייס (העבודה):

לא, אדוני, באמת.

הי"ר ל חזן:

שר הביטחון, בבקשה, אתה באמצע התשובה דווקא בנושא מאוד חשוב.

שר הביטחון י' מרדכי:

צה"ל בחן ובוחן תרופות שונות לטיפול בהרעלות של חומרי לחימה כימיים ולמניעתן. כל התרופות שנסו מאושרות לשימוש בני אדם בארץ ובחוץ-לארץ. התרופות נוסו בעבר במתנדבים בריאים או בחולים. כל התרופות שנבחנו עד היום אינן רעילות לשימוש בני אדם במינונים שהשתמשו בהם, ותופעות הלוואי שלהן נבדקו באופן מדוקדק בניסויים שונים.

ניסוי האנוש בצה"ל נהלו במהלך השנים על-פי קריטריונים מחמירים של ועדת ניסוי אנוש, שהיא ועדה צבאית בלתי תלויה, הבוחנת את הניסוי על היבטיו הרפואיים והצבאיים.

הוועדה פועלת במקביל לוועדת ניסוי אנוש בבתי-החולים ומעוגנת בד"ן.

הרישום הרפואי בכל הניסויים בוצע על טפסים מיוחדים, ובשנים האחרונות קיימת גם הקפדה על רישום נוסף בתיקו האישי של החייל, אף שאיננו מחויבים בכך על-פי תקנון ועדת הלסינקי. בכל הניסויים שבוצעו חתמו החיילים על טופס הסכמה מודעת, שבו מוסברים לחיילים פרטי הניסוי ותופעות הלוואי הצפויות מהתרופות הספציפיות.

ההשתתפות בניסוי היא התנדבותית, כאשר את ההסברים על הניסוי נותנים רופאים ולא מפקדים. ככלל, חיל הרפואה משתדל במכוון להימנע מבדיקות באוכלוסיות טירונים, אלא אם קיים צורך ברור בכך. מאז 1971 לא ידוע לנו על ניסוי שהתקיים בבקו"ם. בכל המקרים שבהם חיילים מסרבים להשתתף בניסוי, סירובם מתקבל.

מכיוון שהצורך הוא ברור, המערכת הרפואית בדקה, בודקת ומחמירה, על-פי כלל הנהלים הקיימים במדינה, והניסוי מתבצע בהתנדבות.

ענת מאור (מרצ):

האם ההתנדבות היא הסכמה בכתב, אדוני השר?

שר הביטחון י' מרדכי:

אינני יודע, אני מוכן לבדוק את זה. לפי מיטב זיכרוני, בחומר שהובא בפני מתחייבת הסכמה כתובה, אבל אני אבדוק זאת.

היו"ר ל' חזן:

ואתה מציע, אדוני?

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

יוסי שריד (מרצ):

אני לא מכיר את הבעיה מספיק, אבל אתה יודע שבשירות הצבאי המושג "התנדבות" לצרכים אלה הוא בעייתי, כי החיילים הם חיילים וכוח המרות רב עליהם. זה בעייתי. אתה מבין למה אני מתכוון.

שר הביטחון י' מרדכי:

אני מבין למה אתה מתכוון. אני מקווה ומניח שלא נוצרו אילוצים טכניים או אחרים שהביאו את החיילים לידי כך שיסכימו שלא מרצון. אני מקווה מאוד, ואני מניח, שאכן הדברים הוסברו על-ידי הרופאים ולא על-ידי המפקדים, ולאחר שהוסברו, החיילים התנדבו. אכן אוודא את מה שאמרה חברת הכנסת מאור, שהחיילים גם חתמו בחתימת ידם על ההסכמה.

דוד טל (ש"ס):

אדוני השר, האם במקרה שחייל מסרב להשתתף בכך, יש מצב שהוא נענש?

שר הביטחון י' מרדכי:

לא, ודאי שלא. חייל או קבוצת חיילים שיסרבו ולא ירצו לקחת חלק בניסוי, ודאי שלא ייענשו.

ענת מאור (מרצ):

בוועדת החוץ והביטחון – – –

היו"ר ב' חזן:

חברי הכנסת, בואו לא ננהל את הדיון כאן ברגע זה. השר מציע להעביר את הנושא לוועדה.

שר הביטחון י' מרדכי:

נכון.

היו"ר ב' חזן:

חבר הכנסת טל, אתה מסכים, אני מתארת לעצמי.

חברת הכנסת ענת מאור?

ענת מאור (מרצ):

כן.

היו"ר ב' חזן:

יש הצעות אחרות. חבר הכנסת שבח וייס מבקש להסיר את הצעתו, פרוצדורלית – – –

שבח וייס (העבודה):

גברתי, הרעיון שרציתי להעלות מגולם בהערה של יוסי שריד, לכן אני מוותר.

היו"ר ב' חזן:

אני מודה לך.

חבר הכנסת צבי הנדל מבקש להסיר את הצעתה של חברת הכנסת ענת מאור.

צבי הנדל (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, לאחר שגם אני התעניינתי בנושא הזה, ודווקא בנקודה הנכונה שהעיר עליה חבר הכנסת יוסי שריד, נעניתי שלא זו בלבד שלא המפקדים הישירים מחתימים, אלא יש חבר'ה שעוסקים ברפואה שעושים את זה, ואין מוראם על החיילים, אלא שהמפקדים עצמם, לעתים מסוימות, לא משתכנעים ולא כל כך שמחים לעניין.

אני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום מהטעם הפשוט, שאין לי ספק שצה"ל עושה בדיקה מדוקדקת בעניין הזה, ובעצם העלאת הנושא הזה מעבר לדיון כאן לדיונים נוספים, אנחנו מערערים, לדעתי, את ביטחוננו העצמי של צה"ל. יש די דברים שמבוקרים, ובזמן האחרון בכלל צה"ל חשוף לביקורת בלתי רגילה. במקום שאין הכרח לא חייבים לדרוש את זה. אני מבקש להסיר את ההצעה.

היו"ר ב' חזן:

אני מודה לך.

חברי הכנסת, שני המציעים מסכימים להעברה לוועדה, ועל כן אנחנו עוברים להצבעה על העברת הצעותיהם של חברת הכנסת ענת מאור ודוד טל בנושא: הניסויים הרפואיים בצה"ל, לדיון בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 27

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 1

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

היו"ר ל חזן:

ברוב של חמישה בעד, מתנגד אחד ונמנע אחד, אני קובעת ששתי ההצעות לסדר-היום, של חברי הכנסת דוד טל וענת מאור, יעברו לדיון ממצה, אני מקווה, בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

הצעה לסדר-היום

גידול במספר בני הישיבות שגיוסם נדחה

היו"ר ל חזן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא על סדר-יומנו: הצעה לסדר-היום מס' 889, של חבר הכנסת יצחק כהן, בנושא: גידול במספר בני הישיבות שגיוסם נדחה. מדובר בהצעה רגילה, ועל כן, אדוני, עשר דקות.

יצחק כהן (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הרמטכ"ל מסר אתמול נתונים עדכניים, שמהם עולה, ש-6.5% מקבילים דחייה לשנה כבני ישיבות שתורתם אומנותם, ועוד 13.5% – לפי החישובים שאני עשיתי – מקום שירותם אינו נודע, שהם לא בני ישיבות.

כנסת נכבדה, גברתי היושבת-ראש, כאשר עולה וקם קול זעקה מכיוון אותם מחפשי כותרות למיניהם, בעיקר מאנשי האופוזיציה שהתעסקותם בטפל גרמה לכך שישבו היום במקום שהם יושבים, עליהם לעשות חשבון הנפש ולהתמקד בנושאים חשובים באמת ולא בספירת דקות שידור באמצעי התקשורת.

כאשר באים לדבר על נושא חשוב ועל ערך עליון כסוגיית שירות בחורי הישיבות בצה"ל, דומני שאין זה המקום, מעל בימת הכנסת, ולא מפני שהנושא לא חשוב דיו, אלא מפני שחברי הכנסת מבינים, שעם כל חוכמתם, אין הם המומחים לכל הנושאים המובאים בפני הכנסת. לכן הוקמו ועדות לעניינים שונים ומגוונים, לדוגמה: כאשר רוצים לדון על נושאי בריאות, הדבר נדון על-ידי הגורמים המוסמכים בצירוף רופאים, פרופסורים ואנשים שיש להם זיקה והבנה עמוקה לנושא הבריאות. כך גם בנושא הביטחון, מתכנסת לה ועדת מומחים ואנשי צבא, וכך גם בעניין משק המים, ובכל נושא אחר. האנשים המומחים הם הם המוסמכים ללבן את כל צדי העניין עד תום ולהסיק את המסקנות הנכונות, והם בני-הסמכא בכל בעיה הקשורה בנדון.

בנדון דידן, נושא גיוס בני הישיבות, ועל הנושא, מה היא תורה ומה היא חשיבותה של תורה, ודאי שלא מיוסף שריד, ידידי, או מאמנון רובינשטיין, תצא תורה, ולא מפיהם אנחנו חיים. גם לא מפי חבר הכנסת רן כהן, שעם כל הכבוד אליו בתור סגן-אלוף בצה"ל – כשם שאין לרב צבאי הידע להמליץ באיזה טנק יש להשתמש ביחידה זו או אחרת, כך גם לרן כהן אין הידע בנושא כה חשוב כמו התורה.

כל ראשי הממשלות, מדוד בן-גוריון, דרך מנחם בגין ויצחק רבין, זיכרונם לברכה, ויידל לחיים ארוכים שמעון פרס, השכילו להבין את חשיבותו של עם הספר ואת תרומתם של בחורי הישיבה והצורך להשקיע גם בכוח הרוחני. הדבר נדון הלך ושוב, תוך הקפדה מלאה של כל הגורמים המומחים על קביעת הקריטריונים הנכונים להגדרת בן ישיבה – בוועדות הכנסת בשיתוף מומחי ביטחון מחד גיסא, ומאידך גיסא הרבנים, אשר מסקנותיהם אמונות עלי ועל ראשי המערכת המדינית, הביטחונית והתורנית, והן עוגנו בחוק ואומצו כנוהל מחייב גם בממשלות שלציבור הדתי לא היו בהן נציגים. זכור לטוב יצחק רבין, זיכרוננו לברכה, בעמידתו האיתנה והתקיפה בבג"ץ ואחרי בג"ץ, אחרי כל התביעות הקנטרניות של רודפי הפרסומות למיניהן.

חברי הכנסת, כבוד היושבת-ראש, קשה לי לומר את המשפטים הבאים, אבל הגיע הזמן לומר את האמת. אתם מחרחרי הריב ומפלגי העם, אתם לא "בעלי הבית" על הדם. ואפרש את דברי.

כאשר אתם באים, באוזני העם, מבוקר עד ערב, במלל גס וזול על שכביכול דמם של חללי צה"ל הוא זול יותר מדמם של בני הישיבות – אין הבדל בין דם לדם. אחי היקר אברהם, השם ייקום דמו, שנהרג במארב בגבול הדרומי של מדינתנו ומסר נפשו למען העם והארץ, ידע היטב לאן הוא הולך, וכמוהו גם שני בני דודי האהובים, השם ייקום דמם, שנהרגו על קידוש השם. רצונם היחיד, שלהם ושל רבים כמותם, היה שבני הישיבות ילמדו כל הזמן, ללא הפסק. כאשר הם היו בשדה הקרב רוממה אותם התחושה העמוקה של האחים לנשק שישבו וילמדו תורה. תנאי זה היה התנאי היחיד לשירותם בצה"ל. ההרוגים והפצועים האלה ידעו, שיש צורך חזק ביותר לשמור על גחלת העם היהודי דרך לימוד התורה, שהיא המסד לשיבתנו בחבל ארץ זה. אין לכם זכות לנצל את דמם של המתים, שביניהם רבים רבים דוגמת אחי ובני דודי וחברי, השם ייקום דמם, שנהרגו מתוך הכרה ברורה ומתוך רצון כן שבני הישיבות ישבו וילמדו תורה.

במשך שנים ארוכות דיברתם בשם "החיים", בשם העם; למען דיוק, בשם רובו של העם, ואותו רוב שלח אתכם לנוח על ספסלי האופוזיציה. דיברתם בשם הצבא, ובספירת קולות החיילים בבחירות לא אירע מהפך, אלא ההיפך הגמור. גם בצבא אתם מיעוט. "החיים" ביקשו שלא תייצגו אותם, בוודאי אל תדברו בשם החללים.

אמנון רובינשטיין, הפרופסור המלומד למשפטים ושר החינוך לשעבר, זה מכבר שמענו את הגיגיו ושקרו בתקשורת על מספרים רחוקים מן המציאות: על 200,000 משתמטים שגם מקבלים תמיכה מן המדינה, כאשר הוא מגזים ב-1,000% – לא פחות ולא יותר – ביחס למספר האמיתי. לא פטור שירות, כהצגת הדברים בידי הפרופסור, אלא הדמיון המזרח-תיכוני אולי גרם לו להכפיל כל אזרח בודד ל-200, וגרם לכך שידבר בשם העם כולו.

ב"קול ישראל", בתוכנית החדשות, רואיין אמנון רובינשטיין על-ידי יורם רונן והעמיס גיבובי נתונים שקריים, שתכלית אחת להם – פילוג העם, הסתה פרועה ושנאת חינו. יהיו שיבינו אולי את חבר הכנסת אופיר פינס-פז, וחבל שאיננו פה – פרלמנטר מתחיל. אבל, האם גם חבר הכנסת אמנון רובינשטיין מנסה להחזיר אותנו לימי ד"ש העליזים, לתקופת שינוי? המאמר המצחיק שלו – "לנו אין עשבים שוטים". אתה צודק, פרופסור רובינשטיין. אין לכם עשבים שוטים. יש לכם יערות-עד שוטים. פה לא צריך להציג נתונים כוזבים. אין צורך להראות נתונים שקריים.

מר אמנון רובינשטיין, היית מופקד על מערכת החינוך, אחרי שרצון העם היה להדיח את מנהיגת מפלגתך מכיסאה כמחנכת בישראל. נסעת לא מכבר להודו על חשבון משלם המסים לחילופי קשרים תרבותיים עם האומה היהודית – מדינה ש-95% מכלל אוכלוסייתה חיים כבתקופת האבן, מדינה שרק 60% מכלל הילדים בה מצליחים לסיים את כיתה ה'. אילו פרסי נובל יצאו מהודו? איזו תרומה לאנושות התקבלה מהודו, חוץ מאשר תעשייה ענפה של סמים לכל סוגי מצב הרוח? כאשר נשאל אמנון רובינשטיין בתוכנית "יומן חוץ" ברדיו להסברו את תופעת עשרות אלפי הישראלים המשוטטים להם בהודו והשתתפותם פעילה בשימוש בסמים, השיב הפרופסור המלומד לגדעון רמז בשידור חי מניו-דלהי: "סמים זו בעיה אוניברסלית, והנוער שלנו הוא נוער אוניברסלי". הוא לא עשב שוטה. הוא אוניברסלי.

זהו נוער תוצר אדון שריד המנוח, אביו של יוסף ידידי, וכלה בך, אמנון. אין פלא, שהנוער הזה, נוער הנרות דווקא, בחר, מתוך בשלות אינטלקטואלית, באביב גפן לסמל – לרבים כמותו – שראשי ממשלה התחבקו עמו ומשחרים לפתחו כדי לזכות עוד בקצת תשומת לב. אותו פרי באוש, תוצר החילוניות האולטרה-ציונית, יעץ לנוער, בעיתון "מעריב לנוער", לרדת מן הארץ, ולא רק לרדת אלא לברוח מן הארץ. הנוער הולך ושומע לעצתו. כפי שראינו, 13.4% שומעים לעצתו. הוא בורח מעצמו, כדי לחפש את עצמו אי-שם בחוצות הקאוסאן בבנגקוק או בחופי גואה העליזים – מסוממים קלות ומחפשים ריגושים.

לך, יוסף שריד, השר לאיכות הסביבה לשעבר, אני אומר את הדברים האלה: הכול קרס והתרסק מול עיניכם. לכן, אני מציע, חברי הכנסת, אל תנסו להיכנס לתוך נעליה המרופטות של שולה אלוני. העם הקיא אותה, והוא הקיא גם אתכם. מה זאת אומרת, ידידי יוסי שריד, שאתה אומר בשידור לאומה באחת ההפגנות: "החרדים הרימו את הראש. אנחנו נוריד להם אותו"? אם זו לא הסתה, מה זו הסתה?

אני מבין את המצוקה התקשורתית, שאתה, אמנון רובינשטיין וחבריך שרויים בה, כשחדשות לבקרים מתפוצצות עוד פרשיות ששמכם משורבב בתוכן, והשיטה שלכם להסיט את תשומת הלב הציבורית לנושאים שאתם חושבים בטעות היסטורית שיש לכם קונסנסוס בציבור, כמו גיוס בחורי ישיבות. אתם שולפים את הנשק הזה בכל פעם שאתם במצוקה זו או אחרת. רחמנות. תודה רבה, גברתי.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת יצחק כהן.

הצעה לסדר-היום עלייה במספר מקבלי פטור משירות צבאי בגלל עיסוק בלימודי התורה

הי"ר ל' חזן:

אני מזמינה את חבר הכנסת יוסי שריד להעלות הצעה לסדר-היום מס' 899, בנושא: עלייה במספר מקבלי פטור משירות צבאי בגלל עיסוק בלימודי תורה. חבר הכנסת שריד, בבקשה. עשר דקות – שלך.

יוסי שריד (מרצ):

תודה, גברתי היושבת-ראש. שמעתי ברוב קשב את דבריו של קודמי, חבר הכנסת, ולא עמדתי להתייחס אליהם, ואני גם לא אתייחס אליהם, ובוודאי לא אתבע את עלבונם של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין ואפילו לא את עלבוני, כי אתם יודעים: עניין של עלבון – הכול על-פי המעליב. כיוון שאין סיבה להיעלב, בגלל המעליב, לא אתבע את עלבונם.

בכל זאת אני מציע לך, כדי שלא נידרדר: אתה לא מכיר את אבא שלי, אתה כחגב לעומתו, וכאשר אתה מדבר עליו דבר בדחילו ורחימו, כי אבא שלי בניגוד לך היה ממניחי היסודות של החינוך העברי בישראל.

יצחק כהן (ש"ס):

רואים את התוצאות.

יוסי שריד (מרצ):

זו ההערה היחידה שאני מוצא לנכון להעיר בעניין זה.

יצחק כהן (ש"ס):

רואים את התוצאות.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני שר הביטחון, ההצעה הזו לא נועדה לנגח אותך, מובן מאליו, מיותר לומר, כי אין סיבה, אתה לא אשם בשום דבר. היא אפילו לא נועדה לנגח את הממשלה, כי בעניין זה הממשלה צועדת בעקבות ממשלות אחרות בישראל, בעצם מאז 1948, ולכן אין פה באמת עניין של ניגוח פוליטי, אלא ניסיון להציג את הדברים כפי שאנחנו רואים אותם ומבינים אותם. אני לא בוחן כליות ולב, אבל אני כמעט בטוח שיש לנו אולי אפילו ראייה משותפת בעניין זה.

יכול השואל לשאול, למה בכלל מעלים את זה, האם יש סיכוי שבזמן הקרוב, על-פי הנסיבות הפוליטיות, הדבר ישתנה. אני מוכרח להודות ולהשיב בכנות, שאני לא חושב שזה המצב, ואני לא חושב שמחר-מחרתיים הדברים עומדים להשתנות באופן מהותי. אבל יש כמה וכמה סיבות שבגללן אני חושב שצריך להעלות את הנושא מפעם לפעם.

קודם כול, מסיבה מאוד פשוטה: הרי כולנו יודעים שהמצב הזה של השתמטות של אלפים ועשרות אלפים משירות צבאי, הוא מצב בלתי נסבל באופן מוחלט, וביום מן הימים הוא חייב לעבור מן העולם, להתבטל מכול וכול, ולכן זה מאותם נושאים שגם אם מחר הוא לא עומד להשתנות – אסור להוריד אותו בשום פנים מסדר-היום.

מה בעצם קרה ב-1948: ב-1948 בן-גוריון קיבל החלטה. צריך לזכור שהיה זה שלוש שנים לאחר השואה, לאחר שהישיבות ובני הישיבות עלו בעשן עם כל העם היהודי למיליוניו, אשר נהרג. בן-גוריון חשב מן הסתם, שראוי לשמר את הגחלת – כך זה נקרא – של לימוד התורה. ההחלטה ב-1948, אומר בגלוי, נראית בעיני גם היום מאוד בעייתית. יש פנים לכאן ולכאן, סיבות מוצדקות יותר ומוצדקות פחות, אבל אני בטוח, אדוני שר הביטחון, שאפילו דוד בן-גוריון בהחלטתו זו – תהיה נכונה או לא נכונה – לא תיאר לעצמו בחלומותיו הגרועים ביותר, שמה שנועד לשמור על הגחלת, יהפוך לתופעה של השתמטות המונית, ומה שהיה בעייתי, בהחלט בעייתי ב-1948, הופך להיות בלתי נסבל לחלוטין ב-1997.

למה זה בלתי נסבל? אני חושב שזה מובן מאליו, אבל בכל זאת: אני בטוח שבן-גוריון לא שיער קודם כול, שההשתמטות תימשך 50 שנה, אבל בן-גוריון גם לא שיער ולא יכול היה לשער, ששיעור ההשתמטות ילך ויעלה בהדרגה, ויהפוך להיות ממש בעיה לאומית.

אתמול נמסרו נתונים, הם לא נתונים חדשים, לאנשים שמכירים ועוסקים בשאלה הזאת, אבל בכל זאת, שיעור המשתמטים במשך שנתיים גדל ב-50%.

דוד אזולאי (ש"ס):

לא משתמטים – משתחררים.

יוסי שריד (מרצ):

משתמטים. אני תיכף אתייחס לנקודה הזאת. משתמטים. לא רק שמשתמטים, אלא אחר כך גם משקרים, ותיכף אסביר היכן ההשתמטות ואיפה השקר.

דוד אזולאי (ש"ס):

כמה חילונים משתמטים?

יוסי שריד (מרצ):

רק לפני שנתיים – 4.1% מכלל מחזור הגיוס, רק לפני שנתיים – ב-1994. ב-1996 – עלייה של 2.4%, ובסך הכול – 6.5% משתמטים מכלל המחזור.

דוד אזולאי (ש"ס):

ו-13% מהציבור החילוני משתמטים.

הי"ר ל חזן:

חבר הכנסת אזולאי, אם יש לך מה לומר, תירשם להצעה אחרת ואתן לך דקה.

יוסי שריד (מרצ):

אדוני שר הביטחון, לך אני לא צריך לספר, אבל אספר. אדוני שר הביטחון, הרי אלה הנתונים שנמסרו אתמול, אבל אומר מה הנתונים שלא נמסרו אתמול: על-פי צפי רשמי מוסמך ומבוסס של אכ"א – אגף כוח אדם – בשלוש השנים הבאות – פשוט אין לו צפי מעבר לשלוש השנים הבאות – בכל שנה יעלה שיעור המשתמטים עוד ב-1% בשנה. כלומר, במלים אחרות, חשבון מאוד פשוט, ב-1999 – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

זה כולל גם את הציבור החילוני.

יוסי שריד (מרצ):

זו, שוב, אגב, עלייה של 50%, כמעט 50%. ב-1999 – זה לא רחוק – שיעור ההשתמטות של בחורי הישיבות יהיה 9.5% מכלל המחזור.

דוד אזולאי (ש"ס):

מה עם החילונים?

יוסי שריד (מרצ):

הרי זה דבר שאף אחד לא יכול היה להעלות בדעתו, הרי זו בעיה ממדרגה ראשונה. אולי לשר הביטחון אני לא צריך לספר את זה, אבל לאחרים צריך גם צריך לספר, שלו התגייסו כל ה-9.5% הללו, או 6.5% עכשיו ו-9.5% בעוד שלוש שנים, לא היה בכלל צורך בשירות מילואים. מה שאני

אומר זו לא הערכה שלי, לא חשבון שלי, זו הערכה של צה"ל. אתם מבינים בכלל במה מדובר? לא היה צריך לשרת במילואים בארץ.

יצחק כהן (ש"ס):

זו הסתה.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת יצחק כהן, יש מזל שיושבי-הראש אינם מצמצרים.

יוסי שריד (מרצ):

אני לא מגיב על זה. אנחנו יודעים, אדוני שר הביטחון, שהנתונים כל-כולם – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

מה עם הנתונים על החילונים?

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת אזולאי, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

יוסי שריד (מרצ):

הנתונים כל-כולם הם של מערכת הביטחון. אין פה שום נתון משלי, אין פה שום הערכה משלי, אין פה שום ניחוש משלי, אין פה שום אקסטרפולציה משלי. הכול נתונים של מערכת הביטחון.

משה גפני (יהדות התורה):

אתה הרי משקר במצח נחושה – – –

ענת מאור (מרצ):

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת משה גפני, אתה חבר כנסת ותיק, אתה יודע היטב שצורת דיבור כזו איננה מקובלת.

יוסי שריד (מרצ):

לא מפריע לי. אני אפילו לא שומע.

דוד אזולאי (ש"ס):

אתה יודע שאתה משקר. אתה לא מוסר נתונים נכונים.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אזולאי, לא אזהיר אותך פעם נוספת.

דוד אזולאי (ש"ס):

זה שקר.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת אזולאי.

יוסי שריד (מרצ):

אני חוזר ואומר, גברתי היושבת-ראש, כל הנתונים שנמסרים כאן הם כולם, בלי יוצא מן הכלל, נתוני מערכת הביטחון.

משה גפני (יהדות התורה):

הכול שקר. האחוזים נוגעים לכל החיילים.

יוסי שריד (מרצ):

הנתונים כולם – של מערכת הביטחון. הנה, חבר הכנסת גדעון עזרא מנענע בראשו לאות הסכמה. אפשר שתהיה השקפה כזו או השקפה אחרת, אבל כל הנתונים הם של מערכת הביטחון.

משה גפני (יהדות התורה):

מרצ תמשיך לרדת, ואנחנו נעלה.

יוסי שריד (מרצ):

חבר'ה, תמשיכו לצווח, לי זה לא מפריע, אני במיטבי כאשר אתם צווחים. תצווחו ככרוכיה, אין לי שום בעיה עם זה.

משה גפני (יהדות התורה):

יוסי שריד (מרצ):

מכל מקום, גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הביטחון, גם כאשר הוחלט מה שהוחלט, וזה היה מאוד בעייתי ב-1948, כפי שאמרתי, ראש הממשלה דאז, האב המייסד דוד בן-גוריון, כאשר ביקש לשמור על הגחלת, הניח שהחוגים הללו, החוגים החרדיים, יגלו מידה כלשהי של איפוק ושל אחריות. באיזה מובן? במובן זה שאם הולכים אנשים לישיבות, לפחות ילכו תלמידי חכמים. הרי זה לא עניין אוטומטי. הרי אף אחד לא יכול לקבל את זה שנניח לשמור על הגחלת, נניח ללמוד תורה, אבל כל זב ומצורע ילך ללמוד תורה? כל אחד הוא תלמיד חכם? כל חירש, שוטה וקטן ילך ללמוד תורה? מה הוא לומד שם, מה הוא מבין במה שהוא לומד? בכלל, ציבורים שלמים, כולם אנשים שראוי שילמדו? עד כדי כך ראוי שהם גם ישתמטו מהצבא?

הקשר האמיתי לחברה הישראלית עדיין נשאר, לצערנו, קשר דם. לכן לחוגים החרדיים האלה אין קשר דם לחברה הישראלית, ולכן הם היו ונשארו נטע זר.

יצחק כהן (ש"ס):

מה אתה עשית בצה"ל? אחי נפל, לא אתה. אני איבדתי אח, לא אתה.

יוסי שריד (מרצ):

עוד שתי הערות, גברתי.

ענת מאור (מרצ):

יוסי שריד (מרצ):

תצווחו, תצווחו.

היו"ר נ' חזן:

הסבב הזה הסתיים, חברי הכנסת. חבר הכנסת כהן, דיברת לפני דקות ספורות ביד רחבה.

יצחק כהן (ש"ס):

אני שפוי, לא פרזיט. איבדתי את אחי, לא אתה. פרזיט. שלא ידבר בשם אחרים. לי נפל אח ולא לו. שלא ידבר בשם החללים.

ענת מאור (מרצ):

יצחק כהן (ש"ס):

מי הוא בכלל?

יוסי שריד (מרצ):

מכל מקום – – –

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שריד, שנייה בבקשה. חבר הכנסת יצחק כהן, חברת הכנסת ענת מאור, אין כמעט משפחה במדינת ישראל – – –

יצחק כהן (ש"ס):

אז שלא ידבר בשם החיילים. מי הוא בכלל?

הי"ר ל' חזן:

סליחה. חבר הכנסת יצחק כהן, אני קוראת אותך לסדר.

ענת מאור (מרצ):

– – –

הי"ר ל' חזן:

חברת הכנסת מאור, אני מזהירה אותך.

יוסי שריד (מרצ):

עוד שתי הערות, גברתי היושבת-ראש, ובזה אני מסיים. תהיה ההשקפה בעניין ההשתמטות של בחורי הישיבות אשר תהיה, שלא תורתם אומנותם אלא השתמטותם אומנותם, דבר אחד בוודאי צריך להשתנות, אדוני שר הביטחון, וזה עניין המינוח. זה לא עניין סמנטי, זה עניין של אמירת אמת ואמירת שקר. כאשר אומרים "דחיית שירות", הרי אין מדובר בדחיית שירות, וגם החברים האלה שמצווחים כאן משתמשים במינוח הזה. אין מדובר בדחיית שירות, אלא מדובר בפטור משירות.

לפי נתוני מערכת הביטחון, בקושי 3% או 4% מאלה שמקבלים דחיית שירות באים אחר כך, בדרך זו, בדרך אחרת, בדרך כלל לשבועות ספורים לשירות צבאי. לכן, כאשר זה המצב, לא מדובר בדחיית שירות, אלא מדובר בפטור משירות, וצריך לקרוא לילד הזה בשמו.

אבל, יש עוד טעם אחד לכך שאני מציע את זה – ובזה מאוד מאוד לא מעוניינים, מאוד לא מעוניינים – והוא, שאם אנחנו פוטרים אותם משירות, כפי שזה באמת, אנחנו משחררים אותם מן התלות באדונים האלה, אנחנו משחררים אותם מהתלות בראשי הישיבות. משום שעל-ידי זה שאנחנו אומרים "דחיית שירות" אנחנו בעצם דוחפים אותם לידיהם של אלה שרוצים להגדיל את הדביזיות, את הגדודים, את החטיבות ואת האוגדות של תומכי ש"ס ושל תומכי אגודה ותומכי דגל התורה. בואו לפחות נשחרר אותם. נגיד: טוב – – –

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת שריד, תודה.

יוסי שריד (מרצ):

אני כבר מסיים.

נגיד, טוב, נקרא לילד בשמו, ונשחרר אותם מהשעבוד שהם צריכים להשתעבד למצווחים שיושבים כאן.

הדבר השני, וזו הערתי האחרונה. אני מציע, גברתי היושבת-ראש – – –

דוד טל (ש"ס):

זה בסדר שהוא אומר "מצווחים" – – –

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת טל, שב בבקשה.

דוד טל (ש"ס):

— — —

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת דוד טל, שב בבקשה. חבר הכנסת טל, טוב שלא שמעת את תוכן נאומו של עמיתך יצחק כהן ואת דברי הבלע שנשמעו כאן. אתה כסגן יושב-ראש, כמוני, יודע שאינני מצמרת.

משה גפני (יהדות התורה):

— — — מה זה

יצחק כהן (ש"ס):

— — —

הי"ר ל' חזן:

חבר הכנסת גפני. חבר הכנסת שריד, אנא סיים בבקשה. זמנך תם.

יוסי שריד (מרצ):

נכון, אני יודע. הייתי מסיים כבר מזמן.

בנימין אלון (מולדת):

— — — הוא היה ונשאר פרובוקטור. זה הסגנון שלו.

מאיר פחש (יהדות התורה):

חבר הכנסת שריד, אלה שיושבים כאן ביציע רובם — — —

יוסי שריד (מרצ):

— — — וההצעה השנייה, אדוני שר הביטחון, משום שהתופעה הזו הולכת ומתפשטת — — —

דוד טל (ש"ס):

— — —

היו"ר ל חזן:

אני אוסיף זמן לחבר הכנסת שריד — —

צבי הנדל (מפד"ל):

את מוסיפה ממילא.

היו"ר ל חזן:

— — בלית ברירה, מפני שאתם מפריעים לו והוא לא מצליח להוציא מפיו אפילו משפט שלם אחד.

משה גפני (יהדות התורה):

מדוע בממשלה הקודמת לא גייסתם בני ישיבות? צבוע.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

— — —

יוסי שריד (מרצ):

אמרתי את זה בתחילת דברי. אתה מתפרץ לדלת פתוחה.

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת שריד, סיים עכשיו.

יוסי שריד (מרצ):

כשאוכל, אסיים. יש לי עוד משפט אחד, ואני אסיים.

דוד אזולאי (ש"ס):

את לא נוהגת – – –

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת אזולאי, אבקשך לשבת עכשיו.

דוד אזולאי (ש"ס):

– – –

היו"ר ל' חזן:

יפה, תודה רבה. חבר הכנסת שריד, אנא סיים עכשיו.

יוסי שריד (מרצ):

ומשפטי האחרון, אדוני שר הביטחון, מוכרחים לקבוע – – –

משה גפני (יהדות התורה):

למה בממשלה הקודמת לא גייסתם בחורי ישיבות? כי רצית שלטון, כי רצית כיסא. צבוע.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת גפני, אני קוראת אותך לסדר פעם שנייה.

יוסי שריד (מרצ):

— — — מוכרחים לקבוע מכסה. זה לא יכול להיות — — —

דוד טל (ש"ס):

— — —

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טל, אני קוראת אותך לסדר פעם ראשונה.

יוסי שריד (מרצ):

זה לא יכול להיות שיהיו 1,000, יהיו 2,000, יהיו 3,000 ויהיו 4,000 בשנה, זה פשוט לא בא בחשבון. 100 בשנה, 200 בשנה, 300 בשנה, אבל לא מספרים כל כך גדולים.

דוד טל (ש"ס):

— — — על אפך ועל חמתך, וזה לא יעזור לך.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טל, חבר הכנסת טל.

דוד טל (ש"ס):

— — — זה לא יעזור לך להגיע לשלטון, לא עכשיו ולא אחר כך.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת טל.

יוסי שריד (מרצ):

ואחר כך אתם מתקוממים כשקוראים לכם מצווחים. מה? אז מה אתה עושה, אם אתה לא מצווח?

דוד טל (ש"ס):

אני אגיד לך.

יוסי שריד (מרצ):

נו, נשמע.

דוד טל (ש"ס):

ההבדל הוא, שאנחנו שירתנו בצבא ואתה היית כתב — — —

יוסי שריד (מרצ):

לא, תסלח לי. אני הייתי בחיל התותחנים.

דוד טל (ש"ס):

ההבדל בינינו הוא, שאנחנו שירתנו בחיל השריון, ואתה היית כתב זוטרי — — —

יוסי שריד (מרצ):

זוטרי, כן נכון. זה מה שהייתי מסוגל.

דוד טל (ש"ס):

— — —

יוסי שריד (מרצ):

אז הפסקת לצווח?

דוד טל (ש"ס):

אני לא הפסקתי לצווח.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת טל, שב. אני מבקשת ממך לשבת.

דוד טל (ש"ס):

— — — הוא טועה והוא מטעה.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת טל, אם תמשיך עוד דקה אני אוציא אותך. קראתי אותך לסדר פעם — — —

דוד טל (ש"ס):

— — —

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת טל, אני קוראת אותך לסדר פעם שלישית.

דוד אזולאי (ש"ס):

— — — תנהגי בממלכתיות, ותפסיקי לנהוג בצורה כזו.

ענת מאור (מרצ):

איך אתה מדבר – – –

דוד אזולאי (ש"ס):

את תשתקי.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת אזולאי, אני קוראת אותך לסדר פעם שלישית.

יוסי שריד (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אני סיימתי. אני מודה לך על אורך-הרוח.

היו"ר ל' חזן:

אני מודה לך מאוד, חבר הכנסת שריד.

בנימין אלון (מולדת):

בראבו, הצלחת בפרובוקציה – – –

הצעה לסדר-היום

הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הגידול החד במספר תלמידי הישיבות

המקבלים דחיית שירות צבאי

היו"ר ל' חזן:

חברי הכנסת, הצעה נוספת לסדר-היום בנושא זהה, של חבר הכנסת אופיר פינס-פז: הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לבדיקת הגידול החד במספר תלמידי הישיבות המקבלים דחיית שירות צבאי, הצעה מס' 1297. שימו לב, מדובר הפעם בהצעה להקמת ועדת חקירה פרלמנטרית. בבקשה, חבר הכנסת פינס.

אופיר פינס-פז (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר הביטחון, חברי חברי הכנסת, אני מציע שננמיך את הטונים, משום שסביב הנושא הזה יש כל הסיבות לקיים דיון בפרלמנט, במליאה של הכנסת. אפשר לעשות את זה בדרך תרבותית, בהקשבה הדדית, ולא בדרך שאף אחד לא יכול לומר את מה שיש לו לומר.

אני רוצה לציין, שבסופו של דבר אנחנו באים היום לדיון שלא התקיים, לצערי, זמן רב, והיה מי שאמר מספסלי הקואליציה דהיום, האופוזיציה דאתמול, שאנחנו נתנו יד – ואנחנו נתנו יד, כמו שהיום הקואליציה נותנת יד, כמו שהאולם הזה ריק, למעט חבר הכנסת מאיר פרוש, שביטל את חופשתו, כפי שהוא אמר לי היום, כי תפסו אותו בדרך לחופשה והחזירו אותו לפה, כי יש גיוס. לא לצבא, גיוס להצבעה. יש גיוס, ויש מי שיודע לגייס ולהתגייס, ויש מי שאיננו יודע.

שבח וייס (העבודה):

מי לא יודע?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אנחנו לא יודעים, ואין לנו אלא להלין על עצמנו. הכוונות של בן-גוריון, זיכרוננו לברכה, היו אומנם טובות, ראויות. אין לנו דבר נגד לימודים, אין לנו דבר נגד לימודים בישיבה, אלא שכאשר העניין מקבל פרופורציות כאלה, שעשרות אלפי אנשים דוחים את שירותם כתוצאה מלימוד בישיבות, זה יוצר כאן שני עמים.

אני רוצה שתבינו, יושבים פה צעירים שהולכים להתגייס לצבא. למה הם ולא אחרים, מותר לדעת? אם מדובר באמת על כמה חכמים, בעלי יכולת בלתי רגילה, כמו שיש מסלול של עתודה אקדמית – אני יכול להבין.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

שהערבים ילכו לשירות לאומי.

אופיר פינס-פז (העבודה):

גדעון עזרא, למה אתה מפריע? עדיף שתשב בשקט, כי הרי אתה משתף פעולה. תהיה בשקט לפחות.

גדעון עזרא (הליכוד-גשר-צומת):

משתף פעולה עם מי?

אופיר פינס-פז (העבודה):

משתף פעולה עם התופעה. לפחות תהיה בשקט, אל תפריע. משתף פעולה עם התופעה של פטור המוני מהצבא.

היו"ר נ' חזן:

חבר הכנסת הלפרט, בבקשה לשבת.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

איזו צביעות זאת? מפלגת העבודה לא שיתפה פעולה?

אופיר פינס-פז (העבודה):

שיתפה פעולה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

מה אתה מתחסד?

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני לא מתחסד.

מאיר פרוש (יהדות התורה):

שר הביטחון – – –

אופיר פינס-פז (העבודה):

לפי הפרסומים שפורסמו בעיתון, חבר הכנסת פרוש – – –

מאיר פרוש (יהדות התורה):

– – –

היו"ר ל' חזן:

סגן השר פרוש, אתה רוצה קריאת ביניים? שב בבקשה.

מאיר פרוש (יהדות התורה):

אתה פוגע ביצחק רבין, זיכרונו לברכה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

על-פי מה שנמסר, 5.2% מהציבור, אינני יודע אם הם חילונים או דתיים, השתחררו מסיבות רפואיות, לעומת 6.5% שהלכו לשיבות.

יצחק כהן (ש"ס):

זה פי שניים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

למה אתה אומר שזה פי שניים? זה מה שראיתי. לכן, אני רוצה שתבינו לאן העניין מוביל. אם יש כאן חברים דתיים ששירתו בצבא – כל הכבוד להם. היום הם נותנים יד ומעודדים הליכה ללימוד בישיבות במקום שירות בצבא. אתם פשוט קורעים את העם. מה מרגיש הציבור שלנו? מה מרגיש הציבור במדינת ישראל שהולך לצבא? הוא מרגיש שהוא "פראייר", הוא משרת כשאחרים משתמטים ומקבלים פטור משירות. למה אנחנו נותנים לזה יד?

קריאות:

— — —

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני לא פוטר את שר הביטחון, אני רוצה שיהיה ברור. אני לא פוטר את שר הביטחון הזה מלתת תשובה על העניין, משום שהוא, את כל חייו תרם לצבא. אני לא פוטר את שר הביטחון הקודמים. יש כאן קשר של שתיקה, קשר פוליטי על דבר שהוא לא יאה והוא לא צודק.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אתם מעוותים את הנתונים.

אופיר פינס-פז (העבודה):

הוא לא צודק, כי אפשר לעשות סדר ואפשר לבוא ביושר לציבור ולהגיד: יש קבוצה שאנחנו נותנים לה להגיע ללימודים גבוהים בישיבות, אבל זו קבוצה קטנה ומצומצמת. אבל לא בצורה כזאת. מישהו רצה לתת אצבע, ולקחו את כל היד, את כל הגוף.

משה גפני (יהדות התורה):

אתה מדבר כך מפני שאתה באופוזיציה.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת גפני, אתה באזהרה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

לא די שיש תופעה כזאת, אנחנו בזמן האחרון נתקלים בתופעות נוספות, שאני פשוט המום מהן. לא די שלא הולכים לצבא, חבר הכנסת גפני, גם מזלזלים בצבא. לא די שמזלזלים בצבא, גם מעזים לבוא לצבא ולעשות נפשות – נגד שירות בצבא. עוד לא ראיתי דבר כזה בחיים שלי. מילא, לא משרתים; מילא, מזלזלים בצבא; אבל גם לבוא לצבא, לבוא לחיילים ולהגיד להם: אל תשרתו – זה שיא החוצפה.

יצחק כהן (ש"ס):

אופיר פינס-פז (העבודה):

את זה אפשר להכניס לספר השיאים של גינס, לא פחות מזה. חברים, ידוע לי על דוח של ועדה בראשותו של חיים ישראלי, יועץ שר הביטחון. אני תובע משר הביטחון: תשים את הדוח על שולחן הכנסת, על שולחן ועדת החוץ והביטחון. איך אתה עונה לי תשובה על שאילתא שאני פשוט לא מבין אותה? אני מצטט: "מעבר לכך שמדובר בדוח פנימי אשר טרם נדון בממשלה הנוכחית" – להזכירכם, הדוח הוא דוח של ועדה שהממשלה הקימה – "ואף לא במסגרת משרד הביטחון בהנהגתי".

משה גפני (יהדות התורה):

למה לא פנית לשר הביטחון הקודם?

היו"ר נ' חזן:

הוא לא היה חבר כנסת, אדוני.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אינני יודע מדוע בדוח של ועדה של משרד הביטחון – משרד הביטחון עדיין לא מצא את הזמן לדון בדוח. אני פשוט לא ראיתי דבר כזה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

איזו חוצפה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

סליחה, מה קרה?

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

איזו חוצפה זאת.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מציע שהדוח הזה יידון במשרד הביטחון, יידון בוועדת החוץ והביטחון וייחשף, משום שאין מקום לא לטיוח ולא להסתר. מוכרחים לטפל בתופעה, חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת פנחסי.

רפאל פנחסי (ש"ס):

זו הסתה. אתה מסית.

אופיר פינס-פז (העבודה):

חלילה, חס וחלילה, חס ושלום.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת פנחסי, אתה מקשה עלי מאוד.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אתה מציע לבטל את הפטור?

אופיר פינס-פז (העבודה):

חס וחלילה, להיפך. אני הצעתי הצעת חוק בכנסת הזאת שלא לבטל את הפטור לתלמידי ישיבות. אני הצעתי הצעת חוק להגביל, לקבוע מכסה – כמה ישתחררו בשנה; מכסה מצומצמת.

רפאל פנחסי (ש"ס):

היו"ר ל חזן:

חבר הכנסת פנחסי, זה לא יימשך. אני קוראת אותך לסדר בפעם הראשונה.

אופיר פינס-פז (העבודה):

אני מציע לכם להצטרף להצעה הזאת, משום שאם לא תצטרפו אליה ותמשיכו את התהליך ותרבו את ההשתמטות והפטורים מצה"ל, אני אומר לכם, אתם תביאו למחלוקת במדינה, אתם תביאו למלחמת אחים. אין פה שני עמים, אין פה "פראיירים" ואין פה משרתים. אתם לא אדונים ואנחנו לא משרתים. אנחנו לא עבדים שלכם ולא הולכים לצבא במקומכם. תזכרו את זה היטב.

קראות:

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

חוצפן שכזה.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לחבר הכנסת אופיר פינס, ומזמינה את שר הביטחון להשיב על שלוש ההצעות לסדר-היום. אדוני, אני מבינה שאתה משיב על הצעתו של חבר הכנסת כהן, הצעתו של חבר הכנסת שריד. והצעתו של חבר הכנסת אופיר פינס. תודה.

שר הביטחון י' מרדכי:

גברתי היושבת בראש, חברי חברי הכנסת אופיר פינס, יוסי שריד ויצחק כהן, הנתונים בהצעותיהם של חבר הכנסת אופיר פינס-פז וחבר הכנסת יוסי שריד נכונים – כפי שמופיעים בגוף ההצעות.

צה"ל דוחה, על-פי הסדרים שנקבעו בעבר, גיוסם של תלמידי ישיבה, המוגדרים כ"תורתו אומנותו".

ההסדר לדחיית שירותם של בני ישיבות שתורתם אומנותם קיים מאז קום המדינה ואושר על-ידי כל שרי הביטחון בעבר. חשיבות לימוד התורה בעם ישראל הוכרה במשך כל הדורות. ומכאן כל אשר יש לי להוסיף, כדברי הכתוב – בתוך עמי אני יושב.

אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

הי"ר ל' חזן:

את שלוש ההצעות.

שבח וייס (העבודה):

זה הנאום הכי ארוך שאני מכיר.

הי"ר ל' חזן:

אני מודה לך, אדוני השר, על תשובתך הלקונית-משהו.

חברת הכנסת ענת מאור מבקשת להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

השר הציע להסיר.

היו"ר ל' חזן:

סליחה. חברת הכנסת ענת מאור, אנא שבי. חל פה בלבול משום שהתחלפו סגני המזכיר. חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להעביר את הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריד לוועדה. בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

סליחה, אני רוצה להבין.

היו"ר ל' חזן:

שלושה חברי כנסת ביקשו להסיר – ענת מאור, משה גפני וצבי הנדל – אבל גם השר ביקש להסיר. שני חברי כנסת ביקשו להעביר לוועדה – חבר הכנסת בנימין אלון וחבר הכנסת פנחסי. על כן אני נוהגת על-פי התקנון במלואו.

חבר הכנסת בנימין אלון, במסגרת דקה, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני מבקש להעביר לוועדה.

היו"ר ל' חזן:

חבר הכנסת בנימין אלון, במסגרת דקה בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

אני מבקשת הצעה לסדר.

היו"ר ל' חזן:

גברתי, אני מצטערת, אני מבקשת ממך לשבת. הגשת בקשה להסיר, השר ביקש להסיר. אני לא יכולה לתת לך לדבר. חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להעביר לוועדה. אנא גשי למזכירות.

ענת מאור (מרצ):

זה לא הנוהג.

היו"ר ל' חזן:

את ביקשת להסיר, אני לא יכולה לתת לך. חבר הכנסת בנימין אלון מבקש להעביר לוועדה, בבקשה.

בנימין אלון (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש, פרוצדורלית, להעביר את הנושא לוועדה. אשמח אם הנושא יוסר מסדר-היום, כי אין אמת בדבריו של חבר הכנסת שריד. את תת-אלוף אפי פיין הוא לא רדף משום שהוא משתמט, ואת הדתיים שהולכים לצבא הוא רודף משום שהם מסוכנים והם יכבשו את הצבא. השנאה מקלקלת את השורה של האינטלקט והציונות, שאני לא חושד שאין לו. כשהשנאה מקלקלת את השורה, היא עושה את זה כל פעם בנקודה שהוא חושב שהיא נקודת תורפה.

אני לא חושב שחברי הכנסת החרדים חושבים שתלמוד תורה זה משהו שצריך להתבייש בו, אף כי יכול להיות שיש לי אתם – – –

מה הניתוק הזה?

היו"ר ל' חזן:

כנראה שנסתיימה הדקה.

בנימין אלון (מולדת):

זו שיטה חדשה, גברתי?

אף שיכול להיות שלגיטימי שיש לי מחלוקת, איך לשלב תלמוד תורה עם שירות צבאי. אבל אין לי מחלוקת אתם, שמה שמבצבץ מדבריו המסיתים של חבר הכנסת שריד הוא שנאה שמקלקלת את השורה, ואין הדבר ממין העניין.

הי"ר ל חזן:

תודה. חבר הכנסת רפאל פנחסי מבקש להעביר לוועדה את הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן. חבר הכנסת פנחסי, במסגרת דקה, בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, ביקשתי להעביר את הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן לוועדה משתי סיבות. אני חושב שיש הסתה בציבור, כאילו כל הציבור הדתי לא משרת בצבא, כמו שמישהו פנה גם עכשיו מעל במת הכנסת, הצביע עלינו ואמר: אתם משתמטים ולא משרתים. יש לי הפתעה בשבילו, הרי אסור להגיד מספרים. אם תיקח את מצביעי ש"ס מקרב המשרתים בצבא, אז היו יותר מצביעי ש"ס באחוזים מאשר מצביעי המפד"ל, שמצטיירת שאנשיה משרתים בצבא. זה מוכיח שמצביעי ש"ס משרתים בצבא. גם חברי הכנסת של ש"ס שירתו בצבא, בסדיר ובמילואים, כמו כל אחד מאזרחי מדינת ישראל.

יש פה עניין שסותר עניין אחר. מצד אחד, אתם רוצים את הדתיים בצבא. כשהם באים לפעול שם, אתם אומרים: הם פועלים לחזרה בתשובה. אתם פוחדים שהדתיים יכבשו את מחנות הצבא, ואז יחזירו בתשובה הרבה. תחליטו – אתם רוצים את הדתיים בצבא או שאתם לא רוצים את הדתיים בצבא? הרי הם יחזירו בתשובה. כל אדם דתי, מטבע הדברים מדבר עם החברים שלו בצבא, והוא יטיף, כמובן, לדבריהם, לחזור בתשובה.

לכן אני חושב שצריך פעם אחת לתת נתוני אמת ולראות שהמשתמטים, כלשונכם, הם לא במספרים שאתם אומרים. בקרב החילונים יש יותר משתמטים. אם אני לוקח את הסטטיסטיקה ואני רואה כמה אחוזים פוטרם בגלל אי-התאמה – האחוז יותר גדול מהאחוז של אלה שתורתם אומנותם, שבאמת יושבים מתוך דחק, מתוך עניות ועוסקים בתורה, ובזכותם אנחנו חיים.

אני מבקש להעביר את ההצעה לדיון בוועדה.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת פנחסי, אתה עוד תשכנע להעביר את זה לוועדה.

חברים, אנחנו עוברים להצבעות. חבר הכנסת יצחק כהן, יש גם הצעה להעביר לוועדה, אתה מסכים להעברה לוועדה?

יצחק כהן (ש"ס):

לא.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, עושים הצבעה נפרדת על כל הצעה. לגבי ההצעה של חבר הכנסת יצחק כהן, ההצעה המקורית היא מליאה; הצעה של חבר הכנסת – לוועדה, והצעת שר הביטחון להסיר מסדר-היום. לפיכך, ההצבעה היא בין להסיר לבין מליאה. בעד – זה מליאה, נגד – זה הסרה.

יוסי שריד (מרצ):

היו"ר ש' וייס:

הערה לסדר, אני מבין. בבקשה.

יוסי שריד (מרצ):

--- לגבי ההצעה שלי, רק רציתי לומר שאין שום חשיבות אם מסירים אותה מסדר-היום של הכנסת, כי אי-אפשר להסיר אותה מסדר-היום הלאומי.

היו"ר ש' וייס:

זה לא לסדר.

הצעתו של חבר הכנסת יצחק כהן – אם זה בעד, זה למליאה; אם זה נגד – זה הוסר. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 28

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 8

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 17

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' כהן בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, שמונה בעד, 17 נגד. הנושא הוסר מסדר-היום.

הצעתו של חבר הכנסת שריד. ההצעה של חבר הכנסת שריד – במליאה, שר הביטחון – בעד הסרה. אותה פרוצדורה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 29

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת י' שריד בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שבעה בעד, 18 נגד, אין נמנעים. ההצעה הוסרה.

לגבי הצעתו של אופיר פינס, אי-אפשר להעביר לוועדה – – –

מיכאל איתן (הליכוד-גשר-צומת):

מפלגת העבודה היא מפלגה אבודה. איפה היא?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, תן לנו להצביע.

לכן גם כאן ההצבעה תהיה כזאת: בעד – פירוש ראשיתו של תהליך ועדת חקירה; נגד – פירוש הסרה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 30

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 7

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – 18

נמנעים – אין

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' פינס-פז בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

שבעה בעד, 18 נגד, אין נמנעים. הנושא הוסר מסדר-היום.

הצעה לסדר-היום

התערבות בג"ץ בנושא דת וחברה

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו, סדר הערב שלנו, העסקת בני נוער בניגוד לחוק. חברי הכנסת מקסים לוי ואיתן כבל – אינם. הנושא ירד.

התערבות בג"ץ בנושא דת וחברה – הצעה לסדר-היום מס' 1348 – תשובה והצבעה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אדוני היושב-ראש, עקב החשש מהסתבכות ביחסי ישראל-יוון, כתוצאה מהעובדה שמשחק הכדורגל ישראל-יוון צריך להתחיל ואנחנו חייבים לייצג את הממשלה – – –

היו"ר ש' וייס:

מתי?

שר המשפטים צ' הנגבי:

בשעה 18:00.

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש למחר מאוד, אדוני השר.

שר המשפטים צ' הנגבי:

מול הטלויזיה פה במזנון – אז אני מסכים להצעתו של חבר הכנסת גפני להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אנחנו עוברים להצבעה. אני לא הייתי מסכים במקומך, כי הסיבה היתה התייוונות. אבל צריך חמש דקות להצבעה. אני מעריך שלא תהיינה תלונות על כך שאעשה את ההצבעה עכשיו, נוכח הנימוק המתיוון הזה.

אתם יודעים מה? אנחנו מצלצים. נדון בנושא הבא ונקיים שתי הצבעות יחד.

חבר הכנסת נסים דהן – איננו.

שר המשפטים צ' הנגבי:

אם הוא איננו, מה זה אומר?

היו"ר ש' וייס:

אם הוא איננו, אין דיון.

חברים, אנחנו עוברים להצבעה.

ענת מאור (מרצ):

יכול להיות שהוא ויתר.

היו"ר ש' וייס:

אני ראיתי, אחרי הקרב כאן, את יחסי האחוה שהיו כאן בין מרצ לש"ס, וממש נהייתי. אם הציבור היה רואה זאת, הוא לא היה מתייחס כל כך ברצינות לדיונים שלנו. חברים יקרים, גמרנו.

רבותי, נעבור להצבעה. הכול מסכימים. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 31

בעד העברת הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, בסימן אחווה מתחדשת בין סיעות הקואליציה, ש"ס ומצביעי מרצ כאן, אנחנו מעבירים את הנושא לוועדה. גם אני תמכתי בכך. אני מעריך שהנושא צריך להיות נדון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, כי ציר העניין כאן הוא הבג"ץ.

רפאל פנחסי (ש"ס):

איזו ועדה?

היו"ר ש' וייס:

חוקה, חוק ומשפט.

רפאל פנחסי (ש"ס):

חבר הכנסת גפני, לאיזו ועדה?

היו"ר ש' וייס:

אני קובע, חבר הכנסת פנחסי. על-פי התקנון זה כך.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אבל יכול להיות שמישהו מציע הצעה אחרת.

היו"ר ש' וייס:

אבל איש לא הציע.

רפאל פנחסי (ש"ס):

חבר הכנסת גפני, אתה מסכים שהנושא יועבר לוועדת החוקה?

משה גפני (יהדות התורה):

כן.

היו"ר ש' וייס:

בטח. אתה רואה? זה לגמרי אותנטי.

תודה רבה, חברים. אנחנו סיימנו את סדר-היום שלנו. עכשיו נדמה לי שאנחנו צריכים להודיע על השבוע הבא.

הישיבה הבאה תתקיים ביום שני, י"ט בשבט התשנ"ז, 27 בינואר 1997, בשעה 16:00. ישיבת הכנסת נסתיימה. סוף שבוע טוב. שלום לכם.

הישיבה ננעלה בשעה 18:02.